

КОМПЕТЕНТНІСНО- ДІЯЛЬНІСНА ПАРАДИГМА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ТА ХУДОЖНЬО- ЕСТЕТИЧНОЇ ОСВІТИ

*Науково-методичний
збірник*

*Миколаїв
2022*

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Кафедра теорії й методики
мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти

КОМПЕТЕНТІСНО-ДІЯЛЬНІСНА ПАРАДИГМА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ТА ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ ОСВІТИ

*Науково-методичний збірник
компетентісно-орієнтованих та варіативних модулів*

Миколаїв
2022

Науковий редактор:	Шуляр В. І. , доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор МОІППО, заслужений учитель України
Упорядник:	Гич Г. М. , кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти МОІППО
Рецензенти:	Мхитарян О. Д. , кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти МОІППО; Лукьяненко Д. В. , кандидат філологічних наук, учитель Миколаївської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 31 Миколаївської міської ради
Відповідальна за випуск:	Стойкова В. В. , кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-педагогічної роботи МОІППО

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол від 28 листопада 2021 року № 6).

Науково-методичний збірник «Компетентнісно-діяльнісна парадигма мовно-літературної та художньо-естетичної освіти» містить матеріали компетентнісних і варіативних модулів, що викладаються науково-педагогічними та педагогічними працівниками кафедри протягом 2019 – 2022 років.

Матеріали будуть у нагоді вчителям-предметникам, освітянам, студентам педагогічних університетів і всім, хто цікавиться сучасними методиками, прийомами та засобами вдосконалення освітнього процесу за вимогами Нової української школи.

Компетентнісно-діяльнісна парадигма мовно-літературної та художньо-естетичної освіти : науково-методичний збірник компетентнісно-орієнтованих та варіативних модулів / Упорядник Г. М. Гич ; наук. керівник В. І. Шуляр ; відп. за випуск В. В. Стойкова. – Миколаїв : ОІППО, 2022. – 164 с.

ЗМІСТ

Вступне слово.....	4
Шуляр В. І. Формування читацької компетентності школярів (засобами візуального посібника).....	6
Бредіхіна І. В. Планування уроків з урахуванням очікуваних результатів учіння.....	13
Гич Г. М. Учні «нової грамотності» як суб'єкти освітнього процесу.....	21
Гладишев В. В. Бібліотерапевтичне читання як інструмент психологічної самодопомоги вчителя.....	45
Корнєва С. Є. Зміни в англійській мові: від давньої до сучасної.....	58
Кузнєцова А. М. Український правопис – 2019.....	66
Петренко О. М. Компетентнісно-діяльнісна парадигма викладання музичного мистецтва і художньої культури.....	87
Пономаренко Г. В. Компетентнісно-діяльнісна парадигма викладання зарубіжної літератури.....	137
Степанюк Н. К. Методика викладання образотворчого мистецтва за вимогами Державного стандарту базової середньої школи.....	148

ВСТУПНЕ СЛОВО

Реформа Нової української школи передбачає діяльність умотивованого і кваліфікованого вчителя, який постійно підвищує рівень власних компетентностей. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» надає право кожному педагогічному працівникові самостійно обирати форми і методи підвищення кваліфікації.

Однією із дієвих форм розвитку та вдосконалення фахової компетентності вчителя є компетентнісно орієнтовані і варіативні модулі, тематичний спектр яких у Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти є надзвичайно широким.

Кафедра теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти намагається під час розробці тем модулів виходити як з інтересів учителів-предметників, так і розроблення впроваджувати в освітній процес модулі, які будуть цікавими для педагогів інших категорій.

Модуль «Формування читацької компетентності школярів (засобами візуального посібника)» стане в нагоді вчителям, які опікуються проблемою формування читацької компетентності учнів, які зможуть на практиці використовувати унаочненість для підвищення рівня смислового читання на уроках мови і літератури. Модуль «Планування уроків з урахуванням очікуваних результатів учіння» допоможе учителям сформувати необхідні компетентності щодо здійснення планування уроку. Модуль «Учні «нової грамотності» як суб'єкти освітнього процесу» допоможе педагогам краще зрозуміти специфіку психофізіологічної поведінки учнів нового покоління та ознайомить їх із сучасними методиками викладання. Модуль «Бібліотерапевтичне читання як інструмент психологічної самопомоги вчителя» надасть корисну інформацію вчителям як представникам професії класу «людина – людина» для збереження власного позитивного емоційного стану. За допомогою матеріалів модуля «Зміни в англійській мові: від давньої до сучасної» учитель англійської мови розширить свої теоретичні знання та практичні вміння про одну з найпоширеніших мов світу, які стануть йому принагоді під час проведення уроків. Модуль «Український

правопис – 2019» розкриє перед його слухачами особливості нового правопису і допоможе вдосконалити державомовну компетентність. Модулі «Компетентнісно-діяльнісна парадигма викладання музичного мистецтва і художньої культури» і «Методика викладання образотворчого мистецтва за вимогами Державного стандарту базової середньої школи» вдосконалять предметно-методичну компетентність учителів мистецтва, які працюватимуть за вимогами Концепції «Нова українська школа» та Державного стандарту базової середньої освіти. Аналогічне спрямування має модуль «Компетентнісно-діяльнісна парадигма викладання зарубіжної літератури», матеріали якого спрямуватимуть учителя-філолога до побудови уроку для учнів нового покоління.

Матеріали науково-методичного збірника нададуть сучасному вчителю потрібний орієнтир для реалізації дорожньої карти подубови в нашій країні Нової української школи.

*Василь Шуляр, доктор пед.наук,
доцент, заслужений учитель
України, директор МОППО*

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ (ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛЬНОГО ПОСІБНИКА)

*Василь Шуляр, доктор пед.наук,
доцент, заслужений учитель
України, директор МОІППО*

Актуальність модуля

Формування й розвиток компетентного учня-читача Нової української школи стане можливим завдяки оновленому методичному інструментарію сучасного освітнього процесу. Для цього важливо відібрати такі ЗАСОБИ, технології, методики та методи, прийоми і форми роботи, що забезпечать партнерську співпрацю суб'єктів на уроку/заняття. Сприятимуть цьому відібрані стратегії організації освітнього процесу та необхідні засоби, що забезпечать співпрацю учнів-читачів із художнім твором й озброять знаннями й навичками з теорії літератури. Оволодіння теоретико-літературними поняттями сприятиме розумінню художньо-мистецької вартісності змісту й форми літературного твору, забезпечить формування літературної компетентності в цілому.

Мета модуля – розвиток професійної компетентності сучасного філолога шляхом опанування технології формування теоретико-літературної компетентності учнів-читачів із використанням візуального посібника.

Завдання модуля:

- *Систематизувати знання щодо:*
 - технології педагогіки партнерства як ключового компоненту формули Нової української школи;
 - традиційних й інноваційних технологій і підходів до вивчення теоретико-літературних понять у системі літературної освіти школярів різного віку;
 - головних ідей і складових ноосферно-екологічної стратегії під час вивчення теорії літератури учнями-читачами різних вікових категорій;
 - основних форм візуалізації теоретико-літературознавчого

матеріалу на уроці/занятті української та зарубіжної літератур.

➤ *Сформувати вміння (навички):*

- організації і проведення сучасного уроку/заняття української/зарубіжної літератур на засадах педагогіки партнерства;
- продуктивного використання методів, прийомів, засобів і форм роботи щодо вивчення теорії літератури у 5-8 і 9-11 класах із використанням ноосферно-екологічної стратегії;
- доцільного застосування основних форм візуалізації теоретико-літературознавчого матеріалу на уроці/занятті української/ зарубіжної літератур;
- ефективної взаємодії суб'єктів літературної освіти з використанням візуального посібника під час методичного практикуму з аналізу художніх творів (парної, групової, колективної).

➤ *Розвинути установки до:*

- ефективного використання сучасних засобів навчання в системі літературної освіти учнів-читачів;
- потреби в постійному вдосконаленні рівня професійної компетентності;
- пошуку інноваційних методик, бажання саморозвиватися й самовдосконалюватися у використанні нових візуальних посібників по формуванню компетентного учня-читача.

Очікувані навчальні результати:

➤ *знання:*

- традиційні й інноваційні технології щодо формування теоретико-літературних понять;
- складових ноосферно-екологічної стратегії й технологій вивчення теоретико-літературних понять;
- технологія педагогіки партнерства як ключовий компонент формули Нової української школи;
- основні форми візуалізації теоретико-літературного матеріалу на уроці/занятті української/зарубіжної літератур під час вивчення художніх творів.

➤ *уміння:*

- організація і проведення уроку/заняття українсь-

кої/зарубіжної літератур на засадах педагогіки партнерства із дотриманням складових і моделі компетентного учня-читача;

- продуктивне використання методів, прийомів і форм роботи технологій формування теоретико-літературних понять із використанням візуального посібника;
- доцільне застосування візуального посібника взагалі та візуалізації теоретико-літературознавчого матеріалу на уроці/занятті української/зарубіжної літератур зокрема;
- ефективна взаємодія (парна, групова, колективна) суб'єктів уроку/заняття.

➤ *установки до:*

- ефективного використання сучасних засобів навчання в системі літературної освіти учнів-читачів;
- потреби в постійному вдосконаленні рівня професійної компетентності вчителя літератури;
- пошуку інноваційних методик, бажання саморозвиватися й самовдосконалюватися у використанні нових візуальних посібників по формуванню компетентного учня-читача.

Професійні компетентності, які розвиваються під час модуля:

- предметна, методична;
- соціальна, комунікативна;
- інформаційна, продуктивна;
- проектно-конструкторська;
- мотиваційна, психологічна.

Особливості організації проведення модуля

Модуль передбачає отримання теоретичних знань, формування і розвиток конкретних практичних професійно-фахових умінь щодо використання візуального посібника і складових технології формування теоретико-літературознавчих понять в учнів-читачів на уроці/занятті української/зарубіжної літератур у відповідності до ноосферно-екологічної стратегії.

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- проблемну лекцію;

- методичний тренінг;
- практичні заняття.

Матеріально-технічне забезпечення модуля

Індивідуальний комп'ютер або ноутбук із доступом до Всемережжя, проектор (телевізор), авторські візуальні посібники: «Цікаве літературознавство для допитливого читача 5-9 класів Нової української школи» та «Теорія літератури компетентному читачеві у схемах, моделях, таблицях для старшокласників Нової української школи».

Форма підсумкового контролю:

- різнорівневі тестові завдання.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ

(кратне 0,5 год)

	<i>Л/год.</i>	<i>П/год.</i>	<i>С/год.</i>	<i>Т/год.</i>	<i>С/р, год.</i>	<i>Усього, год.</i>
Вступ до курсу						
Тема 1. Сучасний освітній процес Нової української школи та педагогіка партнерства	0,5	1,5			1	3
Тема 2. Формування теоретико-літературних понять: засади та складові	0,5	1,5			1	3
Тема 3. Технологія освоєння літературознавчих понять як ланцюжок процедур, орієнтовна основа дій читача (ООДЧ)		1	1		1	3
Тема 4. Методичний (літературознавчий) практикум за художніми творами			2		1	3
Тема 5. Підсумкова робота	-	-	-	2	1	3
Усього, год.	1	4	3	2	5	15

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навч. годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Тема 1. Сучасний освітній процес Нової української школи та педагогіка партнерства (2 год)			
Теоретичний матеріал	0,5	проблемна лекція	Слухач знає головні ідеї, суб'єктів Нової української школи та елементи педагогіки партнерства
Практичний матеріал	1,5	практичне заняття	Слухач уміє виокремлювати та використовувати в системі літературної освіти складові моделі компетентного-учня читача
Тема 2. Формування теоретико-літературних понять: засади, складові (2 год)			
Теоретичний матеріал	0,5	Проблемна лекція	Слухач знає складові, поняття й засади, на яких вибудовується вивчення теорії літератури учнем-читачем Нової української школи
Практичний матеріал	2	Практичне заняття	Слухач уміє моделювати урок/заняття, його педагогічні (едукативні) ситуації за ноосферно-екологічною стратегією
Тема 3. Технологія освоєння літературознавчих понять як ланцюжок процедур, орієнтовна основа дій читача (ООДЧ) (2 год)			
Теоретичний матеріал	0,5	Семінар	Слухач знає складові технології освоєння літературознавчих понять із використанням орієнтовної основи дій учня-читача

Практичний матеріал	0,5	Практичне заняття	Слухач уміє доцільно моделювати й конструювати едукативні ситуації у відповідності до ООДЧ під час вивчення художнього твору взагалі та засвоєння понять із теорії літератури зокрема
Тема 4. Методичний (літературознавчий) практикум за художніми творами (4 год)			
Практичний матеріал	4	методичний (літературознавчий) тренінг	Слухач уміє використовувати ефективні форми візуалізації інформації на сучасному уроці/занятті української/зарубіжної літератур із вивчення теоретико-літературних понять, використовуючи візуальний посібник
Підсумкова робота (2 год)			
Різнорівневі тестові завдання	2	Самостійна робота	Слухач самостійно застосовує здобуті знання й професійно-фахові навички для вирішення практико зорієнтованих компетентнісних задач і завдань.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у межах модуля оцінюються на основі:

- відвідування занять;
- участі в обговоренні теоретичних питань теми;
- виконання компетентнісних задач і завдань;
- виконання різнорівневих тестових завдань.

Розподіл балів:

Види навчальної діяльності	Теми					Підсумковий контроль	Примітки
	1	2	3	4	5		
Відвідування	1	1	1	1	1		
Участь в обговоренні теоретичних питань	2	2	2	2	-		
Виконання компетентнісних задач і завдань	10	10	10	10	-		
Виконання різнорівневих тестових завдань	-	-	-	-	10		

ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ З УРАХУВАННЯМ ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ УЧІННЯ

*Інесса Бредіхіна, методист
кафедри теорії й методики мовно-
літературної та художньо-
естетичної освіти*

Актуальність модуля

Викладання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти здійснюється відповідно до нормативних документів, що визначають зміст освіти, кількість годин, що відводиться на вивчення предметів, вимоги щодо виконання практичної частини програми, організації навчальної діяльності учнів, оцінювання навчальних досягнень тощо.

Уміння вчителем планувати уроки відповідно до навчальних цілей, навчальних програм є необхідною умовою ефективної організації освітнього процесу. Наразі відбувається поступовий перехід на нові освітні програми, зокрема у старшій школі, постійно оновлюються вимоги до викладання предмета в основній школі, що потребує систематичного оновлення знань учителя. Також необхідним є ознайомлення вчителів із інструментами розвитку розумових навичок школярів.

У процесі децентралізації об'єднані територіальні громади утворюють свої органи управління освітою, фахівці яких не завжди можуть надати відповідну методичну допомогу вчителю, оскільки не є фахівцями з іноземної мови. З огляду на вищевикладене тема цього модуля є актуальною, його викладання сприятиме підвищенню рівня фахової компетентності вчителя англійської мови.

Мета модуля: навчання вчителів планувати урок з урахуванням очікуваних результатів та розумових здібностей учнів.

Завдання модуля:

Систематизувати знання щодо:

- нормативних вимог до викладання англійської мови в ЗЗСО;

- вимог до планування уроку і досягнення очікуваних результатів;
- класифікації Блума та рівнів розумових навичок учнів.

формувати вміння (навички):

- здійснювати освітній процес відповідно до чинних нормативних документів;
- скласти календарно-тематичне планування уроків з урахування практичної частини програми, контролю навчальних досягнень учнів;
- організовувати проєктну діяльність учнів;
- дотримуватись вимог навчальних програм щодо виконання практичної частини програми.

Розвинути установки до:

- систематичного планування уроків відповідно до вимог до сучасного уроку;
- саморозвитку та самовдосконалення.

Очікувані навчальні результати. До кінця модуля учасники зможуть:

- класифікувати педагогічні цілі відповідно до таксономії Блума,
- визначати результат навчання,
- добирати відповідні завдання, вправи для розвитку розумових здібностей школярів:
- перерахувати характеристики ретельно спланованих очікуваних результатів навчання,
- інтегрувати різні рівні навички мислення в рамках набору результатів навчання,
- використовувати відповідні дієслова для формулювання результатів навчання,
- сформулювати результати навчання для власного конкретного уроку, теми, курсу.

Професійні компетентності, що розвиваються під час модуля:

- когнітивна компетентність (уміння ефективно планувати, організовувати свою освітню діяльність, володіти способами аналізу й рефлексії своєї діяльності щодо освоєння знань),

- інформаційно-технологічна (уміння орієнтуватися, самостійно шукати, аналізувати, робити відбір, перетворювати, інтерпретувати інформацію),
- компетентність особистого саморозвитку (оволодіння способами діяльності у власних інтересах, для реалізації своїх можливостей, забезпечення фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку).

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- лекцію з елементами евристичної бесіди;
- практичні завдання для слухачів;
- презентацію та обговорення.

Матеріально-технічне забезпечення модуля

Комп'ютер (презентації), підручники з англійської мови, маркери, папір А3.

Форма підсумкового контролю: написання очікуваних результатів уроку з будь-якої теми уроку англійської мови.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

ТЕМА 1.

Вимоги до сучасного уроку іноземної мови

Основні поняття: інтеграція ключових і загальнопредметних компетенції в урок іноземної мови, співвідношення іноземної мови та рідної на уроці, форми роботи на уроці, відбір матеріалу відповідно до мети та очікуваних результатів.

ТЕМА 2.

Таксономія Блума і розвиток розумових навичок школярів

Основні поняття: когнітивні навички, класифікація педагогічних цілей. Інструменти розвитку розумових здібностей.

ТЕМА 3.

Характеристика learning outcomes

Основні поняття: чіткість, співвідносність, вимірюваність, досяжність, часові рамки

ТЕМА 4.

Планування уроку з урахуванням очікуваних результатів учіння

Основні поняття: узгодженість мети уроку з очікуваними результатами та добір відповідних інструментів

ТЕМА 5.

Аналіз типових методичних помилок під час планування уроку

Основні поняття: урахування рівня підготовки учнів конкретного класу, послідовність, дотримання принципів наступності та послідовності.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ

	Лекції (вивч. теорії), год	Практ. заняття, год	Семінар. заняття (обговорення), год	Обговорення, год	Самост. робота, год	Усього, год
Вступ до курсу	0,5					0,5
Тема 1. Вимоги до сучасного уроку іноземної мови	1				0,5	1,5
Тема 2. Таксономія Блума і розвиток розумових навичок школярів	2				1,5	3,5
Тема 3. Характеристика ретельно спланованих learning outcomes (очікуваних результатів)	1		0,5		1	2,5

Тема 4. Планування уроку з урахуванням очікуваних результатів учіння	1	1	1		1	4
Тема 5. Аналіз типових методичних помилок під час планування уроку	1	0,5			1	2,5
Рефлексія у формі обговорення написаних очікуваних результатів				0,5		0,5
<i>Усього, год</i>	6,5	1,5	1,5	0,5	5	15

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі:

Написання очікуваних результатів уроку англійської мови (зарах.).

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навчальних годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Вступ	0,5	Лекція	Мотивація до оволодіння матеріалом модуля
Тема 1.			
Вимоги до сучасного уроку іноземної мови	1	Лекція	<i>Слухач:</i> знає сутність вимог до організації освітнього процесу з англійської мови, розподіл годин, що виділяється на їхнє вивчення; володіє навичками планування освітнього процесу відповідно чинного законодавства;

			усвідомлює необхідність дотримання вимог нормативних документів
Тема 2.			
Таксономія Блума і розвиток розумових навичок школярів	2	Лекція	знає, що таке когнітивні навички, класифікація педагогічних цілей; володіє навичками класифікувати навчальні завдання відповідно до таксономії Блума; усвідомлює необхідність планування уроку відповідно до педагогічних цілей, послідовного розвитку розумових здібностей школярів
Тема 3.			
Характеристика ретельно спланованих learning outcomes (очікуваних результатів)	0,5 0,5	Лекція Обговорення	знає сутність вимог, особливостей ретельно спланованих очікуваних результатів учіння; володіє навичками розроблення та планування уроків із урахуванням очікуваних результатів та мети вчителя; усвідомлює необхідність виваженого підходу до планування уроків англійської мови, оновлення знань, підвищення рівня професійної майстерності
Тема 4.			
Планування уроку з урахуванням очікуваних результатів учіння	0,5 0,5	Практична робота Обговорення	знає, як спланувати урок у власному контексті з урахуванням розумових здібностей своїх учнів; володіє навичками розроблення та планування уроків із урахуванням очікуваних результатів та педагогічної мети; усвідомлює необхідність ретельного і глибокого планування уроків англійської мови, оновлення знань, підвищення рівня професійної майстерності

Тема 5			
Аналіз типових методичних помилок під час планування уроку	0,5	Лекція	знає типові помилки, що трапляються під час планування уроків;
	0,5	Практичне заняття	володіє методикою планування різних видів уроків відповідно до мети, очікуваних результатів, розумових здібностей учнів; усвідомлює необхідність ретельного виваженого підходу до планування уроків, оновлення знань, підвищення рівня професійної майстерності
Рефлексія	0,5	Обговорення	Аналіз виконаних завдань, зіставлення з результатами колег

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ (навчальних)

I. Основні джерела

1. Концепція нової української школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepcziya.pdf>.

2. Іноземні мови. 5–11 класи: навчальні програми та методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2018/2019 році / Укладач М. Н. Шопулко. – Харків : Видавництво «Ранок», 2018. – 256 с.

3. KENNEDY, D. 2006. Writing and using learning outcomes: a practical guide, Cork, University College Cork.

II. Додаткові джерела

1. How to Write and Use Instructional Objectives, 6th Edition Norman E. Gronlund, Late of University of Illinois at Urbana-Champaign

2. Jennifer Moon. The Module and Programme Development Handbook: A Practical Guide to Linking Levels, Outcomes and Assessment Criteria.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2015/2016 навчальному році.

2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2016/2017 навчальному році.

3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2017/2018 навчальному році.

4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році.

УЧНІ «НОВОЇ ГРАМОТНОСТІ» ЯК СУБ'ЄКТИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.

Галина Гич, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти

Актуальність модуля:

Концептуальні засади реформування середньої освіти визначають дев'ять складових Нової української школи, які окреслюватимуть найближчими роками основні наукові орієнтири її розбудови. Перша складова – «новий зміст, орієнтований на формування ключових компетентностей для життя» – однозначно потребує оновлених підходів до побудови освітнього процесу. Грамотність завжди була одним із основних теоретичних понять, які визначають сутність освіти. Останніми роками науковці говорять про виникнення «нової грамотності» (мультимодальної грамотності, мультиграмотності, постграмотності), яка впливає на зміст і форму освітніх процесів. Іншим важливим поняттям Концепції є «орієнтація на неповторність особистості й індивідуальний підхід до задоволення потреб кожного(ї) учня(ениці)». Ця вимога спонукає педагогів до здобуття принципово нових теоретичних знань про особливості поведінки учнів ХХІ століття як суб'єктів освітнього процесу.

Теоретичне дослідження названої проблеми дає підстави говорити про значущість цього феномену для визначення стратегії й тактики освітнього процесу, з одного боку, а з іншого – недостатню розробленість цієї теми в українській педагогіці. Науковці говорять про складність визначення цього поняття й зазначають, що воно «має бути поділеним на дві основні категорії: «базову інструментальну грамотність» і «базові спеціальні сучасні знання та вміння». Також поняття «нова грамотність» дає підстави говорити про те, що її носіями є сучасні учні, яким притаманні зовсім інші процеси сприйняття та розуміння інформації, ніж попереднім поколінням. Серйозне пояснення феномену й відповідні

рекомендації надано у висновках міжнародної доповіді про тенденції трансформації шкільної освіти.

Учням «нової грамотності», як називають нині сучасних дітей, притаманні певні особливості сприйняття та розуміння інформації, що пов'язано зі специфікою їхньої свідомості, мислення та поведінки. Це потребує впровадження в освітній процес нових методів, методик, технологій, засобів та прийомів навчання.

Одним із шляхів оновлення освітнього процесу є використання на уроках Нової української школи методик, технологій, засобів та прийомів, адекватних особливостям сприйняття і розуміння інформації учнями «нової грамотності».

Мета модуля – сформуванати **високий рівень теоретичних знань** учителів щодо особливостей психофізіологічного сприйняття та розуміння інформації учнями «нової грамотності» та необхідності віднайдення методичного інструментарію вчителя, відповідного цим особливостям.

Завдання модуля:

Систематизувати знання щодо:

- поняття «нова грамотність» та його впливу на шкільну освіту,
- процесів сприйняття та розуміння інформації учнями «нової грамотності» у зв'язку з особливостями їхньої поведінки,
- особливостей прикладного використання різних методик, прийомів, технологій і засобів навчання.

Сформувати вміння (навички):

- урахування в освітньому процесі особливостей сприйняття та розуміння інформації учнями «нової грамотності»,
- використання на уроках Нової української школи сучасних методик, технологій, прийомів та засобів із чітким розумінням їхніх переваг і недоліків,
- розроблення елементу уроку за сингапурською методикою.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- особливості сприйняття та розуміння інформації учнями

- «нової грамотності»,
- основні методики, технології прийоми і засоби організації та проведення уроку;

уміння:

- самостійного пошуку наукової і методичної інформації щодо практики нових прийомів, методик, технологій навчання в Усемережжі,
- опанування методичного використання нового інструментарію в умовах проведення компетентнісно-діяльнісного уроку,
- використання на уроці сучасних методик і технологій, використання на уроці технології «сингапурська модель»;

установки до:

- розуміння та врахування в освітньому процесі особливостей сприйняття та розуміння інформації учнями «нової грамотності»,
- розуміння необхідності впровадження на уроках сучасних методик, технологій, прийомів та засобів навчання.

Професійні компетентності, які розвиваються під час модуля

- психолого-педагогічна компетентність щодо поняття «учні «нової грамотності»,
- фахова компетентність – щодо побудови уроку Нової української школи з використанням сучасних методик, прийомів, технологій, засобів навчання,
- інформаційно-цифрова компетентність щодо формування вмінь і навичок пошуку новітньої методичної інформації та впровадження новітніх інформаційних технологій.

Особливості організації проведення модуля

Модуль передбачає як набуття теоретичних знань, так і формування конкретних практичних умінь щодо використання різноманітних методик, прийомів, засобів і технологій навчання.

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- опанування нових понять та термінів із проблематики «учні «нової грамотності»» і «методики, технології прийоми та засоби навчання»;
- опанування практичних умінь і навичок використання на уроках НУШ методик, технологій, прийомів та засобів навчання, адекватних особливостей сприйняття та розуміння інформації учнями XXI століття.

Матеріально-технічне забезпечення модуля

Індивідуальний комп'ютер або ноутбук з доступом до мережі.

Форма підсумкового контролю

- Участь у семінарі-дискусії.
- Виконання двох практичних робіт.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навч. годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Тема 1. Психофізіологічні особливості сприйняття і розуміння інформації учнями Нової української школи			
Теоретичний матеріал	80 хв	Інтерактивна лекція	Слухач знає основні особливості сприйняття та розуміння навчальної інформації учнями «нової грамотності»
Тема 2. Методики, прийоми і технології уроку Нової української школи			
Теоретичний матеріал	2 год.	Інтерактивна лекція	Слухач знає основні сучасні методики, технології, прийоми навчання за вимогами КДУ

Тема 3. Аналіз методик, технологій і прийомів компетентнісно-діяльнісного уроку			
Практична робота	2 год.	Практична робота № 1	Слухач знає сучасні методики, технології, прийоми уроку НУШ та вміє визначати їхні переваги та недоліки
Тема 4. Сингапурська методика на уроках Нової української школи			
Практична робота	2 год.	Практична робота № 2	Слухач знає основні особливості використання сингапурської методики на уроці
Тема 5. Тренінг-семінар «Мій компетентнісно-діяльнісний урок»			
Груповий тренінг-семінар у вигляді обговорення досвіду вчителів щодо використання методик, технологій, прийомів навчання	2 год.	Групове обговорення сучасних методик навчання	Слухач розуміє доцільність використання сучасних методик, технологій, прийомів та засобів навчання на різних етапах уроку
Підсумковий контроль			
Слухач модуля самостійно виконує дві практичні роботи			2 практичні роботи
Презентація власного педагогічного досвіду			Виступ на семінарі

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі:

➤ відвідування та активність участі в обговоренні

теоретичних питань тем під час лекцій з елементами тренінгу;

- самостійного розроблення уроків із використанням сучасного інструментарію (на власний вибір слухача);
- представлення розроблених елементів уроку під час групової дискусії.

Розподіл балів

Види навчальної діяльності	Теми					Підсумковий контроль	Примітки
	1	2	3	4	5		
Відвідування	1	1	1	1	5	7	
Участь в обговоренні	2	2	2	2	10	18	
Виконання практичної роботи	-	5-10	5-10	5-10	-	15-30	
Самопрезентація виконаних практичних робіт	-	-	-	-	5-10	5-10	

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ТЕМ

Тема № 1. Психофізіологічні особливості сприйняття та розуміння інформації учнями Нової української школи

Вид заняття: інтерактивна лекція

Формат заняття: синхронний

Мета заняття: удосконалення знань щодо основних характеристик учнів Нової української школи як представників «нової грамотності»

Очікувані навчальні результати:

знання:

- основні психофізіологічні характеристики учнів «нової грамотності»,

- особливості сприйняття і розуміння навчальної інформації; *уміння*;
- урахувати особливості поведінки учнів ХХІ століття на уроках;
- установки* до бажання постійно вдосконалювати фахові знання щодо особливостей поведінки учнів ХХІ століття.

Обсяг навчального навантаження: 2 акад. год

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ЗАНЯТТЯ

Основні поняття:

«Нова грамотність» як ознака інформаційного суспільства й умова діяльності закладів загальної середньої освіти. Учні «нової грамотності» як суб'єкти освітнього процесу. Основні психофізіологічні характеристики дітей, які позитивно або негативно впливають на навчання учнів. Особливості сприйняття та розуміння навчальної інформації учнів покоління Z.

Основні питання теми:

- «Нова грамотність» як ознака інформаційного суспільства й умова діяльності закладів освіти,
- базові характеристики учнів «нової грамотності»,
- особливості сприйняття й розуміння навчальної інформації.

Зміст навчання

Ознайомтеся, будь ласка, зі статтею автора модуля.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОВТОРЕННЯ ТА САМОПЕРЕВІРКИ

1. Поясніть, будь ласка, поняття «нова грамотність (постграмотність)»?

2. У чому полягає принципова різниця між сприйняттям інформації «людьми книги» та «людьми екрана»?
3. Якими є особливості уваги та пам'яті сучасних учнів?
4. Як можна розвивати оперативну пам'ять сучасних здобувачів освіти?
5. Як науковці характеризують емоційність сучасних учнів?
6. Що можна зробити на уроці для створення позитивного емоційного сприйняття учнями освітньої інформації?
7. Як проявляється багатозадачність сучасних дітей на уроці?
8. Що означає «правило восьмисекундного фільтра»? Як можна це використовувати на уроці?
9. Що означає поняття «амбідекстрія»? Яким чином це можна використовувати для оптимізації уроку?
10. Якими основними підходами має керуватися вчитель, зважаючи на особливості психофізіологічних характеристик сучасних учнів?

Тема № 2. Методики, прийоми і технології уроку Нової української школи

Вид заняття: інтерактивна лекція.

Формат заняття: синхронний.

Мета заняття: удосконалення знань щодо основних методик, технологій, прийомів і засобів навчання, адекватних особливостям поведінки учнів «нової грамотності».

Очікувані навчальні результати:

знання:

– сучасні методики, технології і прийоми навчання, які можуть використовуватися на уроках Нової української школи;

уміння

– використовувати відповідні сучасні методики, технології і прийоми навчання;

установки до бажання опановувати новітній інструментарій із метою вдосконалення викладання предмета.

Обсяг навчального навантаження: 2 акад. Год

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ЗАНЯТТЯ

Основні поняття:

- основні підходи до організації уроку відповідно до базових характеристик учнів «нової грамотності»,
- сучасні методики, технології, прийоми і засоби навчання.

Основні питання теми:

- методики, технології, прийоми і засоби навчання, які можуть бути використані на уроках.

Зміст навчання

Основні підходи до організації уроку відповідно до базових характеристик учнів «нової грамотності»

Характеристика учня	Що має робити учитель?	Як він може цього досягнути? (прийоми)
Фрагментарність, готовність до високої швидкості отримання інформації	Використання різноманітних прийомів організації освітньої діяльності учнів. Часта зміна видів діяльності і джерел інформації	Швидкі відповіді на серію питань, що мають різну конструкцію. Заповнення фактичних, смислових, логічних прогалин у вивченому понятті, явище з різних джерел інформації. Блочне вивчення матеріалу (модулі, стра-ти). Виділення (підкреслення, зафарбовування і т. п.) логічних частин (понять, прикладів) у тексті. Скорочення тексту, виділення головного
Емоційність	Опора на емоції	Формування особистого емоційного ставлення до досліджуваного змісту. Опора на життєвий досвід.

		Прийоми гри і змагання. Пошук і розв'язання протиріч. Творчі форми вираження думок і відносини
Раціональність	Мотивація на практичну значущість діяльності	Пошук доказів необхідності та змісту навчальної діяльності особисто для того, хто навчається. Організація супутнього повторення як опори для освоєння нового
Багатоканальність сприйняття інформації	Часта зміна джерел інформації	Трансформація образів: художні – схематичні – звукові – текстові. Вивчення особливостей досліджуваного поняття (явища, процесу) з використанням різних органів почуттів і способів передачі інформації. Створення зорової опори (опорного конспекту) на підставі різних джерел інформації і обов'язкового усного оповідання з її використанням. Характеристика поняття на основі різних джерел інформації. Вивчення одного поняття з позицій різних наук. Використання прийомів кінестетичного характеру

Образність	Створення образів понять, процесів і явищ	Ілюстрування текстових джерел. Візуалізація понять. Використання художньої літератури. Створення слайд-презентацій, кінофрагментів та інших візуальних рядів. Створення схем та інших графічних образів
Потреба в новизні	Створення нового освітнього продукту	Уведення досить великого обсягу нового матеріалу в короткий проміжок часу з його подальшим поглибленням, систематизацією та демонстрацією нових сторін (властивостей, особливостей). Створення творчого продукту, проектна діяльність

Методики, технології, прийоми і засоби навчання школи ХХІ століття.

Нині є багато сучасних прийомів організації уроку Нової української школи, які відповідають особливостям сприйняття і розуміння навчальної інформації учнями «нової грамотності»:

- брейнстормінг (мозкова атака, мозковий штурм) – різновиди групової роботи на уроці, коли учні обговорюють проблемне питання і пропонують різноманітні шляхи його вирішення,
- бриколаж – технологія використання на уроці будь-якого матеріалу, крім підручника, який учитель використовує для пояснення навчального матеріалу,
- «перевернуте навчання» – одна з форм змішаного

навчання, під час якого як домашнє завдання учні самостійно вивчають теоретичний матеріал, а увесь навчальний час у супроводі вчителя використовується для відпрацювання набутих знань, спільного виконання практичних завдань,

- подієве навчання – педагогічна технологія, орієнтована на активну соціальну взаємодію учнів та вчителя у сфері їхньої спільної дії з метою перетворення уроку або заходу в цікаву спільну подію, здатну залишити в учнів незабутні враження,
- «принеси свій пристрій на урок» – технологія, коли учні використовують на уроці власні гаджети під контролем учителя,
- сингапурська методика – технологія, коли учні у класі поділені на мікрогрупи (по 4 учні), а на уроці використовуються різноманітні структури (загалом їх близько 250), які мають чіткі назви і докладний опис їхньої реалізації,
- сторітелінг і кубики Рорі – технології, які дозволяють учням на уроці під керівництвом учителя придумувати і розповідати різноманітні історії з метою кращого вивчення навчального матеріалу і розвитку творчого мислення,
- технологія «одна тема – одна розгортка» передбачає подання матеріалу уроку на одному аркуші,
- «шестикутове» навчання – використання на уроці шестикутників (гексів) як елементів подачі навчальної інформації.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Які сучасні методики, прийоми, технології навчання Ви можете використовувати на своїх уроках з метою реалізації компетентнісного підходу?

2. Які сучасні методики можна використовувати з метою мінімізації негативних характеристик учнів XXI століття?

Тема № 3. Аналіз методик, технологій, прийомів компетентнісно-діяльнісного уроку

Вид заняття: практична робота № 1.

Формат заняття: асинхронний.

Мета заняття: удосконалення фахової компетентності учителів щодо переваг і недоліків методик, технологій, прийомів та засобів на уроках НУШ.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- сучасні методики, технології і прийоми навчання, які можуть використовуватися на уроках.

уміння

- обирати методичний інструментарій уроку з критичним розумінням переваг і недоліків методик, технологій, прийомів навчання,
- використовувати відповідні сучасні методики, технології і прийоми навчання;

установки до бажання опановувати новітній інструментарій з метою вдосконалення викладання предмета.

Обсяг навчального навантаження: 2 акад. Год

Коротка умова завдання.

Охарактеризуйте «плюси» і «мінуси» будь-якого прийому, методики, технології навчання (на рівні двох-трьох речень із кожної позиції).

ПРИКЛАД ВИКОНАННЯ РОБОТИ

Технологія «принеси свій пристрій на урок».

«Плюси»:

1. Відповідає природі учнів ХХІ століття.
2. Знімає проблеми із наявністю техніки на уроці.
3. Дозволяє використовувати широкий арсенал інформаційних ресурсів Інтернету.

«Мінуси»:

1. Забирає час на уроці.

2. Не всі учні мають смартфони відповідної якості.
3. Діти можуть захопитись інформацією з інтернету і їх важко буде «повернути» до теми уроку.

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ЗАНЯТТЯ

Методики, технології, прийоми і засоби навчання школи ХХІ століття, які відповідають особливостям сприйняття і розуміння навчальної інформації учнями «нової грамотності»:

- 3Д-книга – книга в електронному форматі, у вигляді ролика або традиційна об’ємна книга;
- брейнстормінг (мозкова атака, мозковий штурм) – різновиди групової роботи на уроці, коли учні обговорюють проблемне питання і пропонують різноманітні шляхи його вирішення;
- бриколаж – технологія використання на уроці будь-якого матеріалу, крім підручника, який учитель використовує для пояснення навчального матеріалу;
- буктрейлер – короткий відеоролик за мотивами книги;
- веб-квест – гра у Всемережжі, що містить у собі різноманітні форми звукозаписної, текстової, унаочненої інформації, з якою працюють учні;
- гіф-анімація – «рухома» картинка за певною темою або послідовна зміна картинок і малюнків у певній логічній послідовності;
- голосова аватарка – відеоролик, у якому обраний персонаж озвучує певну інформацію;
- графічний роман – книга, де сюжет представлений через малюнки і невеликі за обсягом тексти (переважно – діалоги);
- інсоляре – картинка із невеликим текстом (переважно – поетичного характеру);
- інтелект-карта – спосіб зображення процесу мислення за допомогою схем і образів, засіб для виконання завдань та підвищення якості навчання;
- інтерактивна картинка – ресурс (на відміну від інтерактивного плаката невеликого обсягу) із покликаннями на різноманітну інформацію;
- інтерактивний плакат, глог – ресурс із покликаннями на

- різноманітну інформацію;
- колаж, постер – аркуш паперу з написаною, надрукованою, намальованою інформацією; художньо оформлений плакат, що рекламує певний твір, письменника, тему, проблему тощо;
 - комікс – послідовність малюнків із короткими текстами, які створюють певну зв'язну розповідь;
 - кросенс – плакат у вигляді асоціативного ланцюжка з 9 зображень;
 - лонгрід (довгочит) – односторінковий сайт, на якому розміщують різноманітний мультимедійний контент (невеликі за обсягом тексти, ілюстрації, фотографії, відеоролики, інфографіка);
 - мем – картинка (фото, малюнок), переважно гумористичного спрямування з коротким написом;
 - плейкаст (грайпоказ) – електронна листівка, у якій поєднується текст (зазвичай невеликий за обсягом; часто – поетичний), візуальна картинка як фон та музика;
 - «перевернуте навчання» – одна з форм змішаного навчання, яка як домашнє завдання передбачає самостійне вивчення учнями теоретичного матеріалу, а весь навчальний час у супроводі вчителя використовується для відпрацювання набутих знань, спільного виконання практичних завдань;
 - подієве навчання – педагогічна технологія, орієнтована на активну соціальну взаємодію учнів та вчителя у сфері їхньої спільної дії з метою перетворення уроку або заходу в цікаву спільну подію, здатну залишити в учнів незабутні враження;
 - презентація – послідовність слайдів із різноманітною інформацією;
 - презентація у форматі «презі» – інтерактивна мультимедійна презентація з нелінійною структурою («жива» презентація з ефектом наближення або віддалення інформації, яка демонструється);
 - «принеси свій пристрій на урок» – технологія, коли учні використовують на уроці власні гаджети під контролем учителя;
 - саундтрек – текст в електронному вигляді, який читається

в супроводі музики

- скрайбінг – техніка презентації, яка має вигляд ілюстрацій, створених «на льоту» на білій дошці;
- сторітелінг і кубики Рорі – технології, які дозволяють учням на уроці під керівництвом учителя придумувати і розповідати різноманітні історії з метою кращого вивчення навчального матеріалу і розвитку творчого мислення;
- технологія «одна тема – одна розгортка» передбачає подачу матеріалу уроку на одному аркуші;
- «шестикутове» навчання – використання на уроці шестикутників (гексів) як елементів подачі навчальної інформації;
- «хмара слів» – візуалізація слів, понять, речень чи невеликого тексту.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОВТОРЕННЯ ТА САМОПЕРЕВІРКИ

1. Які технології відповідають багатозадачності сучасних учнів?
2. Якими основними підходами має керуватися вчитель, зважаючи на активне використання сучасними дітьми гаджетів?
3. Які сучасні методики, прийоми, технології навчання Ви використовуєте, щоб активізувати інтерес учнів до теми уроку?
4. Які сучасні методики можна використовувати з метою мінімізації негативних характеристик учнів XXI століття?

Практична робота № 2. Сингапурська методика на уроках Нової української школи.

Вид заняття: практична робота

Заняття: асинхронний

Мета заняття: удосконалення фахової компетентності учителів щодо практичного використання елементів сингапурської методики на уроках

Очікувані навчальні результати:

знання:

- сутності сингапурської методики як специфічної організації уроку,

уміння:

- використовувати елементи сингапурської методики на уроках,
установки до бажання опановувати й удосконалювати практику впровадження цієї методики на уроках.

Обсяг навчального навантаження: 2 акад. год

Коротка умова завдання

Запропонуйте свій варіант упровадження на уроці будь-якого елемента сингапурської методики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сучасні підходи до навчання: Сингапурська методика // Режим доступу: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/71296/

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ЗАНЯТТЯ

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОВТОРЕННЯ ТА САМОПЕРЕВІРКИ

1. Як можна з використанням елементів сингапурської методики активізувати поведінку учнів на уроках?
2. Які саме структури СМ можна використовувати для напрацювання групової згуртованості на уроці?
3. Які елементи методики можна використовувати для зняття

фізичної втоми учнів?

4. Які елементи СМ Вам сподобались найбільше і чому саме?

5. У чому Ви вбачаєте ризик використання елементів сингапурської моделі на уроках?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <http://eduinspector.ru/2018/03/19/singapurskaya-metodika-obu-che-niya-sovetsko-rossijskij-sled/>

2. http://www.titul.ru/uploads/journal/52/journal_48_07-12.pdf

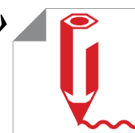
3. http://www.e-osnova.ru/PDF/osnova_5_65_15041.pdf

4. <https://sites.google.com/site/singaporetechnique/home/educational-structure>

5. <https://www.youtube.com/watch?v=dFau2Trsois>

Тема 5. «Мій компетентнісно-діяльнісний урок»

(Практичне втілення отриманої під час вивчення модуля теоретичної інформації).

Вид заняття: семінар-тренінг

Мета заняття: обговорити у форматі «відкритий мікрофон» стратегію і тактику використання сучасних методик, технологій, прийомів та засобів навчання з метою побудови компетентнісно-діяльнісного уроку.

Завдання заняття:

- систематизувати знання щодо можливостей використання сучасних методик, технологій, засобів і прийомів навчання на уроках,
- сформувані вміння (навички) самостійно знаходити в Усемережжі нову наукову та методичну літературу про досвід підготовки та проведення компетентнісно-діяльнісних уроків за вимогами Нової української школи,
- розвинути установки до бажання активного використання на уроках сучасного педагогічного інструментарію.

Очікувані навчальні результати:

- знання різних методик, технологій, прийомів та засобів навчання за вимогами Нової української школи;

- уміння організовувати та проводити компетентнісно-діяльнісний урок;
- установки до активного використання в освітньому процесі набутих під час вивчення модуля знань та вмінь;
- установки до активного використання в освітньому процесі набутих під час вивчення модуля знань та вмінь щодо особливостей навчання учнів «нової свідомості».

Обсяг навчального навантаження: 2 акад. Год

УВАГА! На занятті кожен слухач висловлює свій погляд щодо практики організації уроку ХХІ століття. Інші слухачі модуля висловлюють свої думки та пропозиції щодо озвученої позиції.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Як Ви особисто розумієте поняття «компетентнісно-діяльнісний урок»?
2. Які з названих Вам методик, технологій, прийомів та засобів навчання Вам сподобалися найбільше?
3. Які з названих методик, технологій, прийомів та засобів навчання викликають сумніви щодо їхньої практичної реалізації?
4. Якими саме засобами можна стимулювати інтерес учнів до уроку?
5. Які методики, технології, прийоми і засоби навчання розвивають емоційне сприйняття уроку?
6. Які недоліки сучасних методик навчання Ви бачите? Як можна їх подолати або мінімізувати?
7. Які методики можна використовувати, щоб учень швидше запам'ятав навчальну інформацію?
8. Чи можна вважати, що «змішане навчання» може бути зреалізовано на будь-якому уроці і не є обов'язковим використання комп'ютерної техніки?
9. «Брейнстормінг»: засіб перевірки знань чи можливість учням обговорити будь-яке питання?
10. Як Ви вважаєте, у чому полягають переваги і недоліки «перевернутого навчання»?

11. У чому Ви особисто вбачаєте складнощі використання сучасних методик, про які йшлося під час вивчення модуля?

12. Що саме Ви робите на уроці для швидкої перевірки знань учнів?

13. Як можна зробити цікавими домашні завдання для учнів? Опишіть, будь ласка, Ваш власний досвід.

14. Які неформальні оцінки Ви використовуєте на уроках? Як Ви особисто ставитеся до так званих «смайликів»?

15. Які теми для подальшого опрацювання на такому модулі Ви можете запропонувати?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Під час оцінювання навчальних досягнень слухача модуля враховується:

- Відвідування 5 занять, передбачених навчальним планом;
- Індивідуальна участь у груповій дискусії.
- Якість виконання практичних завдань.

Усі види оцінювання навчальних досягнень здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	5	Слухач відвідав 2–3 заняття (зокрема семінари) і не виконав практичні роботи
	10	Слухач відвідав усі 5 занять (зокрема семінари), але не виконав практичні роботи
II. Середній	15	Слухач відвідав усі 5 занять (зокрема семінари) і виконав 1 практичну роботу.
	20	Слухач відвідав усі 5 занять (зокрема семінари) і виконав 2 практичні роботи
	25	Слухач відвідав усі 5 занять (зокрема семінари) і виконав 3 практичні роботи

III. Достатній	30	Слухач відвідав усі 5 занять (зокрема семінари) і виконав 1 практичну роботу і створив базу даних з прикладами сучасних методик
	35	Слухач відвідав усі 5 занять (зокрема семінари) і виконав 2 практичні роботи і створив базу даних із прикладами сучасних методик
	40	Слухач відвідав усі 5 занять (зокрема семінари) і виконав 3 практичні роботи і створив базу даних із прикладами сучасних методик
IV. Високий	45	Слухач відвідав усі 5 занять, виконав усі практичні роботи , передбачені програмою модуля, і створив базу даних із прикладами сучасних методик
	55	Слухач відвідав усі 5 занять, виконав усі практичні роботи , передбачені програмою модуля, створив базу даних із прикладами сучасних методик і представив свої роботи на семінарі до теми № 5.
	60	Слухач відвідав усі 5 занять, якісно виконав усі практичні і творчі роботи , передбачені програмою модуля, створив базу даних із прикладами сучасних методик і аргументовано представив свої роботи на семінарі до теми № 5

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гич Г. М. Учні Нової української школи як носії “нової грамотності” і суб’єкти освітнього процесу / Г. М. Гич // Мистецтво та освіта. – 2019. – № 1. – С. 12–14.

2. Гич Г. М. «Кліпове мислення» дітей та підлітків як феномен сучасного навчального процесу / Г. М. Гич // Вересень. – 2014. – № 3–4. – С. 14 – 19

3. Гич Г. М. «Кліпове мислення» молоді: ворог чи друг навчання? / Г. М. Гич // Наукові праці ЧДУ ім. Петра Могили: Науково-метод. видан. Вип. 257. Т. 269. Педагогіка / Чорноморський державний університет ім. П. Могили. – Миколаїв, 2016. – С. 38–42.

4. Колосова Г. Хто такі «ікси» та «ігреки» і як їм порозумітися з «зетами» [Електронний ресурс] / Ганна Колосова. Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1236-qqq-17-m3-15-03-2017-hto-tak-ksi-ta-greki-yak-m-porozumtisya-z-zetami>

5. Коростіль Л. А. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії / Л. А. Коростіль // Народна освіта. Електронне наукове видання / https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229

6. Мірошникова А. Головні риси сучасних школярів та як їх спрямувати в корисне русло [Електронний ресурс] / Аліна Мірошникова. Режим доступу: <https://osvitoria.media/opinions/yak-vchytelyam-porozumitysia-z-tsyfrovym-pokolinnyam-ditej-porady-psyhologa/>

7. Перевернуте навчання як одна з ключових тенденцій освітніх технологій сучасності // <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/perevernute-navchannya-yak-odna-z-kliuchovikh-tend.html>

8. Покоління Z. Проблема визначення дат покоління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Покоління_Z

9. Солдатова Г. Покоління Z: психолог розповіла, як Інтернет змінив сучасних дітей [Електронний ресурс] / Галина Солдатова. – Режим доступу: <https://ukr.media/science/272956/>

10. Фельдштейн Д. И. Изменяющийся ребенок в изменяющемся мире: Психолого-педагогические проблемы Новой школы / Д. И. Фельдштейн // Национальный психологический журнал. – 2010. – № 2 (4). – С. 6–11.

ДОДАТКИ

АНОНС МОДУЛЯ

Девіз модуля «Я мчу туди, де шайба буде, а не туди, де вона була (Уейн Гретцкі, зірка канадського та світового хокею)»

Цільова аудиторія. Модуль буде цікавим і корисним усім категоріям педагогічних працівників.

Модуль присвячено учням «нової грамотності» як суб'єктам освітнього процесу та особливостям їхнього навчання. Це – одна з найцікавіших тем сучасної педагогіки. **І ви у цьому переконаєтеся!** Ви дізнаєтеся про основні психофізіологічні характеристики сучасних учнів, які позитивно або негативно впливають на їхнє навчання. Я розкажу вам про результати наукових досліджень провідних країн світу щодо особливостей сприйняття і розуміння навчальної інформації учнів покоління Z. Я покажу вам конкретні методики, прийоми, засоби і технології навчання «цифрових аборигенів». Ви побачите, як саме можна побудувати компетентнісно-діяльнісний урок за допомогою таких методик. Ви спробуєте навчитися використовувати на своїх уроках сучасні інноваційні прийоми і засоби індивідуального, групового та масового навчання.

Мета модуля – формування **високого фахового рівня вчителя** для навчання учнів «**нової грамотності**» з використанням відповідного сучасного педагогічного інструментарію.

Мета нашого навчання зреалізована в таких завданнях:

- сформулювати професійну установку на необхідність пошуку інших механізмів організації навчання сучасних учнів як «людей екрана»,

- надати науково достовірну та методично обґрунтовану інформацію про основні психофізіологічні характеристики дітей «нової грамотності»,
- удосконалити професійні вміння та навички добору і відбору методик, технологій, прийомів і засобів навчання, адекватних поняттю «нелінійна педагогіка».

Що ми будемо робити? Ми разом навчимося використовувати на уроках Нової української школи сучасні методики, технології, прийоми та засоби: «принеси свій пристрій на урок», «перевернутий клас», «сингапурська модель», «бриколаж», «печа-куча», «брейнстормінг», «шестикутове навчання». Ви розробите свій власний урок із використанням найсучаснішого інструментарію вчителя ХХІ століття!

Ми будемо вчитися разом. Обіцяю – буде цікаво!

Приходьте!

До зустрічі на модулі!

Покликання на корисні ресурси

БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНЕ ЧИТАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ САМОДОПОМОГИ ВЧИТЕЛЯ

Володимир Гладишев, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти

Актуальність модуля:

У рамках Нової української школи велика увага приділяється постаті вчителя як людини, що забезпечує ефективність освітнього процесу. Водночас – робота вчителя вимагає великих витрат енергії, психологічної стійкості, вміння завжди бути психологічно виваженим, толерантним, уважним до потреб учня. Це можливо лише за умов належного ставлення до власного «психологічного відновлення», без якого швидко відбувається «емоційне вигорання», яке не дає можливості плідно працювати та жити. Запропонована методика бібліотерапевтичного читання озброює вчителя інструментом ефективної психологічної самодопомоги, що суттєвим чином підвищує його професійний рівень, захищає особистість від «емоційних провалів», робить життя більш повноцінним.

Мета модуля:

Ознайомлення вчителя із методикою бібліотерапевтичного читання. Формування вмінь здійснювати психологічну самодопомогу через бібліотерапевтичне читання, потреби в читанні як засобі гармонізації внутрішнього світу та елементі підвищення професійного рівня.

Завдання модуля:

- *Систематизувати знання щодо:*
 - ролі книги в житті людства та людини;
 - осмислення власної читацької особистості;
 - виявлення особистісних проблем та осмислення «особистісних запитів»;
 - цілеспрямованої роботи зі спеціальною та художньою літературою;

- зіставлення «особистого» й «робочого» у власному житті.
- *Сформувати вміння (навички):*
 - аналізувати літературні твори під кутом зору їхнього «бібліотерапевтичного потенціалу»;
 - створювати «золотий список» творів, що відбиває власну особистість;
 - здійснювати бібліотерапевтичне читання;
 - зіставляти «особистісний запит» та результати бібліотерапевтичного читання, виявляти ефективність звернення до художньої літератури;
 - підвищувати психологічну стійкість, досягати «ефекту неваляйки»;
 - планувати власну психологічну самодопомогу;
 - запобігати «психологічним провалам», допомагати учням осмислювати власний психологічний стан та знаходити вихід зі складних ситуацій.
- *Розвинути установки до:*
 - покращення власного психологічного стану через здійснення психологічної самодопомоги (бібліотерапевтичне читання);
 - професійного й особистісного самовдосконалення.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - знання основних закономірностей здійснювання бібліотерапевтичного читання як форми психологічної самодопомоги;
 - знання особливостей власного читацького досвіду та особистісного здійснення читацької діяльності;
- *вміння:*
 - визначати «особистісний запит»;
 - добирати літературний твір (твори) з метою задоволення «особистісного запиту»;
 - ефективно здійснювати процес бібліотерапевтичного читання;
 - аналізувати ефективність бібліотерапевтичного читання, формувати його стратегію відповідно до власних особистісно-професійних потреб;

➤ *установки до:*

- творчого ставлення до бібліотерапевтичного читання, розвитку своєї читацької діяльності відповідно до власних особистісно-професійних потреб;
- упровадження елементів бібліотерапевтичного читання у власну професійну діяльність з метою формування в учнів початкових умінь психологічної самодопомоги через бібліотерапевтичне читання.

Професійні компетентності, які розвиваються під час модуля:

- підтримувати свій психологічний стан на відповідному до професійних вимог рівні;
- ефективно використовувати свій особистісно-професійний потенціал;
- уміння визначати «особистісні запити», що заважають повноцінно виконувати свої професійні обов’язки та жити в гармонії зі світом;
- здійснювати психологічну самодопомогу, відновлювати психологічну стійкість, рівновагу найбільш природним для людини взагалі та вчителя зокрема через засоби звернення до художньої літератури;
- формувати позитивний психологічний мікроклімат у класі та під час спілкування з учнями.

Опис структури модуля (якщо в модулі виділено окремі розділи):

Загальна кількість годин: 10.

Лекції: 4.

Практичні заняття: 4.

Тренінг-семінар (2 год): виконання практичних вправ у здійсненні психологічної самодопомоги через бібліотерапевтичне читання.

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- індивідуальний підхід;
- практичні заняття;
- власну дослідницьку діяльність курсантів щодо

опрацювання творів або фрагментів творів художньої літератури.

Матеріально-технічне забезпечення модуля:

навчальне видання МОІППО: Гладышев В. В., Гладышева С. А. Библиотерапевтическое чтение – инструмент психологической самопомощи учителя. – Миколаїв : МОІППО, 2020. – 96 с.

Форма підсумкового контролю (це обов'язково для видачі сертифіката): підготовка фрагментів для участі у тренінгу-семінарі, участь у тренінгу-семінарі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

ТЕМА 1.

БІБЛІОТЕРАПІЯ ТА БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНЕ ЧИТАННЯ

- Бібліотерапія як форма позитивного впливу на особистість.
- Специфіка бібліотерапевтичного читання.
- Етапи бібліотерапевтичного читання.
- «Золотий список» творів як відбиття особистості вчителя.

ТЕМА 2.

«ОСОБИСТІСНІ ЗАПИТИ» ВЧИТЕЛЯ ТА РОБОТА З НИМИ

- «Особистісні запити» вчителя: проблема визначення.
- Класифікація «особистісних запитів».
- Робота з «особистісними запитами».

ТЕМА 3.

СЕПАРАЦІЯ ЯК НАЙСКЛАДНІШИЙ ПРОЦЕС У ЖИТТІ ЛЮДИНИ

- Сепарація: специфіка й сутність.
- Етапи сепарації
- Аналіз «сепараційних тривог» на кожному з етапів.
- Роль сепарації в роботі вчителя (власна та дитяча).

ТЕМА 4.
ВІЯВЛЕННЯ БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ТВОРІВ

- Поняття: «бібліотерапевтичний потенціал твору».
- Аналіз творів із виявлення їхнього бібліотерапевтичного потенціалу.

ТЕМА 5.
ТРЕНІНГ-СЕМІНАР

- Обговорення підготовлених студентами фрагментів творів.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ

	<i>Лекції (вивчення теорії), год</i>	<i>Практ. заняття, год</i>	<i>Семінар. заняття (обговорення), год</i>	<i>Тести, год</i>	<i>Самост. робота, год</i>	<i>Усього, год</i>
Вступ до курсу	4	6				
Тема 1. Бібліотерапія та бібліотерапевтичне читання	2				1	3
Тема 2. «Особистісні запити» вчителя та робота з ними		2			1	3
Тема 3. Сепарація як найскладніший процес у житті людини		2			1	3
Тема 4. Виявлення бібліотерапевтичного потенціалу творів		2			2	4
Підсумковий контроль у формі Тренінгу-семінару						2
Усього, год					5	15

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі:

- підготовлений фрагмент;
- участь у тренінгу-семінарі.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навчальних годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Тема 1.			
Бібліотерапія та бібліотерапевтичне читання	2	Лекція	Слухач знає сутність бібліотерапії, специфіку бібліотерапевтичного читання, уміє визначати його роль у психологічній допомозі
Тема 2.			
«Особистісні запити» вчителя та робота з ними	2	Лекція	Слухач знає специфіку «особистісного запиту», володіє вміннями визначати його та працювати з ним
Тема 3.			
Сепарація як найскладніший процес у житті людини	2	Практичне	Слухач знає специфіку сепарації як найважливішого процесу в житті людини, уміє визначати «сепараційні тривоги» на кожному з етапів сепарації та долати ці тривоги через бібліотерапевтичне читання

Тема 4.			
Виявлення бібліотерапевтичного потенціалу творів	2	Практичне	Слухач знаю специфіку бібліотерапевтичного потенціалу літературних творів та вміє його виявляти та використовувати
Тема 5.			
Тренінг-семінар «Бібліотерапевтичне читання»	2	Тренінг-семінар	Слухач уміє підготувати фрагмент твору, виявити його бібліотерапевтичний потенціал та зіставити з можливими «особистісними запитами»
Підсумковий контроль			
Тренінг-семінар «Бібліотерапевтичне читання»	2	Тренінг-семінар	Слухач уміє підготувати фрагмент твору, виявити його бібліотерапевтичний потенціал та зіставити з можливими «особистісними запитами»

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ТЕМ

Тема 1. Бібліотерапія та бібліотерапевтичне читання

Мета заняття:

Сформувати уявлення про специфіку бібліотерапії та бібліотерапевтичного читання, його можливості як інструменту психологічної самодопомоги вчителя.

Завдання заняття:

➤ *Систематизувати знання щодо:*

- знання ролі літератури в житті людства, можливостей її впливу на особистість;

➤ *Сформувати вміння (навички):*

- розглядати літературні твори в контексті їхнього бібліотерапевтичного потенціалу;

➤ *Розвинути установки до:*

- самостійного оволодіння матеріалом.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- розуміння специфіки бібліотерапії та бібліотерапевтичного читання,

уміння:

- відрізнити естетичний потенціал твору від бібліотерапевтичного;

установки до:

- самостійного оволодіння матеріалом.

Теоретичний матеріал до теми 1

Основні поняття:

- бібліотерапія;
- бібліотерапевтичне читання;
- етапи бібліотерапевтичного читання.

Зміст навчання.

З'ясування специфіки бібліотерапії як впливу на особистість; виявлення специфіки бібліотерапевтичного читання як форми психологічної самодопомоги вчителя; виявлення етапів бібліотерапевтичного читання та специфіки діяльності вчителя на кожному з них.

Види навчальної діяльності до теми 1.

Сприйняття лекційного матеріалу, бесіда, узагальнення власного життєво-педагогічного досвіду, науковий пошук.

Питання для повторення та самоперевірки до теми 1

1. Що таке бібліотерапія?
2. У чому полягає специфіка бібліотерапевтичного читання?
3. Які етапи бібліотерапевтичного читання вам відомі?
4. У чому полягає специфіка читацької діяльності на кожному з етапів?

Тема 2. «Особистісні запити» вчителя та робота з ними

Мета заняття:

Сформувати уявлення про специфіку «особистісних запитів» учителя, їхню умовну класифікацію та роботу з ними.

Завдання заняття:

- *систематизувати знання щодо:*
 - «особистісних запитів», їхньої класифікації та роботи з ними;
- *сформувати вміння (навички):*
 - визначати власні «особистісні запити» та працювати з ними;
- *розвинути установки до:*
 - самоаналізу та самовдосконалення.

Очікувані навчальні результати:

знання:

- розуміння специфіки особистісних запитів і роботи з ними;

уміння:

- визначати «особистісні запити» та ефективно працювати з ними;

установки до:

- самоаналізу та самовдосконалення.

Теоретичний матеріал до теми 2

Основні поняття:

- «особистісний запит»;
- «професійні особистісні запити»;
- «індивідуальні особистісні запити».

Зміст навчання.

З'ясування специфіки «особистісних запитів» як відбитку особистості вчителя; осмислення «професійних» та «індивідуальних» причин виникнення «особистісних

запитів»; визначення основних підходів до роботи з «особистісними запитами» та їхньої специфіки у бібліотерапії як впливу на особистість.

Види навчальної діяльності до теми 2.

Сприйняття лекційного матеріалу, бесіда, узагальнення власного життєво-педагогічного досвіду, науковий пошук.

Питання для повторення та самоперевірки до теми 2

1. Як Ви розумієте поняття «особистісний запит»?
2. Чому «особистісні запити» вчителя не можна «відірвати» від його професії?
3. Що таке «професійні особистісні запити»?
4. Що таке «індивідуальні особистісні запити»?

Тема 3. Сепарація як найскладніший процес у житті людини.

Практичне заняття

Методи навчання: дискусія, аналіз наукової літератури, моделювання ситуацій

Питання для обговорення

1. Сепарація як етап життя людини.
2. Етапи сепарації.
3. «Сепараційні тривоги» та робота з ними.
3. Особистісний та професійний досвід сепарації.

Опис завдання:

1. З'ясуйте специфіку сепарації.
2. Які етапи сепарації визначають, у чому полягає специфіка процесу на кожному з них?
3. У чому витoki «сепараційних тривог» – визначте основні причини.
4. Підготуйте розповідь про зіткнення з проблемами сепарації у власній професійній діяльності.

Тема 4. Виявлення бібліотерапевтичного потенціалу творів. Практичне заняття

Методи навчання: дискусія, аналіз художньої літератури, робота в групах

Питання для обговорення

1. Естетичний потенціал художньої літератури.
2. Бібліотерапевтичний потенціал художньої літератури.
3. Шляхи використання бібліотерапевтичного потенціалу творів.

Опис завдання

1. Передивіться та з'ясуйте, чим відрізняється бібліотерапевтичний потенціал літературного твору від морально-естетичного.
2. Оберіть твори, які, на Вашу думку, відрізняються значним бібліотерапевтичним потенціалом.
3. Підготуйте фрагмент твору із виявленням його бібліотерапевтичного потенціалу з метою його презентації в аудиторії.

Тренінг-семінар «Бібліотерапевтичне читання»

Методи навчання: дискусія, презентація та захист власного фрагменту твору

Питання для обговорення:

1. Чому Ви обрали саме цей фрагмент?
2. Який бібліотерапевтичний потенціал Ви виявили?
3. Як Ви плануєте його використовувати відповідно до «особистісних запитів»?

Опис завдання:

1. Опрацюйте літературні твори, які, на Вашу думку, мають значний бібліотерапевтичний потенціал.
2. Підготуйте фрагмент для обговорення в аудиторії.
3. Складіть план його презентації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

1. Уміння визначати специфіку бібліотерапевтичного читання.
2. Уміння визначати специфіку діяльності на кожному з етапів бібліотерапевтичного читання.
3. Уміння виявляти специфіку «особистісного запиту».
4. Уміння зіставляти «особистісний запит» та бібліотерапевтичний потенціал літературних творів.
5. Уміння здійснювати психологічну самодопомогу через бібліотерапевтичне читання.
6. Уміння упроваджувати елементи бібліотерапевтичного читання у власну професійну діяльність, залучати до нього учнів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ (навчальних)

I – Основні джерела:

1. Белянин В. П. Психологическое литературоведение. Текст как отражение внутренних миров автора и читателя / В. П. Белянин. – Москва : Генезис, 2006. – 320 с.
2. Берту Э. Книга как лекарство : скорая литературная помощь от А до Я / Э. Берту, С. Элдеркин. – Москва : Синдбад. – 2016. – 490 с.
3. Библиопсихология и библиотерапия; [под. ред. Н. С. Лейтес, Н. Л. Карпова, О. Л. Кабачек]. – Москва : Шк. б-ка. – 2005. – 479 с.
4. Борецка И. Библиотерапия. Лекции / И. Борецка. – Лекции. – Гродно : ГрГУ, 2007. – 100 с. Пер. с польского И. Ф. Притульчик.
5. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури / Н. Й. Волошина. – К. : Рад. шк., 1985. – 102 с.
6. Гладышев В. В. Библиотерапевтическое чтение – инструмент психологической самопомощи учителя : справочные материалы / В. В. Гладышев, С. А. Гладышева. – М. : Флинта, 2021. – 188 с.
7. Гладышев В. В. Библиотерапевтическое чтение –

инструмент психологической самопомощи учителя : справочные материалы / В. В. Гладышев, С. А. Гладышева. – Николаев : НОИППО, 2020. – 96 с.

8. Дрешер Ю. Н. Библиотерапия. Полный курс : учеб. пособие / Ю. Н. Дрешер. – М. : «Издательство ФАИР». – 2007. – 560 с.

9. Дрешер Ю. Н. Библиотерапия : теория и практика : учебное пособие / Ю. Н. Дрешер. – СПб. : «Профессия». – 2008. – 269 с.

10. Мишукова Е. О. Лечение книгой, или Основы библиотерапии / Е. О. Мишукова. – Москва : ЦБС № 3 ЮАО, Библиотека-филиал № 172 «Просвещение трудящихся», 2011. – 19 с.

11. Осипова А. А. Общая психокоррекция. Учебное пособие / А. А. Осипова. – М. : Сфера, 2002 г. – 510 с.

II – Додаткові джерела:

1. Есельсон С. Путь к вере, надежде, любви : Терапевтические истории и сказки. Для семейного чтения / С. Есельсон. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2016. – 185 с.

III – Интернет-ресурси:

<https://www.facebook.com/groups/1123892771366346/>

<https://monocler.ru/biblioterapiya-knigi-po-samorealizatsii/>

ЗМІНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ВІД ДАВНЬОЇ ДО СУЧАСНОЇ

*Світлана Корнєва, кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
теорії й методики мовно-
літературної та художньо-
естетичної освіти*

Актуальність модуля

Викладання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти здійснюється відповідно до нормативних документів, що визначають зміст освіти, кількість годин, що відводиться на вивчення предметів, вимоги до виконання практичної частини програми, організації навчальної діяльності учнів, оцінювання навчальних досягнень тощо.

Уміння вчителем орієнтуватися в змінах, які відбуваються в іноземній мові, починаючи від давнього періоду до сучасного є важливою умовою ефективного реалізації освітнього процесу. Наразі відбувається поступовий перехід на нові освітні програми, зокрема в старшій школі, постійно оновлюються вимоги до викладання предмета в основній школі, що потребує систематичного оновлення знань учителя. Також необхідним є ознайомлення вчителів із сучасними тенденціями, які впливають на розвиток граматичної структури та лексичного складу іноземних мов в умовах глобалізації.

У процесі децентралізації об'єднані територіальні громади утворюють свої органи управління освітою, фахівці яких не завжди можуть надати відповідну методичну допомогу вчителю, оскільки не є фахівцями з іноземної мови. З огляду на вищевикладене тема цього модуля є актуальною, його викладання сприятиме підвищенню рівня фахової компетентності вчителя англійської мови.

Мета модуля: навчання вчителів орієнтуватися в змінах, які відбуваються в англійській мові, починаючи від давнього періоду до сучасного.

Завдання модуля:

➤ Систематизувати знання:

- визначення загальних відомостей про розвиток англійської мови починаючи з Давньоанглійського періоду й до сьогодення;
- інтегрування теоретичного та практичного матеріалу про розвиток англійської мови, починаючи з Давньоанглійського періоду й до сьогодення на уроках іноземної мови.

➤ Сформувати вміння (навички):

- демонструвати наявні відомості про розвиток англійської мови починаючи з Давньоанглійського періоду й донині, на уроках іноземної мови;
- добирати вправи та завдання для розширення знань учнів про розвиток англійської мови, починаючи з Давньоанглійського періоду й до сьогодення на уроках іноземної мови.

➤ Розвинути установки до:

- розширення знань про розвиток англійської мови починаючи з Давньоанглійського періоду й до сьогодення;
- розроблення та впровадження власних навчальних матеріалів і вправ для покращення знань учнів про розвиток англійської мови починаючи з Давньоанглійського періоду й до сьогодення;
- саморозвитку та самовдосконалення.

Очікувані навчальні результати:

До кінця модуля учасники зможуть:

- класифікувати періоди англійської мови з урахуванням змін у граматичній структурі та лексичному складі;
- визначати тенденції, які впливають на розвиток англійської мови;
- добирати відповідні завдання, вправи для розширення знань школярів з англійської мови;
- перерахувати характеристики англійської мови починаючи з Давньоанглійського періоду й до сьогодення;
- інтегрувати різні рівні розвитку англійської мови в

- навчальний процес;
- використовувати набуті знання про англійську мову для планування навчання на уроках іноземної мови;
 - сформулювати історичні передумови розвитку граматичних, лексичних та фонетичних змін англійської мови для власного конкретного уроку, теми, курсу.

Професійні компетентності, що розвиваються під час модуля

- когнітивна компетентність (уміння ефективно планувати, організовувати свою освітню діяльність, володіти способами аналізу й рефлексії своєї діяльності щодо освоєння знань);
- інформаційно-технологічна (уміння орієнтуватися, самостійно шукати, аналізувати, робити відбір, перетворювати, інтерпретувати інформацію);
- компетентність особистого саморозвитку (оволодіння способами діяльності у власних інтересах, для реалізації своїх можливостей, забезпечення фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку).

Опис структури модуля

Особливості організації проведення модуля

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- лекції з елементами евристичної бесіди;
- практичні завдання для слухачів;
- презентації та обговорення.

Матеріально-технічне забезпечення модуля

Комп'ютер (презентації), підручники з історії англійської мови.

Форма підсумкового контролю: виконання завдань із тем щодо розвитку англійської мови в період Пізньої Сучасної англійської мови та англійської мови у XX–XXI століттях.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

ТЕМА 1.

Період Давньоанглійської мови

Основні поняття: Germanic language family; Gothic; borrow words; Celtic; Latin; Vikings.

ТЕМА 2.

Період Середньоанглійської мови

Основні поняття: invasion of England; Middle English; grammatical change; French vocabulary; Geoffrey Chaucer.

ТЕМА 3.

Період Ранньої Сучасної англійської мови

Основні поняття: Great Vowel Shift; Middle English; vowels; grammatical change; vocabulary; Geoffrey Chaucer; Shakespeare.

ТЕМА 4.

Період Пізньої Сучасної англійської мови

Основні поняття: British Empire; English dialects; vowels; grammatical change; vocabulary.

ТЕМА 5.

Англійська мова у XX–XXI століттях

Основні поняття: a world language; Global English; Received Pronunciation; variations of English; diversification of English.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ

	<i>Лекції (вивч. теорії), год</i>	<i>Практ. заняття, год</i>	<i>Семінар.заняття (обговорення), год</i>	<i>обговорення, год</i>	<i>Самост.робота, год</i>	<i>Усього, год</i>
Вступ до курсу	0,5					0,5
Тема 1. Період Давньоанглійської мови	1	1	-		0,5	2,5
Тема 2. Період Середньоанглійсько ї мови	1	1	-		0,5	2,5
Тема 3. Період Ранньої Сучасної англійської мови	1	0,5	0,5		0,5	2,5
Тема 4. Період Пізньої Сучасної англійської мови	0,5	1	-		1	2,5
Тема 5. Англійська мова у XX–XXI сто- літтях	0,5	1	-		1,5	3
Рефлексія у формі обговорення напи- саних очікуваних результатів			-	0,5		0,5
<i>Усього, год</i>	4,5	4,5	0,5	0,5	5	15

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі:

Написання завдань із тем щодо розвитку англійської мови в період Пізньої Сучасної англійської мови та англійської мови у XX–XXI століттях (зарах.).

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навчальних годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Вступ	0,5	Лекція	Мотивація до оволодіння матеріалом модуля
Тема 1.			
Період Давньоанглійської мови	1 1	Лекція Практ. заняття	<i>Слухач:</i> <i>знає</i> загальні відомості про розвиток англійської мови в Давньоанглійському періоді; <i>володіє</i> навичками демонстрації наявних відомостей про розвиток англійської мови в Давньоанглійському періоді на уроках іноземної мови; <i>усвідомлює</i> необхідність розширення знань про розвиток англійської мови в Давньоанглійському періоді
Тема 2.			
Період Середньоанглійської мови	1 1	Лекція Практ. заняття	<i>Слухач:</i> <i>знає</i> загальні відомості про розвиток англійської мови в Середньоанглійському періоді; <i>володіє</i> навичками демонстрації наявних відомостей про розвиток англійської мови в Середньоанглійському періоді на уроках іноземної мови; <i>усвідомлює</i> необхідність розширення знань про розвиток англійської мови в Середньоанглійському періоді

Тема 3.			
Період Ранньої Сучасної англійської мови	1	Лекція	<i>Слухач:</i> <i>знає</i> загальні відомості про розвиток англійської мови в період Ранньої Сучасної англійської мови; <i>володіє</i> навичками демонст- рації наявних відомостей про розвиток англійської мови в період Ранньої Сучасної англійської мови на уроках іноземної мови; <i>усвідомлює</i> необхідність розширення знань про розвиток англійської мови в період Ранньої Сучасної англійської мови
	0,5	Практ. заняття	
	0,5	Обго- во- рення	
Тема 4.			
Період Пізньої Сучасної англійської мови	0,5	Лекція	<i>Слухач:</i> <i>знає</i> загальні відомості про розвиток англійської мови в період Пізньої Сучасної англійської мови; <i>володіє</i> навичками демонст- рації наявних відомостей про розвиток англійської мови в період Пізньої Сучасної англійської мови на уроках іноземної мови; <i>усвідомлює</i> необхідність розширення знань про розвиток англійської мови у період Пізньої Сучасної англійської мови
	1	Практ. заняття	
Тема 5.			
Англійська мова у XX– XXI століттях	0,5	Лекція	<i>Слухач:</i> <i>знає</i> загальні відомості про розвиток англійської мови у XX–XXI століттях;
	1	Практ. заняття	

			<i>володіє</i> навичками демонстрації наявних відомостей про розвиток англійської мови у XX–XXI століттях на уроках іноземної мови; <i>усвідомлює</i> необхідність розширення знань про розвиток англійської мови у XX–XXI століттях
Рефлексія	0,5	Обговорення	Аналіз виконаних завдань, зіставлення з результатами колег

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ (навчальних)

I. Основні джерела

1. Baugh A., Cable Th. A History of the English Language. L., Routledge and Kegan Paul, 2008.
2. Christal, David. The Cambridge Encyclopedia of the English language. Cambridge University Press, 2005.

II. Додаткові джерела

1. Harmer, Jeremy. How to Teach English. Pearson Education Limited, 2007.
2. Learning to Teach English in the Secondary School. A Companion to School Experience. Routledge, 2009.
3. Scrivener, Jim. Learning Teaching. The Essential Guide to English Language Teaching. Macmillan, 2015.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС – 2019

Анастасія Кузнєцова, старший викладач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти

Актуальність модуля:

Із червня 2019 року в Україні стала чинною нова редакція Українського правопису, схвалена Кабінетом Міністрів України (Постанова № 437 від 22 травня 2019 р.), спільним рішенням Президії Національної академії наук України (протокол № 22/10 від 24 жовтня 2018 р.) та Колегії Міністерства освіти і науки України (протокол № 10/4-13 від 24 жовтня 2018 р.); затверджена Українською національною комісією з питань правопису (протокол № 5 від 22 жовтня 2018 р.).

У постанові Кабінету Міністрів не було чітко окреслено порядок введення в дію нової редакції правопису, не визначено термінів його впровадження в різних сферах суспільного життя, тому це викликало значний суспільний резонанс, зокрема серед освітян. Гостро постало питання підвищення кваліфікації самих педагогічних працівників, які повинні дотримуватися нових орфографічних норм у своїй роботі, не маючи при цьому часу й можливостей усебічно про них дізнатися.

Названий модуль є одним зі складників заходів, спрямованих на якнайширше ознайомлення освітян – усіх категорій керівних і педагогічних працівників, навчально-допоміжного персоналу в галузі освіти – із тими новаціями, що були запропоновані Українським правописом 2019 року.

Мета модуля – удосконалення мовленнєвої / державомовної компетентності сучасного освітянина відповідно до норм нової редакції Українського правопису.

Завдання модуля:

➤ *Систематизувати знання щодо:*

– історичного й мовно-системного підґрунтя основних

- змін Українського правопису – 2019;
- сутності і специфіки інваріантних і варіантних нововведень;
- потенційних шляхів поступового впровадження змін нової редакції правопису в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

➤ *Сформувати вміння (навички):*

- розрізняти й нормативно вживати інваріантні й варіантні нововведення Українського правопису – 2019;
- правильно вимовляти й писати питомі українські й запозичені слова, що зазнали змін;
- дотримувати норм граматичних і пунктуаційних нововведень;
- ефективної взаємодії (парної, групової, колективної).

➤ *Розвинути установки до:*

- почуття національної свідомості;
- шанобливого ставлення до української мови як державної;
- потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Очікувані навчальні результати:

➤ *знання:*

- історичного й мовно-системного підґрунтя основних змін Українського правопису – 2019;
- сутності та специфіки інваріантних і варіантних нововведень;
- потенційних шляхів поступового впровадження змін нової редакції правопису в освітній процес закладів загальної середньої освіти;

➤ *уміння:*

- розрізнення і нормативного вживання інваріантних і варіантних нововведень Українського правопису – 2019;
- правильної вимови й написання питомих українських і запозичених слів, що зазнали змін;
- дотримання норм граматичних і пунктуаційних нововведень;
- ефективної взаємодії (парної, групової, колективної);

➤ *установки до:*

- почуття національної свідомості;
- шанобливого ставлення до української мови як державної;
- потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Професійні компетентності, які розвиваються під час модуля:

- інтелектуальна;
- мовленнєва / державомовна;
- предметна, методична;
- інформаційна;
- продуктивна;
- мотиваційна,
- психологічна.

Особливості організації проведення модуля:

Модуль передбачає набуття теоретичних знань, формування і розвиток орфографічних навичок відповідно до норм чинного правопису.

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- інтерактивне заняття;
- педагогічний тренінг;
- практичні заняття.

Матеріально-технічне забезпечення модуля:

Індивідуальний комп'ютер або ноутбук із доступом до інтернету, проєктор.

Форма підсумкового контролю:

- різнорівнева контрольна робота.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ
(кратне 0,5 год)

	<i>Інтерактивне заняття, год</i>	<i>Тренінг, год</i>	<i>Практ. заняття, год</i>	<i>Тести, год</i>	<i>Самост. робота, год</i>	<i>Усього, год</i>
Вступ до курсу	0,5	-	-	-	-	0,5
Тема 1. Зміни у вимові й написанні українських й іншомовних слів	-	-	1,5	-	1	2,5
Тема 2. Власне орфографічні нововведення	0,5	-	1,5	-	1	3
Тема 3. Правописні зміни на граматичному рівні	0,5	1,5	-	-	2	4
Тема 4. Несистемні й пунктуаційні нововведення	0,5	-	1,5	-	1	3
Підсумкова робота	-	-	-	2	-	2
Усього, год	2	1,5	4,5	2	5	15

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл нав- чальних годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Тема 1. Вступ. Зміни у вимові й написанні українських й іншомовних слів (2 год)			
Теоретичний матеріал	0,5	Інтерактивне заняття	Слухач/слухачка розуміє історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін Українського правопису – 2019; знає основні нововведення у вимові й написанні українських й іншомовних слів
Практичний матеріал	1,5	Практичне заняття	Слухач/слухачка розрізняє і нормативно вживає інваріантні й варіантні зміни чинного правопису; правильно вимовляє і пише питомі українські й запозичені слова, що зазнали змін
Тема 2. Власне орфографічні нововведення (2 год)			
Теоретичний матеріал	0,5	Інтерактивне заняття	Слухач/слухачка знає сутність і специфіку власне орфографічних нововведень

Практичний матеріал	1,5	Практичне заняття	Слухач/слухачка вміє правильно писати складні слова з іншомовними префіксоїдами, із числівником пів-, власні назви
Тема 3. Правописні зміни на граматичному рівні (2 год)			
Теоретичний матеріал	0,5	Інтерактивне заняття	Слухач/слухачка знає сутність і специфіку правописних змін на граматичному рівні
Практичний матеріал	1,5	Педагогічний тренінг	Слухач/слухачка вміє правильно вживати закінчення відмінюваних слів, відмінювати іншомовні власні назви, доречно використовувати фемінітиви
Тема 4. Несистемні й пунктуаційні нововведення (2 год)			
Теоретичний матеріал	0,5	Інтерактивне заняття	Слухач/слухачка знає сутність і специфіку несистемних і пунктуаційних нововведень
Практичний матеріал	1,5	Практичне заняття	Слухач/слухачка вміє застосовувати «правила милозвучності», доречно використовувати скісну риску як розділовий знак
Підсумкова робота (2 год)			
Різнорівнева контрольна робота	2	Самостійна робота	Слухач самостійно застосовує здобуті знання на практиці

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі:

- відвідування занять;
- участі в обговоренні теоретичних питань теми;
- виконання практичних завдань;
- написання різнорівневої контрольної роботи.

Розподіл балів:

Види навчальної діяльності	Теми					Підсумковий контроль	Примітки
	1	2	3	4	5		
Відвідування	1	1	1	1	1		
Участь в обговоренні теоретичних питань	2	2	2	2	-		
Виконання практичної роботи	10	10	10	10	-		
Написання контрольної роботи	-	-	-	-	10		

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ТЕМ

Тема 1.

Вступ. Зміни у вимові й написанні українських й іншомовних слів

Мета заняття: удосконалення вмінь (навичок) правильної вимови й написання питомих українських і слів іншомовного походження, що зазнали змін відповідно до норм чинного правопису.

Завдання заняття:

- *Систематизувати знання щодо:*
 - історичного й мовно-системного підґрунтя основних

змін Українського правопису – 2019;

- основних нововведень у вимові й написанні українських й іншомовних слів.

➤ *Сформувати вміння (навички):*

- розрізняти й нормативно вживати інваріантні й варіантні зміни чинного правопису;
- правильно вимовляти й писати питомі українські й запозичені слова, що зазнали змін.

➤ *Розвинути установки до:*

- почуття національної свідомості;
- шанобливого ставлення до української мови як державної.

Очікувані навчальні результати:

➤ *знання:*

- історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін Українського правопису – 2019;
- основні нововведення у вимові й написанні українських й іншомовних слів;

➤ *уміння:*

- розрізняти й нормативно вживати інваріантні й варіантні зміни чинного правопису;
- правильно вимовляти й писати питомі українські й запозичені слова, що зазнали змін;

➤ *установки:*

- почуття національної свідомості;
- шанобливе ставлення до української мови як державної.

Теоретичний матеріал до теми 1

Основні поняття:

- національна свідомість;
- українська мова як державна;
- мовленнєва /державомовна компетентність;
- правописна норма;
- інваріантні зміни;
- варіантні зміни;
- питома українська лексика;
- слова іншомовного походження.

Зміст навчання

Вступ до курсу. Українська мова як державна, її роль у формуванні почуття національної свідомості. Мовленнєва / державомовна компетентність як ключове вміння (навичка) Нової української школи. Український правопис редакції 2019 року: передумови затвердження і схвалення; склад правописної комісії. Історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін чинного правопису. Інваріантні й варіантні зміни у вимові й написанні питомих українських і слів іншомовного походження: буква **И** на початку слова, буква **І**, йотування, **ф / т** у грецизмах, **ау / ав** у латинізмах, **и / і** в Р. в. іменників III відміни.

Види навчальної діяльності до теми 1:

Інтерактивне заняття

Інтерактивне заняття передбачає продуктивний діалог викладача зі слухачами: викладач постійно звертається до освітян із питаннями, які збуджують думку, мобілізують до використання наявних знань для подальшого вивчення нового матеріалу.

Практичне заняття

Зміни у вимові й написанні українських й іншомовних слів

Методи навчання: пояснення, інструктаж, обговорення, вправи.

Форми навчання: індивідуальна робота, у парах, колективна.

Завдання для виконання:

Опис завдання:

1. Запишіть слова відповідно до норм чинного правопису. Зі словами на літеру **И** складіть речення.
2. Випишіть варіанти нормативного вживання букви **І** (робота в парах).
3. Упізнайте слово за його зображенням. Прокоментуйте інваріантні й варіантні випадки.
4. Відредагуйте текст, урахувуючи зміни до Українського

правопису – 2019 (робота в малих групах).

5. Заповніть форму звітності. Презентуйте результати своєї роботи

Форма звітності для завдання:

Створіть 10 карток-сорбонок
(Написання іншомовних слів за новим правописом)

Питання для повторення та самоперевірки до теми 1:

- Як українська мова впливає на формування почуття національної свідомості?
- Як ви розумієте поняття «мовленнєва / державомовна компетентність» учителя Нової української школи?
- Коли і як був затверджений Український правопис редакції 2019 року?
- Коли набув чинності?
- Прокоментуйте історичне й мовно-системне підґрунтя основних змін правопису – 2019.
- Які інваріантні нововведення чинного правопису?
- Із чим вони пов'язані? Проілюструйте.
- Назвіть варіантні зміни нового правопису.
- Дайте методичний коментар кожній позиції.

Тема 2.

Власне орфографічні нововведення

Мета заняття: удосконалення вмінь (навичок) написання слів разом, окремо, із дефісом відповідно до норм Українського правопису – 2019.

Завдання заняття:

- *Систематизувати знання щодо:*
 - сутності й специфіки власне орфографічних нововведень.
- *Сформувати вміння (навички):*
 - правильно писати складні слова з іншомовними

- префіксоїдами, із числівником пів-, власні назви;
- ефективної взаємодії (парної, групової, колективної).
- *Розвинути установки до:*
 - шанобливого ставлення до української мови як державної;
 - потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - сутність і специфіка власне орфографічних нововведень;
- *уміння:*
 - правильно писати складні слова з іншомовними префіксоїдами, із числівником пів-, власні назви;
 - ефективна взаємодія (парна, групова, колективна);
- *установки:*
 - шанобливе ставлення до української мови як державної;
 - потреба в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Теоретичний матеріал до теми 2

Основні поняття:

- педагогічний тренінг;
- структура тренінгу;
- власне орфографічна зміна;
- правописна норма;
- правописна помилка;
- орфографічна пильність;
- складні слова;
- іншомовні префіксоїди;
- власні назви.

Зміст навчання

Педагогічний тренінг як ефективна форма навчання дорослих: структура, форми роботи, вимоги до організації і проведення, продуктивність. Правописна норма, правописна помилка, орфографічна пильність. Власне орфографічні зміни Українського правопису – 2019: написання разом,

окремо, із дефісом складних слів з іншомовними префіксоїдами, із числівником пів-, власних назв.

Види навчальної діяльності до теми 2:

Педагогічний тренінг – це засіб впливу на особистість педагога, орієнтований на застосування активних методів групової діяльності з метою розвитку професійної компетентності. Під час тренінгу створюється неформальне, невимушене спілкування, яке відкриває перед групою безліч варіантів розвитку та вирішення проблеми, заради якої вона зібралася.

Такий вид інтерактиву сприяє формуванню позитивної самооцінки й усвідомленню унікальності особистості кожної людини, забезпечує учасників тренінгу знаннями нових освітніх методик; допомагає в організації професійного самовдосконалення та самоосвіти; формує вміння командної взаємодії.

Педагогічний тренінг *Власне орфографічні нововведення*

Методи навчання: обговорення, активний діалог, інструктаж, вправи.

Форми навчання: робота в парах, мікрогрупах, колективна.

Завдання для виконання:

Опис завдання:

1. Вправа-знайомство «Комплімент-звертання».
2. «Кошик очікувань» (індивідуально).
3. Моделювання «Словник педагога ХХІ ст.» (робота в парах).
4. Аукціон «Хто більше?» (робота в групах).
5. Рефлексія «Калейдоскоп думок і вражень» (індивідуально)

Форма звітності для завдання:

Укладіть словниковий диктант «Правопис складних слів»

Питання для повторення та самоперевірки до теми 2:

- Чи ефективним є нині педагогічний тренінг як форма навчання дорослих? Обґрунтуйте свою позицію.
- Яка будова тренінгу?
- Які форми роботи він передбачає?
- Які основні вимоги до організації і проведення тренінгу?
- Поясніть зміст понять: «правописна норма», «правописна помилка», «орфографічна пильність».
- Про які власне орфографічні зміни йдеться в чинному правописі?
- Коли складні слова пишемо разом? Окремо? Із дефісом?
- Які іншомовні префіксоїди зафіксовані вперше у правописі?
- Як пишемо слова з числівником пів?
- Наведіть приклади.
- Від чого залежить написання власних назв?

Тема 3.

Правописні зміни на граматичному рівні

Мета заняття: удосконалення правописних умінь (навичок) на граматичному рівні відповідно до норм чинного правопису.

Завдання заняття:

- *Систематизувати знання щодо:*
 - сутності й специфіки правописних змін на граматичному рівні.
- *Сформувати вміння (навички):*
 - правильно вживати закінчення відмінюваних слів, відмінювати іншомовні власні назви, доречно використовувати фемінітиви;
 - продуктивної співпраці.
- *Розвинути установки до:*
 - почуття національної свідомості;
 - шанобливого ставлення до української мови як державної.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - сутність і специфіка правописних змін на

граматичному рівні;

➤ *уміння:*

- правильно вживати закінчення відмінюваних слів, відмінювати іншомовні власні назви, доречно використовувати фемінітиви;
- продуктивної співпраці;

➤ *установки:*

- почуття національної свідомості;
- шанобливе ставлення до української мови як державної.

Теоретичний матеріал до теми 3

Основні поняття:

- граматичний рівень правописних змін;
- відмінювані й невідмінювані слова;
- закінчення слова;
- власні назви;
- фемінітиви.

Зміст навчання

Основні правописні зміни на граматичному рівні: компаративний аналіз чинного правопису й правопису попередньої редакції. Відмінкові форми змінюваних слів. Закінчення **-а (-я) / -у (-ю)** в Р. в. однини. Відмінювання чоловічих і жіночих власних назв (імен, прізвищ, псевдонімів) іншомовного походження. Фемінітиви як відроджувана граматична форма української мови: змістове наповнення, історія фемінітивів, огляд словників ХХ століття, словотвірні суфікси, стилі вживання, фемінітиви ХХІ століття.

Види навчальної діяльності до теми 3:

Інтерактивне заняття

Інтерактивне заняття передбачає продуктивний діалог викладача зі слухачами: викладач постійно звертається до освітян із питаннями, які збуджують думку, мобілізують до використання наявних знань для подальшого вивчення нового матеріалу.

Практичне заняття

Правописні зміни на граматичному рівні

Методи навчання: пояснення, «4 кути», інструктаж, вправи.

Форми навчання: індивідуальна робота, парна, групова, колективна.

Завдання для виконання:

Опис завдання:

1. Утворіть форму Р. в. однини, запишіть слова в дві колонки відповідно до типу закінчень (робота в парах).
2. Підпишіть грамоти, дипломи, подяки (робота в групах).
3. Відредагуйте текст, уживаючи доречно фемінітиви.
4. Займіть позицію «Бути чи не бути фемінітивам?» («4 кути»).
5. Заповніть форму звітності. Презентуйте результати своєї роботи

Форма звітності для завдання:

Створіть алгоритм «Відмінювання чоловічих і жіночих імен іншомовного походження»

Питання для повторення та самоперевірки до теми 3:

- Які правописні зміни на граматичному рівні зафіксовані в Українському правописі – 2019?
- Чи вважаєте Ви їх доречними? Обґрунтуйте свою думку.
- Коли вживаємо закінчення -а (-я) / -у (-ю) в Р. в. однини? Проілюструйте.
- Які жіночі власні назви іншомовного походження змінюємо?
- Які не змінюємо? Наведіть приклади.
- Які чоловічі власні назви іншомовного походження змінюємо?
- Які не змінюємо? Наведіть приклади.
- Що називають фемінітивами?
- Фемінітиви – нова чи відроджувана форма української граматики?

- У яких словниках XX століття вони зафіксовані?
- Як утворити фемінітиви?
- У яких стилях вони доречні / недоречні? Чому?
- Наведіть приклади сучасних фемінітивів.

Тема 4.

Несистемні й пунктуаційні нововведення

Мета заняття: удосконалення правописних умінь (навичок) несистемних і пунктуаційних нововведень відповідно до норм чинного правопису.

Завдання заняття:

- *Систематизувати знання щодо:*
 - сутності і специфіки несистемних і пунктуаційних нововведень.
- *Сформувати вміння (навички):*
 - застосовувати «правила милозвучності», доречно використовувати скісну риску як розділовий знак;
 - ефективно співпрацювати (у парах, групах, колективі).
- *Розвинути установки до:*
 - шанобливого ставлення до української мови як державної;
 - потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - сутність і специфіка несистемних і пунктуаційних нововведень;
- *уміння:*
 - застосовувати «правила милозвучності», доречно використовувати скісну риску як розділовий знак;
 - ефективно співпрацювати (у парах, групах, колективі);
- *установки до:*
 - шанобливого ставлення до української мови як державної;
 - потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, мовленнєвої / державомовної компетентності.

Теоретичний матеріал до теми 4

Основні поняття:

- системні і несистемні зміни;
- пунктуаційні нововведення;
- «правила милозвучності»;
- скісна риска.

Зміст навчання

Несистемні зміни в Українському правописі – 2019: подвоєння приголосних, закінчення прізвищ російського походження, форми імені по батькові (Ігорьович, Лазарьович), варіантність написання частин архі- / архи-. «Правила милозвучності» – позиції вживання прийменників (у, з), сполучника (і) та їхніх варіантів. Скісна риска як розділовий знак, основні позиції вживання.

Види навчальної діяльності до теми 4:

Інтерактивне заняття

Інтерактивне заняття передбачає продуктивний діалог викладача зі слухачами: викладач постійно звертається до освітян із питаннями, які збуджують думку, мобілізують до використання наявних знань для подальшого вивчення нового матеріалу.

Практичне заняття

Несистемні й пунктуаційні нововведення

Методи навчання: обговорення, активний діалог, інструктаж, вправи.

Форми навчання: робота в парах, мікрогрупах, індивідуальна, колективна.

Завдання для виконання:

Опис завдання:

1. Прочитайте текст. Підкресліть слова, що зазнали правописних змін за новою редакцією українського правопису.
2. Запишіть власні назви (прізвища, імена, по батькові) українською мовою.
3. Відредагуйте речення, ураховуючи позиції вживання

прийменників і сполучника та їхніх варіантів.

4. Трансформуйте текст, правильно вживаючи скісну риску.

5. Заповніть форму звітності

Форма звітності для завдання:

Створіть буклет «Український правопис – 2019»

Питання для повторення та самоперевірки до теми 4:

- Пригадайте основні зміни до чинного правопису.
- Які з них є несистемними?
- Як пишемо слово «священник»?
- У чому особливість передачі прізвищ російського походження?
- Які форми по батькові зазнали змін? Яких?
- Прокоментуйте вживання архі- / архи-.
- Як тепер називають колишнє чергування у//в, і//й//та, з//із//зі?
- Коли вживаємо у? Коли в? Проілюструйте.
- У яких позиціях використовуємо і (й, та)?
- Що додали нового?
- Коли вживаємо з (із, зі)?
- Який розділовий знак з'явився в новій редакції правопису?
- Коли вживаємо скісну риску?
- Які варіанти її написання?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Під час оцінювання навчальних досягнень слухача модуля враховують:

- відвідування 5 занять, передбачених навчальним планом;
- участь в обговоренні теоретичних питань (інтерактивне заняття, педагогічний тренінг);
- виконання завдань практичних занять;
- виконання завдань форми звітності;
- написання різнорівневої контрольної роботи.

Усі види оцінювання навчальних досягнень здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень слухачів
I. Початковий	5	Слухач відвідав 5 занять, але не брав участь в обговоренні теоретичних питань модуля і не виконав практичні роботи
	10	Слухач відвідав 5 занять, брав участь в обговоренні теоретичних питань 1–2 тем, але не виконав практичні роботи.
II. Середній	15	Слухач відвідав 5 занять, брав участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем і виконав завдання 1 практикуму, написав контрольну роботу на середньому рівні
	20	Слухач відвідав 5 занять, брав участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання 2–3 практикумів, написав контрольну роботу на середньому рівні
	25	Слухач відвідав 5 занять, брав участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання 4 практикумів, написав контрольну роботу на середньому рівні
III. Достатній	30	Слухач відвідав 5 занять, брав участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання всіх практикумів і 1 завдання звітної форми, написав контрольну роботу на достатньому рівні
	35	Слухач відвідав 5 занять, брав участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання всіх практикумів і 2–3 завдання звітної форми, написав контрольну роботу на достатньому рівні

	40	Слухач відвідав 5 занять, брав участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання всіх практикумів і 4 завдання звітної форми, написав контрольну роботу на достатньому рівні
IV. Високий	45	Слухач відвідав 5 занять, брав активну участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання всіх практикумів, 4 завдання звітної форми, презентував 1 роботу колегам, написав контрольну роботу на високому рівні
	55	Слухач відвідав 5 занять, брав активну участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання всіх практикумів, 4 завдання звітної форми, презентував 2–3 роботи колегам, написав контрольну роботу на високому рівні
	60	Слухач відвідав 5 занять, брав активну участь в обговоренні теоретичних питань 4 тем, виконав завдання всіх практикумів, 4 завдання звітної форми, презентував усі роботи колегам, написав контрольну роботу на високому рівні

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. Було – стало: зміни в правописі / О. Авраменко. – Київ : Видавництво «Даринка», 2019. – 40 с.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / К. Городенська. – Видання друге, істотно доповнене. – К. : КММ, 2019. – 208 с
3. Терещенко В. . Навчально-методичний посібник: Методика реалізації українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти / В. М. Терещенко, А. О. Панченков. – Харків : Соняшник, 2019. – 256 с.

4. Український правопис – 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskiy-pravopis-2019>.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

1. Велика чи мала літера. – velyka-chy-mala-litera.wikidot.com
2. Інтелектуальна кнайпа «Чудова Мова». – chumova.com
3. Мова – ДНК нації : освітній проект для тих, хто хоче вдосконалити свої знання з української мови. – <http://ukr-mova.in.ua>.
4. Офіційний сайт української мови . – ukrainskamova.com
5. Р.І.Д. слова, що линути крізь віки... – rid.ck.ua
6. Сайт Олександра Авраменка. – xn--80aafnzkiym.xn--j1amh
7. Словник української мови в 11 томах.– ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh
8. Словники України он-лайн: український лінгвістичний портал. – <https://lcorp.ulif.org.ua>.
9. Словотвір. – slovotvir.org.ua
10. Чиста мова. – chysta.uamodna.com
11. Школа української мови Івана Ющук. – ushchuk.wordpress.com
12. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. – <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com>.
13. Soloveiko – безкоштовний онлайн-сервіс перевірки українських текстів на грамотність.

КОМПЕТЕНТІСНО-ДІЯЛЬНІСНА ПАРАДИГМА ВИКЛАДАННЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА І ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

*Ольга Петренко, кандидат
мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри теорії й
методики мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти*

Актуальність модуля: «Компетентісно-діяльнісна парадигма викладання музичного мистецтва і художньої культури».

Досвід різних культур і цивілізацій доводить, що майбутнє будь-якого суспільства, держави залежить від стану духовності, культури, освіти. Розуміння добра, справедливості, злагоди, моралі, етики та інших загальнолюдських цінностей життєво необхідні, оскільки тільки вони сприяють повноцінному розвитку людини, створюють її як особистість, а цьому значною мірою сприяє музичне мистецтво. Нині в системі ЗЗСО процес розкриття гуманістичного, філософсько-педагогічного потенціалу мистецтва потребує компетентісно-діяльнісного підходу й тому означена тема модуля вважається актуальною. Сучасні виклики інформаційного суспільства потребують особливої уваги працівників системи художньо-естетичної освіти й виховання щодо формування позитивних ціннісних орієнтацій у дітей і молоді. Руйнівні духовні процеси, які спостерігаються в нестабільних суспільствах, висувають вимоги перед працівниками освіти: оволодіти комплексом сучасних методів викладання мистецтва, використовувати перспективні технології в освітньому процесі, мати глибокі знання з історії і теорії мистецтва, уміти аналізувати явища мистецтва і культури. Актуалізуються проблеми ідентифікації учнів ЗЗСО з культурою своєї країни, свого краю, а тому необхідно працювати над утворенням єдиного освітнього художньо-естетичного і мистецького простору, який би відповідав потребам розвитку й збереження національної культури, духовної спадщини свого народу.

Мета модуля: удосконалення професійної компетентності вчителів музичного мистецтва і художньої культури, їхньої теоретичної та практичної підготовки в умовах НУШ.

Завдання модуля:

➤ *систематизувати знання щодо:*

- розроблення методології викладання музичного мистецтва і художньої культури в ЗЗСО, формування знань основних концепцій художньо-естетичного виховання, принципів викладання, прогнозування, проєктування, технологічного забезпечення, організації, аналізу та корекції художньо-естетичної діяльності;
- надання методичного інструментарію для навчання, формування вмінь складання навчальних програм, підготовки навчально-методичних матеріалів, організації різноманітних форм навчальної та художньо-естетичної діяльності на різних стадіях педагогічного процесу, забезпечення взаємодії вчителя та учнів на тлі навчальної та художньо-виховної діяльності.

➤ *Сформувати вміння (навички):*

- пошуку, апробації та впровадження у практику сучасних методик викладання художньо-естетичних предметів; виховування інтересу до виявів прекрасного у природі, художньо організованому оточенні та музичному мистецтві,
- використання виховного та художньо-естетичного потенціалу музичного мистецтва для потреб духовного самовдосконалення, збагачення емоційно-почуттєвого досвіду;
- аналізу творів музичного мистецтва і явища художньої культури в контексті культуротворчих парадигм;
- упровадження сучасних методик; організації проєктної діяльності.

➤ *Розвинути установки до:*

- пізнання світу за художньо-естетичними законами;
- духовного вдосконалення через музичне мистецтво і художню культуру;
- творчої діяльності, розвитку художніх здібностей засобами музичного мистецтва і художньої культури;

- викладання музичного мистецтва і художньої культури засобами новітніх технологій.

Очікувані навчальні результати:

➤ знання:

- методології викладання музичного мистецтва і художньої культури в ЗЗСО;
- володіння концепціями художньо-естетичного виховання, проєктування методичного забезпечення, володіння новітніми технологіями;
- засад прогнозування результатів художньо-естетичної діяльності в контексті ЗЗСО;

➤ уміння:

- упроваджувати сучасні методики викладання музичного мистецтва і художньої культури;
- творчо використовувати методологічні засади педагогіки мистецтва у викладацькій діяльності;
- аналізувати твори музичного мистецтва і явищ художньої культури різних стилів та напрямів;
- створювати педагогічні умови активного сприйняття художніх явищ та творів музичного мистецтва і художньої культури в навчальному процесі;
- здійснювати художньо-педагогічний аналіз музичних творів у контексті культурних тенденцій, стильових напрямів, індивідуальних авторських рішень;

➤ установки до:

- самореалізації через музичне мистецтво і художню культуру;
- самопізнання особистості через музичне мистецтво і художню культуру;
- психокорекції художньо-творчої та естетичної діяльності;
- соціалізації через різні форми художньо-естетичної та музичної діяльності;
- впровадження інноваційності, творчості, співтворчості, відповідальності тощо.

Професійні компетентності, які розвиваються під час модуля

- засвоєння теоретичного матеріалу у повному обсязі, що включає основні розділи модуля;

- оволодіння сучасними методами, засобами та формами викладання музичного мистецтва і художньої культури;
- набуття знань із методології, історії, теорії та практики викладання музичного мистецтва і художньої культури;
- обґрунтування місця й значення музичного мистецтва і художньої культури в духовному, естетичному й художньому вихованні;
- оволодіння методами аналізу творів музичного мистецтва, явищ мистецтва, стилів, напрямів;
- визначення ціннісної ролі музичного мистецтва і художньої культури у вихованні особистості.

Опис структури модуля

Інваріантна форма: 1. Лекційний курс. 2. Практичне заняття. 3. Семінарське заняття. 4. Самостійна робота

Варіативна форма: 1. Академічний текст на електронних носіях. 2. Практичне (семінарське) заняття онлайн. 3. Самостійна робота в польових умовах

Методи організації діяльності: 1. Словесні. 2. Наочні. 3. Практичні

Методи організації діяльності: ігрові технології; моделювання, діалоги, інформаційно-комунікативні; особистісно орієнтовані; кейс-методи; ток-шоу, робота в групах, «акваріум», фішбоун; веб-квести тощо.

Види навчально-творчої діяльності:

- Перцептивна (сприймання й перероблення інформації).
- Репродуктивна (сприймання, запам'ятовування, відтворення інформації).
- Варіативна (використання інформації відповідно до нових умов).
- Проблемно орієнтована (відповідно до націленості на проблему).
- Пошукова (відповідно до мети).
- Проєктна (створення нового продукту).

Форми проведення контролю знань, умінь, навичок, компетенцій: 1. Опитування. 2. Тести. 3. Творчі проєкти. Вікторини. 5. Робота в групах.

Особливості організації проведення модуля «Компетентнісно-діяльнісна парадигма викладання музичного мистецтва і художньої культури».

1. *Підготовка* слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів мистецтва та художньої культури *відбувається* у процесі проведення лекційних, практичних, семінарських занять (інваріантний модульний елемент), можливе варіювання форм участі (робота з текстами на електронних носіях, виконання практичних завдань у режимі онлайн, проведення семінарських занять в умовах віртуального діалогу – варіативна форма), виконання самотійної роботи – тестів, групових та індивідуальних проєктів, завдань-вікторин).

2. *Методи* проведення та організації навчальної діяльності: *інваріантні* (словесні, наочні, практичні) та *варіативні* (ігрові технології; моделювання, діалоги, інформаційно-комунікативні; особистісно орієнтовані; кейс-метод; ток-шоу, робота в групах, «акваріум», фішбоун та ін.).

3. *Види* діяльності, які застосовано у процесі проведення лекційних, практичних, семінарських занять, такі:

- перцептивна (сприймання й перероблення інформації),
- репродуктивна (сприймання, запам'ятовування, відтворення інформації),
- варіативна (використання інформації відповідно до нових умов),
- проблемно орієнтована (відповідно до націленості на проблему),
- пошукова (відповідно до поставленої мети),
- творчо-креативна (інноваційна)

Вони націлені на систематизацію набутих знань, формування вмінь і навичок, розвиток психологічних установок щодо вдосконалення компетентнісно-діялісної складової роботи вчителя в умовах Нової української школи.

4. *Форми* проведення контролю знань, умінь, навичок,

набутих компетенцій та діяльнісних чинників відбуваються методами наскрізного опитування (експрес-опитування на лекціях, семінарських, практичних), виконання тестових завдань і вікторин, захисту творчих проєктів, аналізу роботи в групах (на семінарських і практичних заняттях).

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- словесні методи (усне і друковане слово: оповідь, пояснення, бесіда, лекція, семінар, дискусія, робота з книгою, з медіатекстом тощо);
- наочні методи (ілюстрації, ноти, схеми, медіатексти, демонстрації творів мистецтва на електронних носіях, на концертних виступах, у репродукціях, у музеях, бібліотеках тощо);
- методи практичного навчання (вправи, творчі роботи, практичні заняття, ігрові технології; моделювання, діалогове навчання, інформаційно-комунікативні технології; особистісно орієнтовані технології; кейс-методи; методики ток-шоу, метод роботи в групах, метод «акваріум», метод фішбоун; веб-квести тощо).

Матеріально-технічне забезпечення модуля - ноутбук, музичні інструменти, зошити, дошка, підручники, книги, альбоми, репродукції, камертони, гаджети тощо.

Форма підсумкового контролю - відповіді на тестові завдання (Додаток 1), вікторини (Додаток 2), захист творчих проєктів, зокрема групових (за вибором).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

ТЕМА 1. Національна основа компетентнісно-діяльнісної парадигми викладання музичного мистецтва і художньої культури в ЗЗСО

ТЕМА 2. Виховання духовної культури особистості

засобами музичного мистецтва і художньої культури в контексті компетентнісно-діяльнісного підходу.

ТЕМА 3. Музичне краєзнавство як джерело формування загальнокультурних компетенцій учителя мистецтва і художньої культури Нової української школи.

ТЕМА 4. Напрями і стилі музичного мистецтва і художньої культури: компетентнісно-діяльнісні аспекти роботи вчителя.

ТЕМА 5. Види, жанри, мова музичного мистецтва та музика в художній культурі: методологічний інструментарій і засоби опрацювання в контексті компетентнісно-діяльнісної парадигми

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ (кратне 0,5 год)

	<i>Лекції (вивчення теорії), год</i>	<i>Практ. заняття, год</i>	<i>Семінар. заняття (обговорення)</i>	<i>Тести, год</i>	<i>Самост. робота, год</i>	<i>Усього, год</i>
Вступ до курсу						
Тема 1. Національна основа компетентнісно-діяльнісної парадигми викладання музичного мистецтва в ЗЗСО	1	0,5	0,5		1	3
Тема 2. Виховання духовної культури особистості засобами музичного мистецтва в контексті компетентнісно-діяльнісного підходу	1		0,5	0,5	1	3

Тема 3. Музичне краєзнавство як джерело формування загальнокультурних компетенцій учителя мистецтва Нової української школи	1	0,5	0,5		1	3
Тема 4. Напрями і стилі музичного мистецтва: компетентісно-діяльнісні аспекти роботи вчителя	1	0,5		0,5	1	3
Тема 5. Види, жанри, мова музичного мистецтва: методологічний інструментарій і засоби опрацювання в контексті компетентісно-діяльної парадигми	1		0,5	0,5	1	3
Підсумковий контроль у формі тестів (вікторин, творчих проєктів)						
Усього, год	5	1,5	2	1,5	5	15

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі:

- Відвідування лекцій.
- Учасі у практичних заняттях.
- Учасі в семінарських заняттях.
- Виконання тестових завдань.
- Захисту творчих проєктів (за вибором).

Розподіл балів:

Види навчальної діяльності	Теми					Підсумковий контроль	Примітки
	1	2	3	4	5		
Перцептивна (сприймання, перероблення інформації)	1	1	1	1	1	5	Максимальний бал
Репродуктивна (сприймання – відтворення)	2	2	2	2	2	10	Максимальний бал
Варіативна (використання знань відповідно до нових умов)	3	3	3	3	3	15	Максимальний бал
Проблемно орієнтовна (націлена на проблему)	4	4	4	4	4	20	Максимальний бал
Тестові завдання	5	5	5	5	5	25	Максимальний бал
Творчо-креативна (захист творчого проєкту)	5	5	5	5	5	25	Максимальний бал

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навчальних годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Тема 1. Національна основа компетентнісно-діяльнісної парадигми викладання музичного мистецтва і художньої культури в ЗЗСО			
1. Національна культура і музичне мистецтво – джерело становлення особистості громадянина	1	Лекція	Слухач знає методологічні принципи національно-патріотичного виховання засобами музичного мистецтва
1. Традиції національно-патріотичного виховання засобами музичного мистецтва і художньої культури	0,5	Семінарське заняття	Слухач уміє аналізувати твори мистецтва та художньої культури за темою
2. Образ українського козацтва в музичному мистецтві і художній культурі – приклад утілення ідеї національного виховання	0,5	Практичне заняття	Слухач володіє методами інтерпретації творів мистецтва та демонструє на практиці свої знання

Тема 2. Виховання духовної культури особистості засобами музичного мистецтва і художньої культури в контексті компетентнісно-діяльнісного підходу

1. Виховання духовної культури особистості засобами музичного мистецтва і художньої культури	1	Лекція	Слухач володіє концептуальними положеннями педагогіки мистецтва
2. Інтегровані підходи	0,5	Семінарське заняття	Слухач уміє застосовувати механізми взаємодії методів інтеграції мистецького навчання
3. Музичне мистецтво і художня культура як засоби виховання духовної культури особистості: ціннісні, пізнавальні, художньо-творчі функції	0,5	Тести	Слухач уміє визначити шкалу ціннісних категорій здобутків музичного мистецтва і художньої культури

Тема 3. Музичне краєзнавство як джерело формування загальнокультурних компетенцій учителя музичного мистецтва і художньої культури Нової української школи

1. Музичне краєзнавство – складова професійної компетенції вчителя мистецтва Нової української школи	1	Лекція	Слухач знає історико-культурні умови розвитку краю, володіє фактами музичного життя, аналізує явища музичного мистецтва і художньої культури
--	---	--------	--

2. Українське музичне мистецтво, народна музична творчість і художня культура Північного Причорномор'я на тлі культури імперського типу: XVIII – початок XX століття	0,5	Семінарське заняття	Слухач уміє формувати мотивацію пізнання мистецтва, володіє прийомами аналізу явищ художньої культури рідного краю
2. Музичне мистецтво і художня культура Миколаївщини: XX – початок XXI століття: від тоталітаризму – до формування національно-культурної ідентичності в процесі державотворення	0,5	Практичне заняття	Слухач володіє методами художньо-педагогічних підходів до аналізу явищ мистецького краєзнавства і художньої культури. Слухач формує умови сприймання явищ мистецтва і художньої культури рідного краю
Тема 4. Напрями, стилі музичного мистецтва і художньої культури: компетентнісно-діяльнісний аспект роботи вчителя			
1. Методологічні детермінанти в роботі вчителя музичного мистецтва і художньої культури: історизм напрямів і стилів	1	Лекція	Слухач розуміє процеси еволюційного розвитку свідомості людини, знає провідні світоглядні моделі культури та зумовлює їхній зв'язок із явищами мистецтва

1. Діяльнісна складова у вивченні стильових особливостей творів музичного мистецтва і явищ художньої культури Тести	0,5 0,5	Практичне заняття Тести	Слухач уміє використовувати методи аналізу напрямів, стилів, жанрів, створювати інформаційні продукції (бази даних, презентації тощо), використовувати новітні технології
Тема 5. Види, жанри, образна мова музичного мистецтва: методологічний інструментарій і засоби опрацювання явищ художньої культури в контексті компетентісно-діяльнісної парадигми			
Морфологія музичного мистецтва і художньої культури – компетентісна складова роботи вчителя музичного мистецтва і художньої культури в НУШ	1	Лекція	Слухач знає комплекс методичних засобів аналізу творів мистецтва різних жанрів і стилів та володіє технологіями трансляції смислів; слухач уміє інтерпретувати твори мистецтва і явища культури як знакову систему
2. Методологічні підходи до аналізу-інтерпретації творів музичного мистецтва і явищ художньої культури в роботі вчителя	0,5	Семінарське заняття	Слухач володіє: методами аналізу творів мистецтва, явищ художньої культури; комплексними підходами до інтерпретації творів мистецтва і явищ художньої культури

3. Види, жанри, образна мова музичного мистецтва, образотворчого мистецтва	0,5	Тести	Знання технологій викладання та оброблення джерел про мистецтво. Уміння впроваджувати їх на практиці
Підсумковий контроль	8,5	1.5	
Самостійна робота	5		
Усього	15 годин		

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ТЕМ

Тема 1. Національна основа компетентнісно-діяльнісної парадигми викладання музичного мистецтва і художньої культури в ЗЗСО

Мета заняття:

Довести значення і роль національної основи виховання відповідно до вимог компетентнісно-діяльнісної парадигми викладання музичного мистецтва і художньої культури в ЗЗСО.

Завдання заняття:

➤ Систематизувати знання щодо:

- підвалин національної основи виховання в умовах Нової української школи;
- рефлексій національно-культурних цінностей у галузі музичного мистецтва і художньої культури, їхньої культуровідповідності та естетичної цілісності;
- дидактичного матеріалу на відповідну тематику.

➤ Сформулювати вміння (навички):

- емпатійно-емоційного ставлення до національного музичного мистецтва і явищ художньої культури;

- ціннісного підходу до явищ національного музичного мистецтва і художньої культури;
- аналізувати твори музичного мистецтва і явища художньої культури відповідного змісту.
- *Розвинути установки до:*
 - реалізації набутих знань у практичній діяльності (у викладанні, створенні культурних осередків тощо).

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - історичних підвалин національного музичного мистецтва і художньої культури, їхньої генези,
 - творів музичного, образотворчого, декоративно-ужиткового, театрального мистецтв – репрезентантів національної культури на світовому рівні;
- *уміння:*
 - доводити цінності національної музичної школи та художньої культури;
 - аналізувати твори музичного мистецтва і явищ художньої культури, які увійшли до світової скарбниці;
- *установки до:*
 - пропагування творів музичного мистецтва і художньої культури;
 - популяризації творів музичного, образотворчого, декоративно-ужиткового, театрального мистецтв у традиційних (у навчальному процесі) та інноваційних формах і проєктах (концерти, презентації, флешмоби, перформанси тощо).

Теоретичний матеріал до теми 1.

Основні поняття:

- національно-патріотичне виховання засобами музичного мистецтва і художньої культури;
- національна основа музичного мистецтва, художньої культури та мистецької педагогічної освіти;
- методологічні аспекти національно-патріотичного виховання засобами музичного мистецтва і художньої культури.

Зміст навчання

Лекція: Національна художня культура і музичне мистецтво – джерело становлення особистості громадянина

Національно-патріотичне виховання засобами музичного мистецтва і художньої культури – це виховання національної самосвідомості, важливого чинника розвитку духовної культури особистості. Серед методологічних засад компетентнісно-діяльнісної парадигми викладання мистецтва і художньої культури в ЗЗСО провідного значення набуває національна основа освіти. Національне музичне мистецтво і художня культура – основне джерело становлення особистості. Розбудова художньо-естетичного виховання на національній основі означає систематичне збагачення навчального процесу творами національного музичного мистецтва, послідовне стимулювання до усвідомлення національної основи музичних творів і емпатійно-емоційного ставлення до національних традицій у музичному мистецтві і художній культурі. Методологічно обґрунтованою є системний підхід до освоєння музичного мистецтва і художньої культури, поєднання раціональних та емоційних, свідомих і підсвідомих, об'єктивних та суб'єктивних чинників вивчення музичних творів національної культурної спадщини та явищ національної художньої культури.

У цьому процесі набуває неабиякого значення систематизація музичних творів і явищ художньої культури за національно-патріотичною тематикою.

Протягом століть в Україні сформувалася традиція втілювати ідеї національної єдності музично-поетичними засобами гімнів і патріотичних пісень. Патріотичні пісні і гімни – необхідна складова військово-патріотичного виховання, формування національної свідомості громадянина, здатного усвідомлювати цінності національної держави, знати і розуміти її символіку.

Український музичний фольклор – важливий чинник національно-патріотичного виховання.

Методологічні аспекти національно-патріотичного виховання на уроках музичного мистецтва і художньої

культури базуються на принципах:

- цілісності розуміння явищ музичного мистецтва і художньої культури як духовної основи національної самосвідомості;
- системності як дидактичного принципу послідовності, підпорядкування матеріалу загальній логіці;
- культуровідповідності як нерозривного зв'язку виховання засобами музичного мистецтва і художньої культури на ґрунті національних традицій;
- особистісно-компетентнісного, комунікативно-аксіологічного та синергетичного підходів.

Види навчальної діяльності до теми 1. Лекція, практичне заняття, семінарське заняття, самостійна робота.

Семінарське заняття 1.1. *«Традиції національно-патріотичного виховання засобами музичного мистецтва»*

Методи навчання: дискусія, «Карта-панорама процесу», «Снігова куля», саморефлексія, кейс-метод.

Питання для обговорення:

1. Українська національна музична і культурна символіка: гімни і патріотичні пісні.
2. Національно-патріотична тема в творах української музичної класики XIX ст.
3. Тема війни і миру в українському музичному мистецтві і художній культурі XX – початку XXI ст.
4. Національні традиції церковного співу – питома джерело української культури.
5. Становлення українського національного музичного театру: минуле і сучасність

Форма звітності для завдання:

1. Обрати тему для дискусії та представити свій погляд.
2. Зробити презентацію елемента обраної відповіді.
3. Дати відповіді на питання музичної вікторини та тестів.

Практичне заняття 1.1. «Образ українського козацтва в музичному, образотворчому і кіномистецтві – приклад утілення ідеї національного виховання»

Методи навчання: робота в групах, діалог, презентація, опанування музичних прикладів.

Завдання для виконання: створити «карту пам'яті» втілення образів українських козаків у творах мистецтва.

Опис завдання:

1. Розкрити образи кобзарів-бандуристів як носіїв українського героїчного епосу. Ознайомитись із думою «Про Марусю Богуславку», із «Думою про втечу трьох братів з Азова», із «Думою про Хмельницького». Позначити образно-тематичні та музично-поетичні особливості дум (лад, метроритм, інтонації, мелодії, структуру, композицію), назвати видатних виконавців – кобзарів, бандуристів, лірників ХІХ – поч. ХХ ст. (Ф. Гриценко-Холодний, О. Вересай, Ф. Кушнірик, Т. Пархоменко, І. Кучугура-Кучеренко та ін.). Образ козацтва в історичних піснях («Гей не дивуйте, добрі люди», «Засвистали козаченьки», «Повій вітер на Україну», «Їхав козак за Дунай», «Їхав козак на війноньку», «Гей на полі та й жінці жнуть»).

2. Розкрити тему українського козацтва в музичному, образотворчому, театральному та кіномистецтві. Образи видатних представників української культури в музиці, образотворчому мистецтві (Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Іван Підкова та ін.). Тема козацтва у творчості українських композиторів-класиків, у кінематографі, в образотворчому мистецтві (опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Тарас Бульба» М. Лисенка, «Богдан Хмельницький» К. Данькевича, кантата «Червона калина» Лесі Дичко).

3. Українське козацтво – національний архетип і символ героїзму в піснях і гімнах. Козацькі пісні 17–18 століть, образ захисника вітчизни в 20-му столітті (пісні січових стрільців, пластунів, зокрема: «Ой у лузі червона калина», «Гей там на полі січ іде», гімн радикальної партії «Не пора»). Образи

козацтва як архетипи захисника вітчизни і символи українства в сучасній музичній культурі (пісні про АТО, пісні гуртів «Шаман», «Тінь сонця», «От вінта» та ін.).

1. Оберіть тему практичного заняття та форму його проведення (діалог у парах, презентація власних проєктів й обговорення (індивідуальна робота), виконання пісень.
2. Обговоріть план.
3. Запропонуйте власні варіанти.
4. Заповніть форму звітності. Презентуйте результати роботи

Форма звітності для завдання:

Творчі завдання: презентація власного фрагменту у відеоформаті або в реальному показі (від 5 до 7 хв), показ музичного фрагменту (у реальному виконанні або у відеоформаті), показ кейс-карти, демонстрація діалогу (у форматі реального виконання – 5 хвилин). Тести. Музична вікторина.

Питання для повторення та самоперевірки до теми 1:

1. Визначте методологічні засади національно-патріотичного виховання на уроках музичного мистецтва і художньої культури.
2. Обґрунтуйте актуальність утілення образу козацтва в українській музиці і художній культурі.
3. Наведіть приклади використання української національної символіки в музиці і художній культурі
4. Назвіть пісні із позначенням історичних подій та героїв національно-визвольної боротьби українського народу 1648–1654 рр.
5. Назвіть класичні опери, вокально-хорові твори, народні пісні, твори образотворчого і кіномистецтв, у яких утілено образи козаків.
6. Назвіть українські пісні, що використано у фільмі польського режисера Є. Гофмана «Вогнем і мечем» як характеристику епохи визвольної війни в Україні 1648–1654 рр. Яку драматургічну роль ці пісні виконують у фільмі?

Тема 2. Виховання духовної культури особистості засобами музичного мистецтва і художньої культури в контексті компетентнісно-діяльнісного підходу.

Мета заняття: довести актуальність виховання духовної культури особистості засобами музичного мистецтва і художньої культури в контексті компетентнісно-діяльнісного підходу, обґрунтувати зміст цієї форми виховання.

Завдання заняття:

➤ *систематизувати знання щодо:*

- актуальності формування духовної культури особистості;
- ролі музичного мистецтва і художньої культури в процесі формування духовної культури особистості;
- активізації процесу викладання музичного мистецтва і художньої культури,

➤ *сформувати вміння (навички):*

- доводити цінності музичного мистецтва і художньої культури в педагогічній і виховній художньо-естетичній діяльності;
- мотивувати до когнітивної, емоційної, оцінної та творчої діяльності в галузі музичного мистецтва художньої культури як естетичних формах прояву духовності;
- аналізувати твори музичного мистецтва і явища художньої культури як прояви духовної діяльності,

➤ *розвинути установки до:*

- реалізації набутих знань у практичній діяльності;
- активізації процесів залучення до кращих надбань музичного мистецтва і художньої культури засобами інноваційних технологій.

Очікувані навчальні результати:

➤ *знання:*

- історичних підвалин національної і світової художньої культури;
- засобів виховання особистості на творах музичного мистецтва і явищах художньої культури;
- гуманістичного потенціалу музичного мистецтва і

художньої культури в різних проявах,

➤ *уміння:*

- аналізувати явища музичного мистецтва і художньої культури з позицій гуманістичних цінностей;
- використовувати на практиці різні форми залучення до кращих надбань світового і національного музичного мистецтва і художньої культури;
- використовувати на практиці традиційні та інноваційні форми популяризації духовних цінностей засобами музичного мистецтва і художньої культури;

➤ *установки до:*

- пропагування музичного мистецтва і художньої культури в різних проявах як духовних цінностей людства;
- популяризації творів світового й національного музичного мистецтва і художньої культури в традиційних та інноваційних формах;
- активізації різних форм художньо-естетичної та просвітительської діяльності в сфері музичного мистецтва і художньої культури.

Теоретичний матеріал до теми 2.

Основні поняття: цінності музичного мистецтва і художньої культури, актуальність музичного мистецтва і художньої культури в інформаційному суспільстві, засоби залучення до музичного мистецтва і художньої культури.

Зміст навчання

Лекція: Виховання духовної культури особистості засобами музичного мистецтва і художньої культури.

Проблема виховання духовної культури особистості, висвітлена в літературі (праці І. А. Зязюн, С. М. Олексюк, Т. П. Танько та ін.), стосується підвалин викладання музичного мистецтва і художньої культури. Вектор вивчення музичного мистецтва і художньої культури в системі сучасної освіти спрямований на розвиток духовної культури особистості. Методологічні умови викладання музичного мистецтва і

художньої культури вимагають поєднання різних галузей наукових знань – культурологічних, педагогічних, естетичних, мистецтвознавчих, що потребує врахування нових акцентів відповідно до вимог сучасності.

Великий педагог і мислитель В. О. Сухомлинський залишив у спадщину значний потенціал свого учительського досвіду, спостережень, поглядів на систему художньо-естетичного виховання. Його думки сягають глибин психології дитячої душі, яка потребує чуйності й пильної уваги. Мораль, порядність, почуття обов'язку перед суспільством, родиною, батьківщиною – ось непересічні цінності майбутнього громадянина держави. Водночас перед школою ХХІ століття постали глобальні проблеми, які пов'язані зі становленням інформаційного суспільства та набули системного характеру і постали як виклики часу. З одного боку, це стосується всієї цивілізації – віртуалізація суспільства, зниження рівня освіти, утрата інстинкту самозбереження особистості, гібридні війни, проблеми інформаційної безпеки, деградація інтелектуального потенціалу, відчуженість людини, зростання агресивності й насилля тощо. З іншого боку, ці проблеми набувають додаткових імпульсів у посттоталітарних суспільствах – це невпевненість у завтрашньому дні, безробіття, соціальна несправедливість, протекціонізм, насадження культу сили, влади грошей, брак орієнтації на гуманістичні та моральні цінності тощо. Виховання дитини в цьому хиткому і нестабільному світі стає дуже проблематичним, адже традиційним сімейним цінностям протистоїть негативна реальність. Як же пов'язати сучасну дійсність із поглядами великого педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського, який художньо-естетичному вихованню приділяв велику увагу в процесі духовного розвитку дитини? Що повинен знати вчитель мистецтва, художньої культури, вихователь? Як діяти? За висловом В. О. Сухомлинського, «мистецтво – це час і простір, у якому живе краса людського духу. Як гімнастика вирівнює тіло, так мистецтво вирівнює душу». Музичне мистецтво і художня культура відіграють велику роль у вихованні особистості, її духовності, формуванні ціннісних орієнтацій: це пізнання краси слова в синтезі з музикою, іншими видами мистецтва як засобу пізнання прекрасного, його емоційних відтінків, виховання витончених почуттів, емоційної чутливості й чуйності через

спостереження за творами музичного мистецтва й «прочитання» їхніх образів. Музичне мистецтво і художня культура в системі освіти – це шлях до творчості й співтворчості, у якому людина знаходить щастя – у цьому сутність антропологічних ідей В. О. Сухомлинського. Що складає сутність понять «духовність», «духовна культура» та яке місце в цьому посідає музичне мистецтво?

Духовна культура особистості – поняття динамічне й широке. Любов і ненависть, вірність і зрада, шляхетність і підступність, толерантність і мстивість, воля і рабське приниження – високі слова, що характеризують наявність чи брак духовної культури. Сутність духовності поєднується із визнанням переваги інтелектуальних і моральних потреб над матеріальними, побутовими.

Духовну культуру доцільно розглядати як систему життєвих сенсів людини, пов'язану із внутрішнім психічним її життям і спрямовану на реалізацію гуманістичних цінностей у діяльності. Духовна культура викладача музичного мистецтва і художньої культури – це особистісно-професійне утворення, сутністю якого є здатність до усвідомлення цінностей мистецтва з позицій гуманізму, а також поширення їх в учнівському середовищі.

Аналіз структури духовної культури як особистісного надбання дозволяє визначити такі її компоненти, як мотиваційний, когнітивний, емоційний, оцінний і діяльно-творчий, які можна сформулювати засобами залучення до музичного мистецтва і художньої культури

Мотиваційний компонент виражає прагнення особистості до творення добра і справедливості, до духовного самовдосконалення через музичне мистецтво і художню культуру.

Когнітивний компонент передбачає спрямованість особистості до пізнання світу і себе в ньому; до розширення обізнаності в галузі музичного мистецтва і художньої культури.

Емоційний компонент визначається як загостреність почуттів, висока розвиненість емоційної сфери людини. Емоційний компонент духовної культури передбачає здатність особистості до глибокого переживання духовних цінностей, утілених у художніх образах, великого значення в цьому набувають засоби музичного мистецтва і цінності художньої культури.

Оцінний компонент – виражає спроможність до самостійної оцінки життя, здатність не сприймати все на віру, не підкорятися сліпо авторитетним думкам, а самому розмірковувати над смислом буття, життєвих і мистецьких цінностей. Уміти оцінювати музику та явища художньої культури як засіб духовного виховання особистості, розвитку емоційного інтелекту, мисленнєвих здібностей.

Діяльно-творчий компонент стосується спроможності не тільки споживати, а й діяти, творити, утілювати в життя власні переконання, містить орієнтири духовної самореалізації особистості, зокрема в процесі музичної та художньо-творчої діяльності – інтерпретувати музику, твори інших видів мистецтва, транслювати здобутки в різних формах.

Гуманістична традиція потрактовує високе мистецтво музики та явища художньої культури як світло істини, добра, сповнене багатовікового естетичного досвіду, що містить потенціал духовного звеличення особистості, спрямування її до досягнення духовної краси і моральної сили.

Розбудова сучасного суспільства передбачає поворот на шлях цивілізації, що спільно прокладається людством. Свобода вибору, створення рівних можливостей для кожного, гармонізація стосунків між людьми – необхідні ознаки загальнолюдських підходів. Справжній гуманізм передбачає зрушення пріоритетів із матеріальних цінностей до духовних, із односторонньої орієнтації на масові підходи – на увагу до кожної особистості, до внутрішнього світу людини.

Гуманістична основа компетентнісно-діяльнісного підходу до викладання музичного мистецтва і художньої культури означає насамперед визнання права кожної дитини на естетичний розвиток незалежно від її природних здібностей. Ні в кого із сучасних педагогів не викликає сумніву необхідність залучення всіх без винятку дітей до опанування основ наук. Так само і загальновиховні координати художнього розвитку не повинні бути предметом обговорення. Вимога зробити мистецтво надбанням кожної дитини в контексті розвитку культури сучасного суспільства звучить особливо актуально.

Сенс життя реалізується в самому житті, у розкритті здібностей людини, у здійсненні її індивідуального покликання, призначення. Тож і гуманістична парадигма художньо-

естетичного виховання містить ідеї забезпечення розвитку і реалізації мистецьких здібностей кожної дитини і в цьому процесі важливого значення набуває музичне мистецтво і явища художньої культури.

Упровадження гуманістичної парадигми художньо-естетичної освіти передбачає дотримання цілої низки вимог. Серед них першочергового значення набувають такі, як:

- застосування в процесі навчання явищ музичного мистецтва і художньої культури, зміст яких сповнений гуманістичного змісту;
- стимулювання критично-оцінного ставлення до музичного мистецтва і художньої культури в різних формах;
- активізація і розвиток творчих можливостей особистості;
- створення позитивного емоційного забарвлення у процесі навчання;
- розвиток людської гідності, почуття відповідальності, усебічне досягнення кращих здобутків музичного мистецтва і художньої культури;
- поєднання нормативного забезпечення змісту навчання із наданням можливості вільного вибору його напрямів.

Види навчальної діяльності до теми 2: лекція, семінарське заняття, тести, самостійна робота.

Семінарське заняття 2.1.

Методи навчання: словесні, наочні, практичні, рефлексія, ілюстрація, спостереження, занурення – саморефлексія.

Питання для обговорення:

1. Виховний потенціал музичного мистецтва і художньої культури епохи Бароко.

2. Духовне світло класичної музики і творів образотворчого мистецтва (віденський класицизм та його значення, творчість художників-класиків).

3. Мистецтво ХХ століття у боротьбі за людську гідність (творчість Дм. Шостаковича, Б. Лятошинського, А. Шенберга та ін., творчість бардів, рок-музикантів, народна музична творчість)

Форми звітності для завдання: тести, музична вікторина, презентація індивідуальних проєктів

Питання для повторення та самоперевірки до теми 2:

1. Яку роль у формуванні духовної культури особистості може відіграти ознайомлення з творчою спадщиною Л. ван Бетховена (В.-А. Моцарта, А. Вівальді)?

2. У чому полягає сенс поняття «духовна культура» і яке значення в розвитку духовної культури особистості має музика?

3. Які гуманістичні цінності проголошує композиторська спадщина І. С. Баха (Г. Ф. Генделя, М. Мусоргського, Д. Шостаковича, М. Скорика)?

4. Які естетичні цінності характеризують твори Ф. Шопена (Ф. Ліста, Р. Шумана, Ф. Шуберта, Е. Грига, М. Лисенка, М. Леонтовича, В. Косенка)?

5. Які «вічні» теми знайшли втілення в творах музичного мистецтва ХІХ століття (за мотивами творів М. Сервантеса, В. Шекспіра, Й. Гете, О. Пушкіна, Т. Шевченка)?

6. У яких музичних творах художньо переконливо знайшла втілення тема другої світової війни?

7. У яких творах музичного мистецтва втілено тему жертв тоталітаризму і боротьби з ним?

8. Які духовно-естетичні цінності втілено у мистецтві українських композиторів 1960–1970 рр. ХХ – початку ХХІ століття Є. Станковича, В. Сильвестрова, М. Скорика, Лесі Дичко?

9. У чому полягає соціальне, естетичне, художнє значення мистецтва джазу?

10. Які духовно-естетичні виміри музичного мистецтва масових форм – рок- і попмузики, естради, шоу-програм тощо)?

Тема 3. Музичне краєзнавство як джерело формування загальнокультурних компетенцій учителя музичного мистецтва Нової української школи

Мета заняття: обґрунтувати методологічні, ціннісні й виховні аспекти вивчення музичного краєзнавства як необхідної методологічної умови.

Завдання заняття:

- *систематизувати знання щодо:*
 - компетентнісного підходу до музичного краєзнавства та його методологічної складової;
 - методів опанування музичного мистецтва рідного краю;
 - створення бази даних музичного мистецтва рідного краю;
- *сформувати вміння (навички):*
 - аналізу творів музичного мистецтва, пов'язаних із тематикою рідного краю;
 - обґрунтовувати ціннісні аспекти музичного мистецтва рідного краю;
 - формувати бази даних щодо музичного краєзнавства;
- *розвинути установки до:*
 - реалізації набутих знань музичного краєзнавства в навчальній практиці та художньо-естетичному вихованні;
 - активізації процесів поповнення бази даних про музичне мистецтво і культуру рідного краю як частку загальнонаціональної спадщини;
 - поповнення баз даних про музичне мистецтво рідного краю.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - історико-культурної своєрідності музичного мистецтва рідного краю;
 - засобів і форм пошуку, збереження й поповнення баз даних про мистецтво рідного краю;
 - методів аналізу як компетентнісної складової викладання музичного краєзнавства;
- *уміння:*
 - аналізувати явища музичного мистецтва рідного краю та окремі музичні твори з позицій гуманістичних, загальнонаціональних цінностей;
 - систематизувати бази даних про музичне мистецтво рідного краю;
 - опановувати нові явища і твори, пов'язані із музичною культурою рідного краю;

➤ *установки до:*

- пропагування й популяризації музичного краєзнавства в різних формах і різними засобами;
- реалізації інноваційних проєктів для опанування музичного краєзнавства як здобутків регіональної культури;
- усвідомлення цінності надбань музичної культури рідного краю у розмаїтті її проявів.

Теоретичний матеріал до теми 3.

Основні поняття: музичне краєзнавство як система, соціокультурні детермінанти музичної культури рідного краю, культурно-історичні та ціннісні аспекти музичного краєзнавства, компетенції музичного краєзнавства.

Зміст навчання.

Лекція: Музичне краєзнавство – складова професійної компетенції вчителя Нової української школи

Музичне краєзнавство – чинник національно-патріотичного, художньо-естетичного виховання. Компетентнісна складова музичного краєзнавства як *система* опанування знань про музичну культуру рідного краю, її здобутки, сформовані цінності, традиції, їхнє сучасне буття. Компетенції музичного краєзнавства – це

- володіння засобами трансляції знань, досвіду, умінь, сформованих на ґрунті опанування музичного мистецтва рідного краю;
- залучення до цінностей культури рідного краю як частки загальнонаціональної культури;
- успадкування духовного досвіду поколінь із метою наслідування кращих здобутків та їхнього перспективного розвитку в майбутньому.

Регіональне – форма репрезентації унікального духовного досвіду, форми прояву національного духу й естетичних норм у музичному мистецтві. Необхідність створення бази даних щодо музичного мистецтва рідного краю передбачає залучення медіаресурсів, архівів, бібліотек, фонотек місцевого й

усеукраїнського телебачення тощо. Обґрунтування методологічних, ціннісних і виховних аспектів вивчення музичного краєзнавства як необхідної методологічної умови передбачає поєднання

- культурологічних засад;
- онтологічного підходу;
- аксіології в системі цінностей загальнонаціональної культури;
- місцевої специфіки у поєднанні із загальнонаціональними тенденціями.

Важливого значення набуває методологія дослідження музичної культури рідного краю, яка враховує детермінанти культурно-цивілізаційних засад, їхній соціально-історичний зміст, духовну, світоглядну зумовленість. Історіологічний підхід до музичного краєзнавства як компетентнісної складової вчителя музичного мистецтва в умовах НУШ стає дуже важливим й актуальним. Він дозволяє поєднати розвиток музичного мистецтва регіону з соціальними, історичними, політичними, економічними, ідеологічними, соціопсихологічними чинниками.

Музичне мистецтво Миколаївщини пов'язано із розвитком музичної освіти в регіоні (перша музична школа, 1892 р.; музичне училище, 1900 р. Видатні представники музичного мистецтва Миколаївщини. М. Аркас і його опера «Катерина». Музичне мистецтво й освіта Миколаївщини ХХ ст. Розвиток академічної музики, джазу, рок-музики на початку ХХІ ст., процес формування культури національно-державницького типу – із 1991 р. У річці цих культур відбувався розвиток усіх форм, жанрів, видів мистецтва як професійного, так і народного. Свідомість, світогляд, картина світу митців – усе знайшло відображення у творах, явищах, артефактах, які репрезентують нині регіональну культуру, яка стає предметом мистецького краєзнавства.

Види навчальної діяльності до теми 3: лекція, семінарське заняття, практичне заняття, самостійна робота.

Семінарське заняття 3.1. *«Українське мистецтво і народна творчість Північного Причорномор'я на тлі культури імперського типу: кінець ХVІІІ – початок ХХ століття»*

Методи навчання: дискусія, рефлексія, моделювання, особистісно орієнтоване навчання, проекти.

Питання для обговорення:

1. Визначити провідні особливості культури імперського типу та її прояв у культурній політиці Північного Причорномор'я в кінці XVIII, XIX та на початку XX століття.
2. Проаналізувати особливості прояву національного начала в культурі і мистецтві Південного Прибужжя в XIX – на початку XX століття.
3. Розкрити значення «театру корифеїв» для розвитку української культури і мистецтва в регіоні Південного Прибужжя, зокрема в Миколаєві.
4. Обґрунтувати значення діяльності Миколи Аркаса для розвитку української культури.
5. Визначити роль імператорського російського музичного товариства для розвитку музичного просвітництва й освіти на Миколаївщині.
6. Схарактеризувати європейські вектори розвитку мистецтва Миколаївщини: друга половина XIX – початок XX ст.

Форма звітності: усні відповіді, власні проєкти за обраною темою.

Практичне заняття 3.1. *«Мистецтво і художня культура Миколаївщини: XX – початку XXI століття: від тоталітаризму – до формування національно-культурної ідентичності в процесі державотворення»*

Метод навчання: робота в групах, діалог, презентація, театралізація

Завдання для виконання: створити базу даних мистецтва Миколаївщини (музика, живопис, театр, архітектура, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво), дослідити місцеві особливості розвитку мистецтва (у рідному селі, районному центрі, місті тощо), позначити осередки культури та розкрити роль творчих особистостей.

Опис завдання:

1. Позначити регіональні особливості розвитку мистецтва і культури на Миколаївщині. Розкрити особливості прояву рис

культури тоталітарного типу на Миколаївщині (1920–1941 рр.). Визначити роль культурних та освітніх осередків у розвитку мистецтва на Миколаївщині (музичний технікум, музичні гуртки, доля художньої школи, самодіяльність, театри).

2. Музичний побут Миколаєва у др. пол. XX ст. Робота філармонії, роль театрів, музика в освітніх закладах (педагогічний інститут, кораблебудівний інститут).

3. Формування професійної музичної освіти (відродження музичного училища), музично-педагогічної освіти (музично-педагогічне відділення педагогічного інституту).

4. Роль культурно-масової роботи на Миколаївщині (культурно-освітнє училище, філія Київського інституту культури імені О. Корнійчука, клуби).

5. Розвиток джазу й музичної естради в Миколаєві.

1. Оберіть тему практичного заняття та форму його проведення (діалог у парах, презентація власних проєктів й обговорення (індивідуальна робота), театралізована вистава за темою (робота з групою).

2. Обговоріть план.

3. Запропонуйте власні варіанти.

4. Заповніть форму звітності. Презентуйте результати роботи колегам

Форма звітності для завдання:

1. Відповіді на питання.

2. Створення бази даних за проблемою (за бажанням).

3. Виступ із презентацією за обраною темою.

Питання для повторення та самоперевірки до теми 3:

1. У чому особливості методології та методів викладання тем із мистецького краєзнавства?

2. Наведіть приклади музичних вистав «театру корифеїв».

3. Коли й чому місто Вознесенськ відвідали з гастролями видатні актори першої половини XIX ст. Михайло Щепкін, Карпо Соленик, а також видатний композитор і піаніст Ференц Ліст?

4. Який жанр музичного мистецтва став найпоширенішим у побуті Миколаєва у др. пол. XIX ст., що був пов'язаний із військово-морською специфікою міста?

5. Назвіть осередок професійної музичної освіти в Миколаєві кінця ХІХ – початку ХХ ст.

6. Які видатні музиканти та композитори кінця ХІХ – початку ХХ ст. гастролували в Миколаєві?

7. Який оперний твір, що став класикою української музики, було написано в Миколаєві? Назвіть його автора та першого постановника на театральній сцені.

8. Назвіть осередки музичної культури й освіти Миколаївщини другої половини ХХ століття.

9. Хто з відомих представників сучасного шоу-бізнеса, які жили в Миколаєві, здобули тут освіту?

10. Які відомі оперні співаки починали музичну освіту в Миколаєві?

11. Назвіть відомі хорові колективи закладів освіти Миколаєва, які здобули світове визнання на міжнародних конкурсах і фестивалях за кордоном (кінець ХХ – початок ХХІ століття).

12. Які інструментальні колективи Миколаєва кінця ХХ – початку ХХІ ст. набули визнання у світі?

13. Назвіть народні хорові колективи Миколаївщини кінця ХХ – початку ХХІ ст., які набули визнання в Україні і за кордоном.

14. У чому полягає значення діяльності представників джазового мистецтва Миколаєва початку ХХІ ст.?

15. Розкрийте роль музичного театру в створенні регіональної культури нового типу на прикладі діяльності відомого на Миколаївщині та в Україні колективу.

Тема 4. Напрями і стилі мистецтва: компетентісно-діяльнісний аспект роботи вчителя

Мета заняття: розкрити світоглядні парадигми еволюції напрямів і стилів мистецтва та обґрунтувати методичні підходи вивчення їх як необхідної компетентісно-діялісної складової вчителя.

Завдання заняття

➤ *систематизувати знання щодо:*

– світоглядної основи мистецтва різних часів і епох;

- методів аналізу творів і явищ мистецтва;
- типологізації напрямів і стилів мистецтва;
- *сформувати вміння (навички):*
 - аналізувати твори мистецтва різних напрямів, стилів;
 - використовувати сучасні технології залучення до мистецтва;
 - розкривати глибинні змісти творів мистецтва, їхню духовну складову засобами інтерактивного навчання;
- *розвинути установки до:*
 - реалізації здобутих знань у навчальній практиці та художньо-естетичному вихованні;
 - активізації процесів залучення до мистецтва в сучасному освітньому середовищі;
 - пізнання напрямів і стилів творів мистецтва як засобу духовного збагачення особистості.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - характерних особливостей напрямів і стилів мистецтв у їхньому еволюційному розвитку;
 - засобів виразності в різних видах мистецтва;
 - методів аналізу явищ мистецтва;
- *уміння:*
 - аналізувати явища мистецтва і твори;
 - систематизувати бази даних про мистецтво, виходячи із можливостей сучасних ресурсів;
 - опановувати нові явища мистецтва і твори, надавати їм професійну оцінку;
- *установки до:*
 - пропагування й популяризації мистецтва різних епох і стилів, жанрів і видів як надбання людства в його духовних проявах;
 - реалізації інноваційних проєктів для опанування мистецтва різних видів, жанрів, напрямів;
 - усвідомлення загальнолюдських цінностей мистецтва різних стилів, жанрів, видів, напрямів.

Теоретичний матеріал до теми 4.

Основні поняття: методологічні детермінанти, історизм, художні напрями, стилі, види, жанри мистецтва, специфікація мови різних видів мистецтва, еволюція художнього мислення.

Зміст навчання.

Лекція: Методологічні детермінанти в роботі вчителя мистецтва: історизм напрямів і стилів

У роботі вчителя мистецтва важливим чинником є володіння сукупністю прийомів художньо-педагогічного аналізу, серед яких важливого значення набуває метод *історизму*. Цей метод дає можливість пояснити та інтерпретувати явища мистецтва різних епох із позицій культуровідповідності з урахуванням контексту історичного часу, світоглядних установок, духовних цінностей. Із таких методологічних позицій можна усвідомити змістові аспекти понять «художній напрям, стиль, вид, жанр».

Художній напрям – це загальноестетична спрямованість художнього мислення, зумовлена поглядами митців на буття, їхнім світоглядом (світосприйманням), системою духовних цінностей. *Напрямок* – відносно монолітна і внутрішньо упорядкована сукупність ідейно-художніх тенденцій, усталена в низці визначних чи епохальних творів, що з'явилися приблизно в один і той самий час. *Світогляд* – це досвід пізнання людиною світу, уявлень про космос, Землю, про визначення свого місця на Землі. У творах мистецтва загальнолюдського значення висувуються питання буттєвого (онтологічного) значення: Хто я? Звідки я? Де я? Куди я йду? Світогляд за Е. Кантом (німецьким філософом) – це визначення людиною свого місця у світі, це відповіді на поставлені запитання: «Що я можу знати?», «Що я маю робити?», «На що можу сподіватися?», «Що таке людина?».

Напрями, стилі мистецтва пов'язані з культурно-історичними типами й зумовлені світоглядними парадигмами мислення. Так, космоцентризм – світогляд стародавніх цивілізацій і античного світу, йому властивий міфологізм (світ сприймається як космос – різноманітний, гармонійний і водночас здатний вселити жах); теоцентризм – (від «тео» з грец. – «Бог»), йому властивий світогляд монотеїзму (християнство, епоха

Середньовіччя); антропоцентризм (від «antropos» із грец. – «людина») – це світогляд епохи Відродження й Нового часу, його риса – людина в центрі всесвіту; антропокосмізм (єдність людини і всесвіту, їхня взаємозалежність, учення про ноосферу В. Вернадського) і холізм (філософія цілісності) – це світоглядні парадигми ХХ століття. Історико-культурну зумовленість має *художній метод* (засіб утілення образів), який залежить від рівня технологій, суспільного значення мистецтва тощо. Метод зумовлює *стиль* – сукупність прийомів, використаних для досягнення цілісного впливу твору мистецтва. *Стиль* у мистецтві – це ідейно і художньо зумовлена спільність художніх засобів певної доби, напряму.

Диференціюють стиль епохи (античний, середньовічний, відродження, класицизм, романтизм, модерн, постмодерн), стиль течії (у середині стилю епохи бароко з'явився стиль рококо як його гілка; у середині модерну – з'явилися стилі імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, кубізм та ін.), є стилі національні та авторські. *Національний стиль* – синтез культур різних класів, соціальних верств і груп відповідного суспільства. *Авторський стиль* – це та сукупність особливостей творчості, яка відрізняє його твори від творів інших митців.

Через напрями і стилі здійснюється розуміння цінностей мистецтва. Кожна епоха формує домінантні естетичні погляди на мистецтво як утілення буття в художній формі. Погляди на художній об'єкт із погляду естетичних цінностей утілюються в таких полярних за значенням категоріях як: *добре – погане, прекрасне – потворне, високе – низьке, трагічне – комічне, вишукане – банальне* (список можна продовжити). Розуміння змісту категорій прекрасного й високого пов'язано теж із світоглядом. Так, стародавні греки поняття «калокагатія» розуміли як єдність добра і краси, як поєднання етичного й естетичного. У такий спосіб проголошувалися цінності патріотизму, шляхетності, мужності, гідності, самопожертви в ім'я високого ідеалу. В епоху середньовіччя поняття *краси* розумілося в релігійності, містицизмі, тяжінні до божественного християнського ідеалу. Епоха Відродження надала розумінню краси чуттєвого сприймання, а епоха Бароко – феномену дивовижного. Класицизм розумів красу у пропорціях, виваженості, раціональності, а романтизм – у щирості почуттів, експресії. Модерн надав своє

розуміння краси в доцільності, декоративності, новизні форм, експресії, а постмодерн – у незвичності, загадковості, епатажності (культурний шок), іронії, поєднання непокєднуваного тощо.

Висновки до теми: методологічним підґрунтям опрацювання напрямів і стилів мистецтва є історизм, культуровідповідність, контекстуальність, що зумовлюють детермінованість цього підходу.

Практичне заняття 4.1. «Діяльнісна складова у вивченні стильових особливостей творів мистецтва»

Метод навчання: робота в групах, діалог, опанування методів фішбоун, кейс-методу.

Завдання для виконання:

1. Обрати для практичного завдання опис характеристики одного з великих європейських стилів, урахувуючи світогляд митців епохи, світосприймання, естетичні, цінності, художні особливості (античний, романський, готичний, ренесанс, бароко, класицизм, романтизм, реалізм, модерн, постмодерн), скласти питання для діалогу між групами.

2. Користуючись методом кейс-заняття, опанувати теми: «Чому нам близька музика епохи Бароко?» (або «Чим вабить нас стихія моря в мистецтві?», «Пори року в мистецтві»).

3. Використати метод фішбоун для аналізу національного стилю в музиці Миколи Лисенка (наприклад, «Як українська тема відтворювалась у творах М. Лисенка?») або індивідуального стилю в музиці Л. ван Бетховена (В.-А. Моцарта). Проблемні форми: «Навіщо нам спадщина Бетховена?» або «Моцарт – геній?»

Опис завдання:

1. Використати метод діалогу для пояснення й опанування європейських стилів різних епох. Розподілити ролі (питання – відповідь), здійснювати рефлексивний контроль (допомагати аналізувати дії, формувати думки та висловлювати їх), регулювати діалог (здійснювати контроль за виконанням діалогу, правильністю відповідей і формулюванням поставлених питань).

2. Використати метод кейс-заняття (Casemethod – англ. метод ситуативного навчання) для структурування матеріалу у

форматі з декількох розгорток, що містять як основну, так і суміжну інформацію, цей метод називають ще контекстним. Визначатимемо кейс-заняття як проблему (власної уваги, сприймання, тлумачення іншими); як бачення предмета (твору, стилю тощо) в контексті (сьогодення та історичного часу), розглянути інтерпретації предмета (у літературі, підручниках, діалозі з колегами, мережах інтернету). Використати ситуативну модель «Митець минулого (композитор, художник) і сучасність: його мислення, сприймання, образи?», змодельовати дії митця, учинки, поведінку, творчі вподобання.

3. Фішбоун (метод Каору Ішікава) – цей метод має символічну назву (у перекладі з англ. «риб'ячий кістяк»). Метод призначений для проблемного навчання. Голова скелета (у горизонтальній площині) символізує проблему (наприклад, «Моцарт – геній?»), верхні кістки – основні поняття теми (наприклад, стиль Моцарта, твори Моцарта, його музичні образи), нижні кістки – факти (наприклад, факти біографії Моцарта), хвіст – відповідь, висновки, узагальнення.

1. Оберіть тему практичного заняття та форму його проведення (діалог у парах, презентація власних проєктів й обговорення (індивідуальна робота), кейс-метод, фішбоун (робота з групою)).

2. Обговоріть план.

3. Запропонуйте власні варіанти.

4. Заповніть форму звітності. Презентуйте результати роботи колегам

Форма звітності для завдання:

1. Відповіді на запитання.

2. Створення презентацій (за бажанням курсанта).

3. Виступ за обраною темою.

Питання для повторення та самоперевірки до теми 4

1. Як проявляє себе світогляд митця (композитора, художника, скульптора) у його творчій діяльності?

2. У чому полягає сутність методу історизму під час вивчення напрямів і стилів мистецтва?

3. У чому полягає різниця між художнім напрямом і стилем?
4. У якому співвідношенні перебувають художній метод і стиль?
5. Як прийнято диференціювати стилі?
6. Як розуміти естетичні цінності мистецтва в різні епохи?
7. Розмежуйте поняття «творчість Л. ван Бетховена як представника класицизму» і «його індивідуальний музичний стиль»?
8. Які риси романтизму репрезентує творчість Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Кирила Стеценка? Чому композиторів називають класиками української музики?
9. Визначте спільне й відмінне в європейських стилях Бароко й Рококо.
10. Які риси українського Бароко співзвучні із загальноєвропейським напрямом? Що їх відрізняє?
11. Які риси романтичної естетики проявили себе у творчості угорського композитора Ференца Ліста?
12. Як естетика імпресіонізму позначилася на творчості художників (Клода Моне, Огюста Ренуара, Едгара Дега та ін.), французьких композиторів (Клода Дебюссі, Моріса Равеля), українських композиторів (Левка Ревуцького, Бориса Лятошинського)?
13. У творах яких композиторів найяскравіше виявився експресіонізм?
14. Назвіть твори музики, живопису, скульптури, яким властивий реалістичний метод утілення образів.
15. Які види музичного мистецтва знайшли широке визнання в епоху постмодерну?
16. Які особливості неофольклоризму як стилю властиві музиці українських композиторів кінця останньої третини ХХ – початку ХХІ століття? Назвіть композиторів цього напрямку та їхні твори.
17. У яких творах музики, живопису різних епох і стилів відображено образи природи (пори року, морської стихії)?

Тема 5. Види, жанри, мова мистецтва: методологічний інструментарій і засоби опрацювання в контексті компетентнісно-діяльнісної парадигми.

Мета заняття: розкрити методологічний інструментарій і засоби опрацювання видів, жанрів, мови мистецтва як необхідної компетентнісно-діяльнісної складової вчителя.

Завдання заняття:

- *Систематизувати знання щодо:*
 - принципів систематизації видів і жанрів мистецтва;
 - інструментарію аналізу різних жанрів мистецтва;
 - методів класифікації сучасних явищ мистецтва: видів, жанрів, мовних особливостей.
- *Сформувати вміння (навички):*
 - аналізу творів різних видів і жанрів мистецтва, їхніх мовних особливостей;
 - систематизації явищ мистецтва різних видів і жанрів;
 - презентації творів мистецтва різних видів і жанрів із метою пізнання їхніх глибинних смислів.
- *Розвинути установки до:*
 - реалізації здобутих знань у навчальній практиці та художньо-естетичному вихованні;
 - активізації процесів пізнання мистецтва в розмаїтті видів і жанрів;
 - самопізнання мистецтва (через види, жанри, мову) як засобу духовного збагачення особистості.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 - морфології мистецтва, засобів класифікації і систематизації;
 - засобів виразності різних видів мистецтва;
 - методів аналізу мови музики, живопису, ДПМ, скульптури, архітектури, дизайну тощо;
- *уміння:*
 - використовувати набуті знання в практиці навчальної та виховної роботи;
 - доводити актуальність і цінності мистецтва в багатстві

- видів і жанрів;
- професійно аналізувати особливості художньої мови творів мистецтва різних видів і жанрів;
- *установки до:*
 - пропагування творів мистецтва різних видів і жанрів;
 - опанування мовою різних видів і жанрів мистецтва засобами традиційних і сучасних технологій;
 - актуалізації ціннісного ставлення до мистецтва різних жанрів і видів.

Теоретичний матеріал до теми 5.

Основні поняття: морфологія мистецтва, художні види, жанри, мова мистецтва, специфікація мови різних видів мистецтва, еволюція художнього мислення.

Зміст навчання.

Лекція: Морфологія мистецтва як компетентнісна складова роботи вчителя мистецтва і художньої культури в НУШ

Морфологія (від давньогрецького. *μορφή* — «форма» и *λόγος* — «слово, вчення») мистецтва — це вчення про класифікацію різних видів і жанрів мистецтва. Напрями і стилі мистецтва реалізуються через його матеріальні форми — *види мистецтва*, за допомогою цих форм утілюється художній зміст. Мистецтва розподіляються на просторові (живопис, графіка, скульптура, архітектура, художня фотографія, прикладні мистецтва, дизайн), часові (музика, література), просторово-часові (театр, кіно, танець, естрада тощо). В основі будь-якого виду мистецтва лежить певний *засіб* утілення образів. Так, література — мистецтво слова, музика — мистецтво звуку, живопис — мистецтво фарб, графіка — мистецтво ліній, скульптура — мистецтво об'ємних форм у реальному просторі, архітектура — мистецтво зовнішнього оформлення будівель, хореографія — мистецтво упорядкованих рухів із музичним супроводом, театр — мистецтво синтезу слова, драматичної дії, декорацій, костюмів, цирк — мистецтво клоунади, акробатичних трюків, фокусників (маніпуляторів та ілюзіоністів), кіно — мистецтво рухомої фотографії, опера — мистецтво синтезу

музики, слова, дійства, сценографії, ДПМ – мистецтво прикрашення й оздоблення, дизайн – проєктна діяльність, що об'єднує художнє мистецтво і науково обґрунтовану інженерну практику у сфері індустріального виробництва, є різновид сценічного мистецтва як окремого жанру, так і синтезу жанрів: спів, танець, оригінальний виступ, клоунада, циркове мистецтво, ілюзії.

Синтетичні мистецтва – це такі *види* художньої творчості, які являють собою органічне злиття або відносно вільну комбінацію різних видів мистецтв, що утворюють якісно нове і єдине естетичне ціле. Сюди належить насамперед театр (драматичний і оперний), він «увібрав» літературу, акторську майстерність, живопис, музику, декоративно-прикладне мистецтво; балет, який використовує природну пластику людського тіла і поєднує в собі танець, музику, живопис, скульптуру; естрадне мистецтво, яке представляє найрізноманітніший набір спаяних концерном художніх номерів у вигляді співу, декламації, танців, ілюзіонізму, акробатики; цирк, де чітко переважає спортивний і сміховий елементи, а головне, у видовищний ряд залучаються представники тваринного світу. Синтетичні види мистецтва – це сукупність усіх традиційних видів мистецтв, представлені нам у незвичайній формі.

Видам мистецтва властивий історизм. З одного боку види мистецтва демонструють усталеність в історичному розвитку (театр, музика, скульптура, архітектура тощо), з іншого – мінливість, що пов'язано із відкриттями в галузі нових матеріалів, технологій тощо. За останнє століття з'явилося мистецтво кіно, дизайну, фотографії. Еволюціонують і традиційні види мистецтва. Так, музика поряд із акустичною нині стає електронною, цифровою; у скульптурі використовуються, крім традиційних (мармур, граніт, глина, гіпс, дерево, бронза, мідь), новітні матеріали (металеві сплави, пластмаси, штучне каміння тощо), у живопису нові фарби тощо.

Жанр – це загальне поняття роду твору мистецтва, що характеризується сукупністю його формальних ознак та змістових. У кожному виді мистецтва є своя дефініція жанрів. *Види музичного мистецтва* визначають за виконавським складом: музика інструментальна (сольна, ансамблева, оркестрова), вокальна

(сольна, ансамблева, хорова). Музика інструментальна за жанрами підрозділяється на програмну й непрограмну. Програмна музика з конкретною програмністю втілює образи природи, літературні сюжети, емоційні стани людини тощо; твори з узагальненою програмою мають типологізовані назви, наприклад, скерцо, бурлеска, гумореска, гавот, марш, пісня, пастораль тощо). До непрограмної музики належать такі твори – етюди, сонати, прелюдії та ін. Музика вокальна і хорова диференціюється на твори з текстом і твори без слів (вокаліз), із супроводом (інструмента, ансамблю або оркестру) та без супроводу (аcapella).

Види живопису визначають за призначенням та особливостями художнього виконання – монументальний, декоративний, станковий. *Жанри живопису* диференціюються за предметом зображення – натюрморт, портрет, пейзаж, батальний, міфологічний, релігійний, історичний, побутовий, анімалістичний жанр та ін.

Види скульптури – портретний; історичний, міфологічний, побутовий, символічний, алегоричний, анімалістичний.

Екранні види мистецтва – кінематограф – художній (ігровий), документальний, мультиплікація (анімація), науково-популярний, відеокліп.

Мистецтва інформаційних технологій «екранні» – телебачення, телереклама (частково), Інтернет.

Види масової культури – шоу-програми, масові видовища, масові пісні.

Висновок: морфологія мистецтва – це класифікація, яка є інструментом об'єднання всіх видів мистецтва, морфологія дає можливість досягнути всі види художньої творчості в динаміці. Знання морфології мистецтва – важлива компетентнісна складова вчителя мистецтва та СХК, яка націлена на розуміння, збереження і поширення художніх цінностей.

Семінарське заняття 5.1. «Методологічні підходи до аналізу-інтерпретації творів мистецтва різних видів і жанрів»

Метод навчання: аналіз, рефлексія, дискусія, саморефлексія.

Питання для обговорення:

1. Аналіз-інтерпретація як роз'яснення ідеї, значення, змісту, смислу, образів творів мистецтва.

2. Використати інтонаційно-образний метод, аналізуючи камерно-вокальний твір Кирила Стеценка на слова В. Самійленка «Вечірня пісня» (позначити засоби виразності пісні – мелодію, гармонію, ритм, тембр, гучність, темп, штрихи та співвідношення музичних інтонацій і літературного тексту).

3. Створити словник музичних інтонацій на основі аналізу Сонати № 14 для фортепіано Л. ван Бетховена (1, 2, 3 частини): позначити мовні інтонації (радісні, закличні, печальні, грайливі, рішучі, спокійні, схвильовані, задумливі), жанрово характерні (пісня, танець, марш), жанрово-стильові (фанфарні, токатні, каріозні тощо), зображальні (стукіт, шум, імітації звуків природи тощо). Проаналізувати твори за вибором, позначити їх інтонаційно-образну мову (Моцарт «Рондо allaturka», Е. Гріг «Ранок», М. Лисенко «Елегія» fis-moll, Друга рапсодія «Думка-шумка», Е. Станкович триптих «На верховині»).

4. Використати стилістичний та знаково-символічний методи інтерпретації творів мистецтва живопису на прикладі полотен І. Рєпіна «Запорожці пишуть листа Костянтинопільському султану», О. Мурашка «Сільська родина», Г. Семирадського «Ніч на Івана Купала». Визначити засоби живопису – колір, світлотінь, фактуру, композицію, ритм, перспективу; спільні риси творів

Форма звітності для завдання:

1. Обрати тему для дискусії та представити свій погляд.
2. Зробити презентацію елемента обраної відповіді.
3. Дати відповіді на питання музичної вікторини (з указаних творів), визначити види, жанри творів музичного мистецтва, засоби музичної виразності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

1. Перцептивний вид діяльності передбачає відвідування лекцій усього модульного курсу й оцінюється **максимально у 5 балів**.

2. Репродуктивний вид діяльності – це участь у практичних заняттях, володіння термінологією, методами мистецької педагогіки – оцінюється **максимально у 10 балів** (курсант самостійно аналізує твори мистецтва, вільно орієнтується у явищах мистецтва, володіє культурологічними знаннями).

3. Варіативний вид діяльності – це участь у семінарських заняттях. Курсант володіє знаннями методології викладання мистецтва, уміннями інтерпретувати набуті знання відповідно до нових творів мистецтва і явищ – оцінюється **максимально у 15 балів**.

4. Проблемно орієнтовний вид діяльності – це демонстрація курсантом теоретичних знань і практичних умінь використання сучасних методів і технологій на уроках мистецтва (демонстрація фрагментів) – оцінюється **максимально у 20 балів**.

5. Виконання тестових завдань на 100 % правильних відповідей – оцінюється **максимально у 25 балів**, на 80–90 % – оцінюється від 16 до 20 балів, 60–70 % – оцінюється від 10 до 15 балів.

6. Презентація авторських проєктів курсантів творчо-креативної спрямованості з використанням інноваційних технологій – оцінюється у **25 балів**.

Відмінно (90–100 балів) – відмінне виконання всіх видів діяльності (лише з незначною кількістю помилок), знання теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань на високому рівні.

Дуже добре (80–89 балів) – виконання всіх завдань вище середнього рівня з кількома помилками.

Добре (65–79 балів) – у загальному плані велася правильна теоретична і практична робота, але була певна кількість грубих помилок.

Задовільно (55–64 бали) – робота проводилася непогано, але зі значною кількістю недоліків.

Достатньо (50–54 бали) – виконання всіх форм роботи задовольняє мінімальні критерії.

Незадовільно з можливістю повторного складання (35–49 балів) – потрібно ще попрацювати.

Незадовільно з обов'язковим повторним курсом (1–34 бали) – необхідна подальша серйозна робота.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ (навчальних)

І – Основні джерела:

1. Жорнова О. Теорія і методика формування культуро творчості / О. Жорнова. – Запоріжжя : Дике поле, 2006.
2. Лещенко М. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання / М. Лещенко. – К., 1995.
3. Масол Л. Загальна мистецька освіта: теорія і практика / Л. Масол. – К., 2006.
4. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія /ред. Ничкало Н. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006.
5. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О. П. Рудницька [та ін.]; заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – С. 5–67.
6. Падалка Г. Педагогіка мистецтва: Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г. Падалка. – К. : Освіта України, 2008.
7. Роменець В. Психологія творчості: навч. посібник В. Романець. – К., 2001.
8. Рудницька О. Музика у культурі особистості : проблеми сучасної педагогічної освіти / О. Рудницька. – К., 1998.

II – Додаткові джерела:

1. Авеніріус Г. Чаплин: очерк раннего периода творчества / Г. Авенаріус. – М., 1959.
2. Аксенов И. С. Ейзенштейн. Портрет художника / И. С. Аксенов. – М. 1991.
3. Алпатов М. Всеобщая история искусств: в 2 т./ М. Алпатов. – М., 1999.
4. Алперс Б. Театральные очерки / Б. Алперс. – М., 1977.
5. Античность. Средние века. – Новое время. – М., 1977.
6. Базен А. Что такое кино? / А. Базен. – М., 1972.
6. Березкин В. Искусство сценографии мирового театра / В. Березкин. – М., 1998.
7. Бернсон Б. Живописцы итальянского Возрождения / Б. Бернсон. – М., 1965.
8. Бруно Н. Пропорции античной и средневековой архитектуры / Н. Бруно. – М., 1936.
9. Бутрова Т. Американский театр: прошлое и настоящее /Т. Бутрова. – М., 1977.

10. Ванслов В. Эстетика романтизма / В. Ванслов. – М. 1970.
11. Всеобщая история архитектуры. – М., 1966. – Т. 4.
12. Всеобщая история искусств. – М., 1960. – Т. 2. – Кн.1.
13. Гасснер Д. Форма и идея в современном театре / Д. Гасснер. – М., 1963.
14. Герисимова-Персидская Н. Партесний концерт на Україні у XVII–XVIII ст. / Н. Герисимова-Персидская. – К., 1984.
15. Дмитриева Н. Краткая история искусств: Вып. 2. / Н. Дмитриева. – М., 1989.
16. Зингерман Б. Итальянская народная комедия / Б. Зингерман. – М., 1962.
17. Иллюстрированная история мирового театра. – М., 1999.
18. Карцева Е. Вестерн: эволюция жанра / Е. Карцева. – М., 1976.
19. Кастальский С. Рок-энциклопедия / С. Кастальский. – М. 1997.
20. Козюкова О. Медіасередовище як дискурс сучасної культури / О. Козюкова // Вісник ДАКККІМ. –2006. – № 2. – С. 59–62.
21. Кракауэр З. Природа фильма / З. Кракауэр. – М., 1976.
22. Крыжановская А. Искусство западного Средневековья / А. Крыжановская. – М., 1963.
23. Лясковская О. Французская готика XII–XIV веков / О. Лясковская. – М., 1973.
24. Макарова Г. Актерское искусство Германии. Роли. Сюжеты. Стил / Г. Макарова. – М., 2000.
25. Перрюшо А. Жизнь Ренуара / А. Перрюшо. – М., 1988.
26. Петренко О. М. Інформаційні технології в педагогіці мистецтва: на прикладі опанування джерел музично-театральної культури / О. М. Петренко // Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського. Серія «Педагогічні науки». Вип. 1. 42 (95). – Миколаїв, 2013. – С. 182–186.
27. Петренко О. М. Мова сучасного музичного театру: пошуки нових синтезів / О. М. Петренко // Науковий вісник. Мистецтвознавство. Вип. 18. – 2008. – С. 55–61.
28. Рудницкий К. Режиссер Мейерхольд / К. Рудницкий. – М., 1969.
29. Соловцов А. Римский-Корсаков Н. А. / А. Соловцов. – М., 1960.

30. Станиславский К. Моя жизнь в искусстве / К. Станиславский. – М., 1962.
31. Швейцер А. И. С. Бах / А. Швейцер. – М., 1964.

III – Інтернет-ресурси:

1. Булгакова В. А., старший викладач, Цуранова О. О., кандидат мистецтвознавства (м. Харків) // Мистецька освіта в контексті традицій та сучасних педагогічних тенденцій // Актуальні питання мистецької педагогіки, випуск 3. 2014. – Режим доступу: <http://armp.kgpa.km.ua/Files/APMP03/6.pdf>
2. Виконавський аналіз музичного твору: теоретичний і практико-методичний аспекти (на прикладі діяльності піаніста-інтерпретатора). – Режим доступу: http://www.br.com.ua/referats/dysertacii_ta_autoreferaty/81965-7.html
3. Головченко Н. І. Структурно-стильовий аналіз художнього тексту в старших класах загальноосвітньої школи / Н. І. Головченко. – К. – Режим доступу: <http://dissertation.com.ua/node/678537>
4. Інтегроване вивчення навчального предмета Мистецтво // Програма навчальної дисципліни «Музика» / Укладач Гаврилова В. Г. Слов'янськ. 2013. – Режим доступу: <HTTP://YANDEX.UA/CLCK/JSREDIR?>
5. Максименко Н. А. Інтегрований підхід до організації образотворчої діяльності молодших школярів / Н. А. Максименко // Вінницький державний університет. Інтегрований підхід до організації образотворчої діяльності. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/2053/1/05mnamsh.pdf>
6. Музичний стиль. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>
7. Пospelов Г. Понятие стиля. – Режим доступу: <http://ua-referat.com/>
8. Постовий В. Ціннісна природа виховання культури особистості / В. Постовий. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/8130/1/Postovyi.pdf>
9. Принципи гуманістичної психології К. Роджерса в системі педагогіки мистецтва. – Режим доступу: http://refs.co.ua/61458-Gumanisticheskaya_psihologiya_K_R_Rodzhers.html
10. Рябина А. С. Стилиевой анализ музыкальных произведений как способ формирования эстетической культуры будущих учителей начальных классов / А. Рябина. – Харьков, 1994. –

Режим доступу: <http://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-01/dissertaciya stilevoy-analiz-muzykalnyh-proizve>

11. Стеблянко Н. «Формування духовної культури особистості» / Н. Стеблянко. – Режим доступу:

<http://www.stattionline.org.ua/pedagog/104/17874>

12. Текст та інтертекстуальність. – Режим доступу: <http://stylistics.academic.ru/>

13. Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності: навчально-методичний посібник / І. А. Зязюн, Г. Г. Філіпчук, О. М. Отич та ін.; за наук. ред., передм. і післямова О. М. Отич. – Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2013. – 340 с. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/5935/1>

14. Художественное событие – это обобщение... – Режим доступу: http://text_analysis.academic.ru/

15. Яковлев А. А. Вплив типу культури на характер освіти / А. А. Яковлев // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / За ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – У двох частинах. – Ч. 1. – К., 2001. – С.224–228. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/2443/1/14_09_2012_A_Zyazyun_pokazhchik_m_6.pdf

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булгакова В. А., старший викладач, Цуранова О. О., кандидат мистецтвознавства (м. Харків) // Мистецька освіта в контексті традицій та сучасних педагогічних тенденцій // Актуальні питання мистецької педагогіки, випуск 3, 2014. – Режим доступу: <http://armp.kgra.km.ua/Files/APMP03/6.pdf>

2. Бутенко В., Шевченко Ю. Музична педагогіка. Монографія / В. Бутенко, Ю. Шевченко. – Херсон : Гринь Д. С., 2012 – 240 с.

3. Вашкевич Н. Л. Семантика музыкальной речи. Музыкальный синтаксис. Словарь музыкальных форм / Н. Л. Вашкевич. – Режим доступу: <http://intoclassics.net/news/2014-05-05-25876>

4. Головченко Н. І. Структурно-стильовий аналіз художнього тексту в старших класах загальноосвітньої школи / Н. І. Головченко. – К. – Режим доступу: <http://dissertation.com.ua/node/678537>

5. Інтегроване вивчення навчального предмета Мистецтво // Програма навчальної дисципліни «Музика» / Укладач Гаврилова В. Г. Слов'янськ. 2013. – Режим доступу: <HTTP://YANDEX.UA/CLCK/JSREDIR>
6. Культура – мистецтво – освіта. Науково-методичний збірник. – Вип. 1 / ред. кол. : В. Белікова, І. Могілей, О. Шрамко. – К. : Гроно, 2005. – 96 с.
7. Лещенко М. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання / М. Лещенко. – К., 1995.
8. Лотман Ю. М. Символ в системі культури / Ю. М. Лотман. Избранные статьи. Т. 1. – Таллінн, 1992. – С. 191–199.
9. Масол Л. Загальна мистецька освіта: теорія і практика /Л. Масол. – К., 2006.
10. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О. П. Рудницька [та ін.]; заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – С. 11.
11. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія / ред. Ничкало Н. – Чернівці : Зелена Буковина, 2006.
12. Падалка Г. Педагогіка мистецтва: Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г. Падалка. – К. : Освіта України, 2008.
13. Петренко О. М. Мова сучасного музичного театру: пошуки нових синтезів / О. М. Петренко //Науковий вісник, Мистецтвознавство. Вип. 18. – 2008. – С. 55–61.
14. Постовий В. Ціннісна природа виховання культури особистості / В. Постовий. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/8130/1/Postovyi.pdf>
15. Роменець В. Психологія творчості: Навч. посібник / В. Роменець. – К., 2001.
16. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання. Теоретичні основи педагогічного керування процесом музичного сприймання школярів / О. Я. Ростовський. – К., 1997. – С. 80–118.
17. Рудницька О. Музика і культура особистості : проблеми сучасної педагогічної освіти / О. Рудницька. – К., 1998.
18. Рябина А. Стилевой анализ музыкальных произведений как способ формирования эстетической культуры будущих учителей начальных классов / А. Рябина. – Харьков, 1994. – Режим доступу: <http://nauka pedagogika.com/pedagogika-13-00-01/dissertaciya-stilevoy-analiz-muzykalnyh-proizve>.

19. Система дитячого музичного виховання Карла Орфа //ред. Л. Баренбойм. – Л., 1970. – 160 с.

20. Сухомлинська О. Духовно-моральне виховання дітей і молоді : загальні тенденції та індивідуальний пошук / О. Сухомлинська. – К.: «Добро», 2006. – 43 с.

21. Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності // навчально-методичний посібник / І. А. Зязюн, Г. Г. Філіпчук, О. М. Отич та ін.; за наук. ред., передм. і післямова О. М. Отич. – Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2013. – 340 с. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/5935/1>

КОМПЕТЕНТІСНО-ДІЯЛЬНІСНА ПАРАДИГМА ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Ганна Пономаренко, методист
кафедри теорії й методики мовно-
літературної та художньо-
естетичної освіти*

Актуальність модуля

Викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти здійснюється відповідно до нормативних документів, що визначають зміст освіти, кількість годин, критерії оцінювання навчальних досягнень тощо. Компетентнісний і діяльнісний підходи є стратегічними для викладання зарубіжної літератури й для сучасної освіти, що зазначено в Концепції «Нова українська школа», Державному стандарті початкової освіти, пояснювальних записках до програм із зарубіжної літератури для основної і старшої школи.

Знання вчителем змісту нормативних документів, навчальних програм є необхідною умовою ефективної організації освітнього процесу. Постійне оновлення вимог щодо викладання зарубіжної літератури в основній і старшій школі потребує систематичного оновлення знань учителя. Таким чином необхідним є ознайомлення вчителів із сучасним навчально-методичним забезпеченням та стратегічними підходами до викладання предмета.

У процесі децентралізації об'єднані територіальні громади утворюють свої органи управління освітою, фахівці яких не завжди можуть надати відповідну методичну допомогу вчителю, оскільки не є фахівцями з предмета. З огляду на вищевикладене тема цього модуля є актуальною, його викладання сприятиме підвищенню рівня фахової компетентності вчителя зарубіжної літератури.

Мета модуля: підготовка вчителів зарубіжної літератури до викладання предмета за компетентісно-діяльнісною парадигмою в умовах нового змісту освіти, підвищення фахової компетентності педагогів.

Завдання модуля:

➤ Систематизувати знання щодо:

- нормативних вимог щодо викладання зарубіжної літератури в ЗЗСО;
- компетентнісного і діяльнісного підходів щодо викладання зарубіжної літератури;
- складання компетентнісно орієнтованих завдань;
- ефективних методів і прийомів упровадження компетентнісно-діяльнісного підходу до викладання предмета;
- компетентнісно-діяльнісного уроку.

➤ Сформуувати вміння (навички):

- здійснювати освітній процес із зарубіжної літератури відповідно до чинних нормативних документів;
- складати компетентнісно орієнтовані завдання;
- використовувати такі методи і прийоми на уроках зарубіжної літератури, що сприяють упровадженню компетентнісно-діяльнісного підходу;
- моделювати компетентнісно-діяльнісний урок зарубіжної літератури.

➤ Розвинути установки до:

- систематичного оновлення знань щодо нормативного, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу;
- підвищення професійно-фахової компетентності.

Очікувані навчальні результати:

➤ знання:

- змісту нормативних документів щодо викладання зарубіжної літератури в ЗЗСО;
- сутності компетентнісного і діяльнісного підходів щодо викладання зарубіжної літератури;
- принципів складання компетентнісно орієнтованих завдань;
- особливостей організації освітнього процесу за компетентнісно-діялісною парадигмою;
- ефективних методів і прийомів формування ключових і предметних компетентностей на уроках зарубіжної літератури;

➤ *уміння:*

- розробляти компетентнісно орієнтовані завдання;
- організовувати діяльність учнів на компетентнісно-діяльнісному уроці;
- використовувати ефективні методи і прийоми формування ключових і предметних компетентностей на уроках зарубіжної літератури;
- моделювати компетентнісно-діялісний урок зарубіжної літератури;

➤ *установки до:*

- систематичного оновлення фахових знань, саморозвитку та самовдосконалення.

Професійні компетентності, що розвиваються під час модуля:

- когнітивна компетентність (уміння ефективно планувати, організовувати свою освітню діяльність, володіти способами аналізу й рефлексії своєї діяльності щодо освоєння знань);
- інформаційно-технологічна (уміння орієнтуватися, самостійно шукати, аналізувати, робити відбір, перетворювати, інтерпретувати інформацію);
- компетентність особистого саморозвитку (оволодіння способами діяльності у власних інтересах, для реалізації своїх можливостей, забезпечення фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку).

Опис структури модуля

Особливості організації проведення модуля

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності) Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- лекція з елементами евристичної бесіди;
- практичні завдання для слухачів;
- моделювання компетентнісно орієнтованих завдань, фрагментів уроків;
- презентація та обговорення.

Матеріально-технічне забезпечення модуля

Комп'ютер, навчально-методична література, програма із зарубіжної літератури 5–9 класи і 10–11 класи, роздатковий матеріал.

Форма підсумкового контролю: практична робота зі складання КОЗ і моделювання фрагментів компетентнісно-діяльнісного уроку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

ТЕМА 1.

Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення викладання зарубіжної літератури. Особливості змісту та структури програми із зарубіжної літератури основної та старшої школи.

Основні поняття: державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти, концепція «Нова українська школа», типова освітня програма, навчальна програма, перелік навчальної літератури, підручники із зарубіжної літератури, наскрізні змістові лінії навчальної програми, структура програми.

ТЕМА 2.

Роль зарубіжної літератури у формуванні ключових компетентностей.

Основні поняття: компетентнісний підхід до викладання зарубіжної літератури, компетентність, компетенція, ключові й предметні компетентності.

ТЕМА 3.

Застосування діяльнісного підходу на уроках зарубіжної літератури. Нові професійні ролі вчителя в контексті концепції «Нова українська школа».

Основні поняття: діяльнісний підхід, діяльнісна стратегічна лінія, принципи діяльнісного підходу, фасилітатор, модератор, тьютор, коуч.

ТЕМА 4.

Компетентнісно-діяльнісний урок зарубіжної літератури. Ефективні методи і прийоми формування ключових і предметних компетентностей на уроках зарубіжної літератури.

Основні поняття: метод, прийом, компетентнісний підхід, діяльнісний підхід, ключові й предметні компетентності.

ТЕМА 5.

Компетентнісно орієнтовані завдання на уроках зарубіжної літератури.

Основні поняття: структура компетентнісно орієнтованого завдання, елементи КОЗ: тимул, формулювання завдання, джерело інформації, форма показу результатів, інструмент перевірки завдання.

ТЕМА 6.

Моделювання компетентнісно-діяльнісного уроку зарубіжної літератури. Основні поняття: модель уроку, компетентнісно-діяльнісний урок.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН МОДУЛЯ

	<i>Лекції (вивч. теорії), год</i>	<i>Практ.заняття, год</i>	<i>Семінар.заняття (обговорення), год</i>	<i>Обговорення, год</i>	<i>Самост. робота, год</i>	<i>Усього, год</i>
Вступ до курсу	0,5					0,5
Тема 1. Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення викладання зарубіжної літератури. Особливості змісту та структури програми із зарубіжної літератури основної та старшої школи	1				0,5	1,5

Тема 2. Роль зарубіжної літератури у формуванні ключових компетентностей	1				0,5	1,5
Тема 3. Застосування діяльнісного підходу на уроках зарубіжної літератури. Нові професійні ролі вчителя в контексті концепції «Нова українська школа»	1		0,5		1	2,5
Тема 4. Компетентнісно-діяльнісний урок зарубіжної літератури. Ефективні методи і прийоми формування ключових і предметних компетентностей на уроках зарубіжної літератури	1		1		1	3
Тема 5. Компетентнісно орієнтовані завдання на уроках зарубіжної літератури	1	0,5			1	2,5
Тема 6. Моделювання компетентнісно діяльнісного уроку зарубіжної літератури	1	1			1	3
Підсумковий контроль у формі практичної роботи				0,5		0,5
<i>Усього, год</i>	6,5	1,5	1,5	0,5	5	15

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі: Контрольних практичних робіт (залік).

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл навчальних годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Вступ	0,5	Лекція	Мотивація до оволодіння матеріалом модуля
Тема 1.			
Нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення викладання зарубіжної літератури. Особливості змісту та структури програми із зарубіжної літератури основної та старшої школи	1	Лекція	<i>Слухач:</i> <i>знає</i> сутність вимог до організації освітнього процесу із зарубіжної літератури, особливості змісту і структури програми; наскрізні змістові лінії, вимоги до реалізації в освітньому процесі; <i>володіє</i> навичками планування освітнього процесу відповідно до чинного законодавства; <i>усвідомлює</i> необхідність дотримання вимог нормативних документів

Тема 2.			
Роль зарубіжної літератури у формуванні ключових компетентностей	1	Лекція	<i>Знає</i> десять ключових компетентностей, предметні компетентності; <i>володіє</i> поняттями компетенція і щодо відбору ключових компетентностей для ефективно організації освітнього процесу; <i>усвідомлює</i> роль зарубіжної літератури у формуванні ключових компетентностей, необхідність оновлення знань, підвищення рівня професійної майстерності
Тема 3.			
Застосування діяльнісного підходу на уроках зарубіжної літератури. Нові професійні ролі вчителя в контексті Концепції «Нова українська школа»	1 0,5	Лекція Обговорення	<i>знає</i> дидактичні принципи діяльнісного підходу; методи прийоми, технології, що забезпечують упровадження діяльнісного підходу; нові професійні ролі вчителя, поняття «фасилітатор», «модератор», «тьютор», «коуч» <i>володіє</i> навичками відбору методів, прийомів, технологій для впровадження діяльнісного підходу на уроках зарубіжної літератури; <i>усвідомлює</i> необхідність упровадження діяльнісного підходу на уроках зарубіжної літератури, суть тієї чи іншої ролі вчителя на уроці, необхідність оновлення знань, підвищення рівня професійної майстерності

Тема 4.			
Компетентнісно-діяльнісний урок зарубіжної літератури. Ефективні методи і прийоми формування ключових і предметних компетентностей на уроках зарубіжної літератури	1 1	Лекція Обговорення	<i>знає</i> поняття метод, прийом, компетентнісний підхід, діяльнісний підхід, ключові й предметні компетентності, компетентнісно-діяльнісний урок; <i>володіє</i> ефективними методами і прийомами формування ключових і предметних компетентностей; <i>усвідомлює</i> необхідність оновлення знань, підвищення рівня професійної майстерності
Тема 5.			
Компетентнісно орієнтовані завдання на уроках зарубіжної літератури	1 0,5	Лекція Практичне заняття	<i>знає</i> структуру КОЗ; вимоги до складання компетентнісно орієнтованих завдань; <i>володіє</i> методикою складання КОЗ із зарубіжної літератури; <i>усвідомлює</i> необхідність використання на уроках зарубіжної літератури КОЗ; оновлення знань, підвищення рівня професійної майстерності
Тема 6.			
Моделювання компетентнісно діяльнісного уроку зарубіжної літератури	1 1	Лекція Практичне заняття	<i>знає</i> сутність вимог до впровадження компетентнісно-діялісного підходу на уроках зарубіжної літератури; <i>володіє</i> навичками розроблення компетентнісно-діялісного уроку зарубіжної літератури;

			усвідомлює необхідність організації діяльності учнів у процесі вивчення зарубіжної літератури на основі компетентісно-діяльнісного підходу
Підсумковий контроль	0,5		Аналіз виконаних завдань, зіставлення з результатами колег

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерієм оцінювання матеріалу модуля є виконання підсумкової практичної роботи (за умови виконання слухач одержує залік)

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ (навчальних)

I. Основні джерела

1. Концепція нової української школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczia.pdf>.

2. Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (2012 р. зі змінами 2015-2017 рр.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>

3. Зарубіжна література. Програма для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Рівень стандарт – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

II – Інтернет-ресурси:

1. <https://mon.gov.ua/ua/tag/zagalna-serednya-osvita>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція нової української школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf>.
2. Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (2012 р. зі змінами 2015–2017 рр.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
3. Зарубіжна література. Програма для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Рівень стандарт – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2015/2016 навчальному році.
5. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2016/2017 навчальному році.
6. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2017/2018 навчальному році.
7. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2018/2019 навчальному році.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЗА ВИМОГАМИ ДЕРЖСТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Наталя Степанюк, старший викладач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти

Актуальність модуля:

Процес упровадження нових освітніх стандартів в Україні і реалізація Концепції «Нова українська школа» потребують докладного вивчення, апробації та поступового впровадження в навчальний процес методів, методик, прийомів та засобів навчання, адекватних вимогам сучасності.

Одним із головних завдань сучасної школи є створення такої системи навчання і виховання, яка б забезпечувала освітні потреби кожного учня відповідно до його нахилів, інтересів, можливостей, де пріоритетним буде виховання загальнолюдських цінностей особистості (доброти, милосердя, толерантності та ін.), стимулювання її внутрішніх сил до саморозвитку і самовиховання.

Згідно з новим Законом «Про освіту», Концепцією «Нова українська школа» в новому навчальному році розпочинається упровадження нового змісту освіти, який базується на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.

У змісті дисциплін, що реалізують освітню галузь «Мистецтво» у початковій школі, провідна роль належить активній художній діяльності і творчому самовираженню учнів у сфері мистецтва. Основними завданнями у початковій школі є пробудження в учнів інтересу до мистецтва, залучення до художньо-творчої діяльності в музичному, образотворчому, хореографічному, театральному видах мистецтва.

Мета модуля – сформувати **високий рівень мотивації** вчителя щодо **активного використання** на уроках образотворчого мистецтва різноманітних методів та прийомів.

Завдання модуля:

➤ Систематизувати знання щодо:

1. Вимог Держстандарту базової середньої школи до предмета «Образотворче мистецтво».
2. Основних компетентностей на уроках мистецтва відповідно до вимог НУШ.
3. Сутності поняття «педагогічна технологія».
4. Методики оцінювання результатів мистецької освіти.

➤ Сформувати вміння (навички):

- упровадження вимог Держстандарту під час підготовки до уроків,
- застосування педагогічних технологій на уроках образотворчого мистецтва,
- розвиток основних компетентностей на уроках
- оцінювання результатів мистецької освіти.

➤ Розвинути установки до:

- розуміння та врахування в освітньому процесі особливостей сприйняття та осмислення інформації учнями,
- розуміння необхідності впровадження на уроках образотворчого мистецтва педагогічних технологій;
- бажання знаходити нові методики викладання предмета;
- розуміння необхідності використання інтерактивних методів навчання.

Очікувані навчальні результати:

➤ знання:

- вимог Держстандарту до проведення уроків образотворчого мистецтва,
- основні компетентності, які формуються засобами мистецтва;

➤ уміння:

- самостійного впровадження вимог Держстандарту під час планування уроків образотворчого мистецтва,
- художньо-педагогічних технологій,
- формування загальнокультурної компетентності засобами образотворчого мистецтва;

➤ установки до:

- розуміння необхідності впровадження художньо-педагогічних технологій на уроках образотворчого мистецтва;
- використання різних методів і прийомів на різних етапах уроку;
- рефлексії та самовдосконалення.

Професійні компетентності, які розвиваються під час модуля

- добір, відбір і використання на уроці конкретних методів та прийомів розвитку загальнокультурної компетентності;
- практичне опанування різноманітних художньо-педагогічних технологій;
- інтегрування різних видів мистецтв на уроках образотворчого мистецтва.

Особливості організації проведення модуля

Модуль передбачає як набуття теоретичних знань, так і формування конкретних практичних умінь щодо використання різних методів та прийомів навчання на різних етапах уроку.

Навчальна стратегія модуля (форми та методи організації освітньої діяльності)

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється через:

- опанування нових понять та термінів, які належать до проблематики «компетентність» і «педагогічна технологія»;
- опанування практичних умінь і навичок самостійного пошуку інтерактивних методів навчання,
- опанування практичних умінь розвитку загальнокультурної компетентності.

Матеріально-технічне забезпечення модуля

Індивідуальний комп'ютер або ноутбук із доступом до мережі.

Форма підсумкового контролю.

Практичні завдання.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст навчання (тематичний план)	Розподіл нав- чальних годин	Форми навчальних занять	Освітній продукт
Тема 1. Вимоги держстандарту базової середньої школи до предмета «Образотворче мистецтво»			
Теоретичний матеріал	80 хв	Лекція	Слухач знає основні вимоги держстандарту базової середньої школи до предмета «Образотворче мистецтво»
Тема 2. Формування ключових компетентностей на уроках мистецтва відповідно до вимог НУШ			
Теоретичний матеріал	60 хв	Лекція	Слухач знає основні компетентності, які формуються на уроках мистецтва відповідно до вимог НУШ
Практичний матеріал	30 хв	Практична робота № 1	Слухач уміє інтегрувати різні види мистецтв на уроках образотворчого мистецтва
Тема 3. Мистецька інтеграція як засіб формування загальнокультурної компетентності			
Теоретичний матеріал	60 хв	лекція	Слухач знає основні особливості мистецької інтеграції як засобу формування загальнокультурної компетентності

Практичне заняття	30 хв	Практична робота № 2	Слухач уміє виокремлювати та впроваджувати нетрадиційні види декоративно-прикладного мистецтва на уроки мистецтва
Тема 4. Художньо-педагогічні технології на уроках мистецтва			
Лекція	60 хв	Лекція	Слухач знає основні особливості художньо-педагогічних технологій на уроках мистецтва
Практичний матеріал	30 хв	Практична робота № 3	Слухач уміє застосовувати педагогічні технології відповідно до типу уроку
Тема 5. Методика оцінювання результатів мистецької освіти			
Теоретичний матеріал	2 год	Лекція	Слухач розуміє методи оцінювання результатів мистецької освіти
Підсумковий контроль			
Презентація готових робіт			Надсилання на перевірку готових практичних робіт

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у рамках модуля оцінюються на основі:

- відвідування та активності участі в обговоренні теоретичних питань тем під час лекцій;
- самостійного виконання практичних завдань;
- представлення створених практичних завдань.

Розподіл балів:

Види навчальної діяльності	Теми					Підсумковий контроль
	1	2	3	4	5	
Відвідування	1	1	1	1	5	7
Участь в обговоренні	2	2	2	2	10	18
Виконання практичної роботи	-	5–10	5–10	5–10	-	15–30
Самопрезентація створених прикладів	-	-	-	-	5–10	5–10

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ТЕМ

Тема 1. *Вимоги Держстандарту базової середньої школи до предмета «Образотворче мистецтво»*

Мета заняття: надати учителям вимоги до викладання образотворчого мистецтва, зазначені в Держстандарті базової середньої школи.

Завдання заняття:

- *Систематизувати знання щодо:* вимог до обов'язкових результатів навчання учнів на рівні базової середньої освіти, загальний обсяг їхнього навчального навантаження, розподілений за освітніми галузями, структуру та зміст базової середньої освіти.
- *Розвинути установки до:* обов'язкового врахування вимог Держстандарту під час викладання образотворчого мистецтва.

Очікувані навчальні результати:

- *знання:*
 1. принципів викладання образотворчого мистецтва;

2. вимог до обов'язкових результатів навчання;
- *установки до:*
1. рефлексії та аналізу.

Теоретичний матеріал до теми 1.

Основні поняття:

- держстандарт,
- компетентність, компетентнісний підхід,
- індекси результатів навчання.

Зміст навчання Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їхньої соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Види навчальної діяльності до теми 1.

Лекція

Питання для повторення та самоперевірки до теми № 1.

1. У чому полягає мета базової середньої освіти?
2. Які вміння формуються внаслідок засвоєння ключових компетентностей?
3. Охарактеризуйте мету базової мистецької освіти.
4. Які вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі?

Тема 2. Формування ключових компетентностей на уроках мистецтва відповідно до вимог НУШ

Мета заняття: ознайомити вчителів із методами та прийомами формування ключових компетентностей на уроках мистецтва відповідно до вимог НУШ

Завдання заняття:

- *систематизувати знання* поняття «компетентність» та її видів,
- *систематизувати знання* методів та прийомів формування ключових компетентностей на уроках мистецтва,
- *сформувати практичні вміння* використання методів та прийомів формування ключових компетентностей,
- *розвинути установки до* практики активного використання методів формування ключових компетентностей.

Очікувані навчальні результати:

- *знання* поняття «компетентність» та «компетентнісний підхід», методів та прийомів формування ключових компетентностей на уроках мистецтва,
- *уміння* переносити знання теоретичного плану на практику щодо формування ключових компетентностей учнів,
- *установки до* бажання формувати ключові компетентності засобами образотворчого мистецтва.

Теоретичний матеріал до теми 2.**Основні поняття:**

- компетентність,
- культурна компетентність,
- особистісно зорієнтований підхід,
- мистецька освіта.

Зміст навчання**Види навчальної діяльності до теми 2.**

Лекція.

Практична робота

Питання для повторення та самоперевірки до теми № 2.

1. У чому полягає сутність поняття «компетентність»?
2. Які ключові компетентності формуються на уроках мистецтва?
3. Чи доцільно формувати екологічну компетенцію на уроках образотворчого мистецтва?

Практичне заняття № 1 до теми № 2. Формування ключових компетентностей на уроках мистецтва відповідно до вимог НУШ.

Метод навчання: індивідуальна робота

Завдання для виконання:

Опис завдання:

1. Оберіть тему та модель уроку, на якому можна продемонструвати формування ключових компетентностей на уроках мистецтва

Тема 3. Мистецька інтеграція як засіб формування загальнокультурної компетентності

Мета заняття: формування професійної компетентності вчителів щодо планування та організації розвитку загальнокультурної компетентності учнів засобами образотворчого мистецтва

Завдання заняття:

- *систематизувати знання базових компетентностей, які повинні бути сформовані на уроках «Мистецтва»;*
- *сформувати практичні вміння застосування засобів образотворчого мистецтва для розвитку культурної компетентності учнів;*
- *сформувати практичні вміння створення культурної компетентності учня;*
- *розвинути установки до практики активного використання веб-квестів, інтелект-карт, презентацій (у форматі .ppt та «живі» презентації), інтерактивних плакатів (глобів, картинок) на різних типах уроків та їхніх етапах.*

Очікувані навчальні результати:

- *знання змісту навчального матеріалу щодо розвитку загальнокультурної компетентності учня засобами образотворчого мистецтва; прийомів використання навчального матеріалу;*
- *уміння застосовувати твори образотворчого мистецтва для ефективного розвитку загальнокультурної компетентності учня;*
- *установки до аналізу та рефлексії; самовдосконалення.*

Теоретичний матеріал до теми 3.

Основні поняття:

- загальнокультурна компетентність,
- мистецька освіта,
- особистісно зорієнтовані технології

Зміст навчання Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Види навчальної діяльності до теми 3.

Лекція.

Практична робота

Питання для повторення та самоперевірки до теми № 3

1. Яким чином образотворче мистецтво допомагає розвитку загальнокультурної компетентності учня?
2. Яку роль відіграє мистецька освіта під час розвитку особистості?
3. Що сприяє ефективному розвитку загальнокультурної компетентності?

Практичне заняття № 1. *«Мистецька інтеграція як засіб формування загальнокультурної компетентності».*

Метод навчання: індивідуальна робота зі створення прикладів інтеграції на уроках образотворчого мистецтва.

Завдання для виконання:

Навести приклад інтеграції різних видів мистецтва на уроках образотворчого мистецтва.

Опис завдання:

1. Створити презентацію (до 5 слайдів) нетрадиційного виду декоративно-прикладного мистецтва

Тема 4. Художньо-педагогічні технології на уроках мистецтва

Мета заняття: дослідити сутність поняття «педагогічна технологія», виокремити та охарактеризувати її складові.

Завдання заняття:

- *систематизувати знання сутності поняття «педагогічна технологія»,*
- *систематизувати знання характеристики складових педагогічної технології,*
- *сформувати практичні вміння застосовувати набуті знання на практиці.*

Очікувані навчальні результати:

- *знання змісту навчального матеріалу щодо сутності поняття «педагогічна технологія», прийомів використання навчального матеріалу,*
- *уміння аналізувати та застосовувати педагогічні технології на практиці; використовувати різновиди педагогічних технологій,*
- *установки до аналізу та рефлексії, самовдосконалення.*

Теоретичний матеріал до теми 3.

Основні поняття:

- педагогічна технологія;
- інтегративні художньо-педагогічні технології;
- педагогічний малюнок.

Зміст навчання Тенденція розвитку сучасної освіти передбачає її переведення на технологічний рівень, реалізацію індивідуальних траєкторій розвитку особистості. Одним із ефективних шляхів реформування мистецької освіти є використання інноваційних педагогічних технологій, спрямованих не тільки на засвоєння учнями знань і вмінь, характерних для традиційного навчання, а щонайперше – на всебічний особистісний розвиток учнів та їхню творчу самореалізацію.

Види навчальної діяльності до теми 3.

Лекція з елементами тренінгу.

Практична робота

Питання для повторення та самоперевірки до теми 3.

1. У чому полягає сутність поняття «педагогічна технологія»?
2. Яка мета інтерактивних технологій навчання?
3. Які технології доцільно застосовувати на уроках для ефективного розвитку культурної компетентності?

Практичне заняття Сутність поняття «педагогічна технологія»

Метод навчання: індивідуальне практичне опрацювання можливостей сервісів Padlet або Canva (індивідуальна робота за комп'ютером).

Опис завдання:

Які педагогічні технології доцільно використовувати на підсумковому уроці?
Свою відповідь обґрунтуйте прикладами

Тема 5. Методика оцінювання результатів мистецької освіти

Мета заняття: продемонструвати методику оцінювання результатів мистецької освіти.

Завдання заняття:

- Систематизувати знання методики оцінювання результатів мистецької освіти.
- Сформувати вміння (навички) оцінювати результати мистецької освіти.
- Розвинути установки до оцінювання.

Очікувані навчальні результати:

- Знання методики оцінювання результатів.
- Уміння переносити знання теоретичного плану на практику.
- Установки до аналізу та рефлексії, самовдосконалення.

Зміст навчання Для оцінювання досягнень учнів у мистецькій галузі характерна багатофункціональність, єдність діагностичної, коригуючої, стимулюючо-мотиваційної, навчальної, виховної, розвивальної і прогностичної функцій. Це зумовлено багатокомпонентністю змісту загальної мистецької освіти, спрямованої на цілісний і різнобічний розвиток особистості учнів

Питання для обговорення

1. Переліchte, будь ласка, об'єкти перевірки та оцінювання результатів загальної мистецької освіти.
2. Які є види, принципи та технології оцінювання знань?
3. Якими мають бути критерії оцінювання знань учнів?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Під час оцінювання навчальних досягнень слухача модуля враховується:

1. Відвідування 5 занять, передбачених навчальним планом;
2. Індивідуальна участь у семінарському занятті.
3. Якість виконання практичних завдань:

Усі види оцінювання навчальних досягнень здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	5	Слухач відвідав 1–2 заняття і не виконав практичні роботи
	10	Слухач відвідав 2–3 заняття, але не виконав практичні роботи
II. Середній	15	Слухач відвідав 3–4 заняття, але не виконав практичні роботи
	20	Слухач відвідав усі 5 занять, але не виконав практичні роботи
	25	Слухач відвідав 3–4 заняття, але виконав 1 практичну роботу

III. Достатній	30	Слухач відвідав усі 5 занять, але виконав 1 практичну роботу
	35	Слухач відвідав 3 заняття, але виконав 2 практичні роботи
	40	Слухач відвідав 4 заняття, але виконав 2 практичні роботи
IV. Високий	45	Слухач відвідав усі 5 занять, але виконав 2 практичні роботи
	55	Слухач відвідав усі 5 занять і виконав 3 практичні роботи
	60	Слухач відвідав усі 5 занять, виконав 3 практичні роботи, продемонструвавши високий рівень креативності

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ (навчальних)

I – Основні джерела:

1. Демченко І. І. Використання інтерактивних технологій навчання при викладанні образотворчого мистецтва у початковій школі / І. І. Демченко // Мистецька освіта у контексті європейської інтеграції: Теоретичні та методичні засади розвитку / Тези Міжнародної наукової конференції. – К. – Суми : СумДПУ ім. А. Макаренка, 2004. – С. 244–246.
2. Джола Д. М. Теорія і методика естетичного виховання школярів : [навчально-метод. посібник] / Д. М. Джола, А. Б. Щербо. – К. : ІЗМН, 1998. – 390 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики : [колективна монографія] / під заг. ред. О. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
4. Кравченко Г. Ю. Інноваційний процес у сучасній школі. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наук. пр. / Ю. Кравченко Г. // Харків, держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди. За заг. ред. В. І. Євдокимова, О. М. Микитюка. – Харків, 2002. – Вип. 17. – С. 18–21.
5. Крутенко О. В. Формування ключових компетентностей учнів загальноосвітнього навчального закладу відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів загальнокультурної

компетентності: наук.- метод. посіб. / О. В. Крутенко. – Черкаси : ЧОПОПП, 2014. – 68 с.

6. Масол Л. Загальна мистецька освіта : теорія і практика : Л. Масол. – Київ : Промінь, 2006. – 432 с.

7. Масол Л., Гайдамака О., Белкіна Е., Калініченко О., Руденко І. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів. – Харків : Веста: Вид-во «Ранок». – 2006. – 256 с.

8. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін : [навч. посіб.] / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 272 с.

9. Пічкур М. О. Педагогічне керування формуванням художнього сприйняття школярів / М. О. Пічкур // Мистецтво та освіта. – 2003. – № 4. – С. 14–19.

10. Побірченко Н. Інноваційні підходи до підготовки майбутніх учителів у контексті реформування системи вищої педагогічної освіти / Н. Побірченко. – Рідна школа. – 2003. – № 3. – С. 5–7.

11. Щербань П. М. Національне спрямування навч.-вих. процесу закладів освіти. / П. М. Щербань // Рідна школа. – 2001. – № 5. – С. 10–13.

II – Інтернет-ресурси:

1. Концепція Нової української школи (<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>).

2. Типові освітні програми «Мистецтво» для 1–4 класів, 5–9, 10–11 класи (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>)

3. Державні стандарти (<https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennyadertzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>)

4. Оновлені програми для основної школи освітньої галузі «Мистецтво» (<https://artmon59-new.ed-era.com/>).

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Кафедра теорії й методики мовно-літературної
та художньо-естетичної освіти

КОМПЕТЕНТІСНО-ДІЯЛЬНІСНА ПАРАДИГМА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ТА ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ ОСВІТИ

*Науково-методичний збірник
компетентісно-орієнтованих та варіативних модулів*

Технічна верстка: Г. В. Кінах

Папір офсетний. Друк на різнографі
Формат 60х84/16

Умовно-друкованих арк. – 10,25
Обліково-видавничих арк. – 9,5
Гарнітура шкільна

Тираж 100
Замовлення № 30

Адреса редакції:

**вул. Адміральська, 4-а,
м. Миколаїв, 54001
Тел./факс 37 85 89**

<http://www.moippo.mk.ua>,
e-mail: moippo@moippo.mk.ua